

TC.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

KÜRESELLEŞME İLE BİRLİKTE DEĞİŞEN YEREL YÖNETİM
ANLAYIŞI VE EĞİTİME YANSIMALARI :
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Halil Görmüş

İstanbul-2014

TC.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

KÜRESELLEŞME İLE BİRLİKTE DEĞİŞEN YEREL YÖNETİM
ANLAYIŞI VE EĞİTİME YANSIMALARI :
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Halil Görmüş

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Uğur TEKİN

İstanbul- 2014

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1112.060056 numaralı öğrencisi Halil GÖRMÜŞ'ün "KÜRESELLEŞMEYLE BİRLİKTE DEĞİŞEN YEREL YÖNETİM ANLAYIŞI VE EĞİTİME YANSIMALARI: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 13.10.2014 tarih ve 2014/24 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak kabul.....edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :11/11/2014

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Uğur TEKİN

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ramazan KURTOĞLU

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

ÖN SÖZ

Yüksek Lisans Tezimi için benden yardımlarını esirgemeyen Hocam Prof.Dr.Uğur TEKİN' e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

KASIM 2014

Halil GÖRMÜŞ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR	vi
TABLolar.....	viii
ŞEKİLLER.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME

1.1. KÜRESELLEŞME KAVRAMININ TANIMI VE ÖZELLİKLERİ.....	4
1.1.1. Küreselleşme Kavramının Tanımı	4
1.1.2. Küreselleşme Kavramının Özellikleri	7
1.1.3. Küreselleşme Süreci.....	9
1.2.KÜRESELLEŞMENİN ETKİLERİ	12
1.2.1. Ekonomik Yönü İle Küreselleşme	12
1.2.2. Siyasal Yönü İle Küreselleşme	14
1.2.3. Sosyal ve Kültürel Yönü İle Küreselleşme	16
1.3. KÜRESELLEŞME VE ULUS DEVLET	18
1.3.1. Küreselleşme ve Ulus Devlet.....	18
1.3.2. Küreselleşme ve Yerelleşme	21
1.4. KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN AKTÖRLERİ	23
1.4.1. Birleşmiş Milletler.....	23
1.4.2. Avrupa Birliği (AB)	24

1.4.3. Uluslararası Para Fonu (IMF)	252
1.4.4. Dünya Bankası	27
1.4.5. Küresel Sivil Toplum.....	274
1.4.6. Küresel Sermaye	285
1.5. KÜRESELLEŞMENİN OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLERİ.....	296
1.5.1.Küreselleşmenin Olumlu Yönleri	296
1.5.2.Küreselleşmenin Olumsuz Yönleri.....	307

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER ve KÜRESELLEŞMENİN KAMU YÖNETİMİNE ETKİSİ

2.1. YEREL YÖNETİMLER VE ÖZELLİKLERİ.....	330
2.1.1. Merkezden Yönetim- Yerinden Yönetim	330
2.1.2. Yerel Yönetimler	373
2.1.3. Yerel Yönetimlerin Özellikleri.....	395
2.1.4. Yerel Yönetimlerin Yararları	417
2.1.5. Yerel Yönetimlerin Sakıncaları	38
2.1.6. Türkiye’de Yerel Yönetim Türleri	39
2.1.6.1. İl Özel İdareleri.....	39
2.1.6.2. Belediyeler	451
2.1.6.3. Köyler.....	462
2.2. KÜRESELLEŞME İLE BİRLİKTE KAMU YÖNETİMİNDE ORTAYA ÇIKAN YENİ POLİTİKALAR	473
2.2.1. Yerellik (Subsidiarite) İlkesi	484
2.2.2. Yönetişim.....	506
2.2.3. Bölgeselleşme	49
2.2.4. Kamu İşletmeciliği.....	49

2.4. EĞİTİM HİZMETLERİNDE KÜRESELLEŞMENİN ETKİLERİ.....	561
2.4.1. Eğitim Hizmetlerinde Yerelleşme Eğilimi	561
2.4.2. Avrupa Birliğinde Eğitim Politikaları	594
2.4.3. Avrupa Birliği Ülkelerinde Eğitim Hizmeti Örnekleri	616
2.4.3.1. Almanya.....	616
2.4.3.2. Fransa.....	57
2.4.3.3. İngiltere	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞI VE EĞİTİMDE YERELLEŞME

3.1. TÜRKİYE'DE YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞININ VE EĞİTİME YANSIMALARI	60
3.1.1. Türk Eğitim Sisteminde Yerelleşme Uygulamaları.....	61
3.1.2. Eğitim Sisteminden Kaynaklanan Sorunlar ve İhtiyaçlar.....	63
3.1.3. Türkiye'de Küreselleşme Sürecinin ve Eğitime Etkileri	66
3.1.4. Avrupa Birliği Uyum Sürecinin Eğitime Etkileri	69
3.1.5. Dünya Bankası'nın Türkiye'deki Çalışmaları	71
3.2. TÜRK MİLLİ EĞİTİM POLİTİKALARININ DEĞİŞİMİ VE DÖNÜŞÜMÜ....	72
3.3. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM ALANINDAKİ UYGULAMALARI...75	75
3.3.1. Yerel Yönetimlerin Eğitim Uygulamalarının Yasal Dayanakları	75
3.3.2. Yerel Yönetimlerin Fiziki Yardımları.....	77
3.3.3. Yaygın Eğitim	79
3.3.4. Özel Eğitimler	861
3.3.5. Sanat ve Kültür Hizmetleri	81
3.3.6. Gönüllü Eğitimler	81
3.3.7. Diğer Eğitimler	81

3.3.8. Çocuk Yuvası, Kreş ve Anaokulu Hizmeti	82
3.3.9. Mahalle Konakları ve Etüt Odaları	82
3.3.10. Kütüphane Hizmeti	82
3.5. YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ ...	82
SONUÇ.....	950
KAYNAKLAR.....	93
ÖZET	11005
ABSTRACT.....	11106

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
Akt.	Aktaran
C.	Cilt
CEDEFOP	Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi
Çev.	Çeviren
ÇUŞ	Çok Uluslu Şirketler
Doç	Doçent
Dr.	Doktor
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
Ed.	Editör
IMF	Uluslararası Para Fonu
İ.Ü.	İstanbul Üniversitesi
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İSMEK	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İTO	İstanbul Ticaret Odası
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
İULA	Uluslar arası Yerel Yönetimler Birliği
KAYA	Kamu Yönetimi Araştırma Projesi

KYTK	Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı
MEGEP	Mesleki Eğitim ve Öğrenim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
MEBGEP	Milli Eğitim Bakanlığının Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi
Md	Madde
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖİKR	Özel İhtisas Komisyonu Raporu
PISA	Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
RG.	Resmi Gazete
s.	Sayfa
S.	Sayı
TEDP	Temel Eğitime Destek Programı
TODAİE	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
v.d.	ve diğerleri
vb.	ve benzeri
WB	Dünya Bankası
WTO	Dünya Ticaret Örgütü

TABLOLAR

	Sayfa No.
Tablo 1. Küreselleşme Süreci	10
Tablo 2. Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	69
Tablo 3. Değişen Eğitim Modeli	72

ŞEKİLLER**Sayfa No.****Şekil 1.** Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.****Şekil 2.** PISA 2012 Yeterlilik Düzeyleri..... 70

GİRİŞ

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna doğru dönüşüm günümüz dünyasında önüne geçilemez değişikliklere neden olmuştur. Küreselleşme, devam eden bir olgu olarak hemen hemen bütün siyasal, ekonomik ve kültürel kavramların dönüşümünü ve yeniden tanımlanmasını sağlayan bir süreci temsil etmektedir. 20. yüzyılda küreselleşme uluslararası rekabete yeni bir boyut kazandırmış, iletişim teknolojileri ve üretimden kaynaklanan değişime bağlı olarak kamu yönetimi anlayışı da değişikliğe uğramıştır. Ekonomik ve siyasal sistemin yeniden düzenlendiği büyük dönüşüm çağında ulus devletler de bu gelişmelerden önemli bir biçimde etkilenmişlerdir. Küresel toplumun ve uluslararası kuruluşların, ulus devlete karşı desteklediği yerel topluluklar artık karar alma süreçlerine daha fazla katılmak istemektedir. Siyasal katılım isteklerinin ardındaki dinamik gelişme, temsili demokrasi krizinin aşılması çabaları iken, kamu yönetiminde şeffaflık, yönetişim, bölgeselleşme ve yerelleşme olarak anlam bulmuştur. Kamu hizmetlerinin merkezi otoritesinin ve yerel yönetimlere devredilmesinin istenmesinin ardındaki bir diğer amaç ise, oluşacak parçalı bir yapı ile yeni dünya düzeninin daha da genişlemesini sağlamaktır. Ulus devletin gösterdiği direncin yumuşatılması amacıyla ekonomik yaklaşım temelinde, verimlilik ve etkililiğin ön planda olduğu kamu işletmeciliği anlayışına yöneliş olmuştur. Devlet uygulamaları kamusal maliyetleri nedeniyle sınırlandırılmış ve devletin hâkimiyet alanı karar alma süreçlerinin daha alt birimlere kaydırılması ile sınırlandırılmaya çalışılmıştır. Yerelleşme eğilimi bu anlamda göreceli olarak bazı alanlarda yerel yönetimlerin karar alma ve uygulama özerkliğini göstermektedir.

Yeni yüzyılda yerel yönetimler lehine merkezi yönetimlerin yetki paylaşımları artmış, şeffaflık, yönetişim ve demokratik katılımın ön plana alındığı yeni bir kamu yönetimi anlayışı benimsenmiştir.

Sosyal devletin dönüşümü, yeni kamu yönetimi anlayışı, kamu yönetiminde uygulanan yeni işletmecilik ilkeleri üzerinde en çok tartışılan eğitim sistemini de derinden etkilemiştir. Hızlı ve sürekli değişim, bilginin hızlı ve

yeniden üretilmesi, merkezi karar alma mekanizmaları tarafından oluşturulan eğitim politikalarının ve merkezden yönetilen eğitim sisteminin sorgulanmasını gündeme getirmiştir.

Günümüz eğitim anlayışı sanayi ve ekonomik ihtiyaçlar ile temel eğitim politikalarının eşgüdümünü gerektirmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanmasında ölçek ve hantallık sorunu ancak halka en yakın hizmet birimleri olan yerel yönetimlerin yerinden ve yöresel ihtiyaçlara yönelik çözümler üretebilmesi ile aşılabilir. Mesleki eğitimin ön plana çıkması, yetişkin eğitimindeki anlayışın küreselleşme süreci ile birlikte değişmesi yerel yönetimlerin önemini artırmaktadır.

Yüksek lisans tez çalışmasının amacı, küreselleşme sürecinin doğal etkisi olan yeni kamu yönetimi anlayışının eğitim sistemi açısından etkilerini araştırmaktır. Yerel yönetimlerin gittikçe artan önemi yanında Avrupa Birliği uyum sürecinde ve Dünya Bankası çalışmaları ile birlikte yaygınlaşan yetişkin eğitimi ya da halk eğitiminin etkilerinin yanında, günümüzde sıkça bahsedilen merkezi kararların yerel idari birimler tarafından uygulanmasına yönelik adımların ve yeniden oluşturulan eğitim sistemi organizasyonunda yerel yönetimlerin yerini ve önemini araştırmaktır. Bu açıdan merkezi idarenin taşra unsurlarının çalışmaları yanında, bu uygulamalardan çok daha kapsamlı ve planlı ve sürekli olan belediyelerin eğitim amaçlı uygulamaları ve bu uygulamalarının etkileri araştırılmıştır.

Çalışmada ilk bölümünde küreselleşme kavramının tanımı ve genel özelliklerine yer verilmiştir. Küreselleşme süreci siyasal, ekonomik ve sosyal açıdan etkileri ile incelenmiş küreselleşme ve yerelleşme ilişkisi, ulus devletin yeniden nasıl şekillendiği ve uluslar arası küresel aktörlerin etkileri araştırılmıştır. Bu bölümde küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönleri de tartışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde yerel yönetimler ve küreselleşme süreci ile yerel yönetimlerde ortaya çıkan yerellik, yönetişim, bölgeselleşme ve kamu işletmeciliği politikaları eğitim sistemindeki yerelleşme bakış açısı ile incelenmeye çalışılmış, yerel yönetimlerin eğitim alanındaki ülke örnekleri gösterilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Türkiye’de oluşan etkin devlet kavramının genel açıklayıcısı olan yeni kamu yönetimi anlayışının etkisi ile Türk eğitim sisteminde değişim ve dönüşümün nasıl şekillendiği milli eğitim sisteminin genel özellikleri verilerek incelenmiştir. Bu bölümün ikinci kısmında yeni kamu yönetimi anlayışının eğitime yansımaları ve ağırlıklı olarak belediyelerin eğitim alanındaki uygulamaları çeşitli sınıflandırmalar ile verilmiştir. Çalışmanın sonunda yerel yönetimlerin eğitim alanındaki uygulamalarının etkileri de değerlendirilmiştir.

BİRİNCİBÖLÜM

KÜRESELLEŞME

1.1. KÜRESELLEŞME KAVRAMININ TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde, küreselleşme kavramı ve bu kavram üzerindeki yaklaşımlar incelenmiş, eğitim hizmetleri perspektifinde küreselleşmenin ulus devlete etkisi ve yerelleşme eğilimleri ile küresel sürecin uluslar arası aktörleri araştırılmıştır. Bir süreç olarak küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1.1.1. Küreselleşme Kavramının Tanımı

Küreselleşme kavramının tanımlarına bakıldığında üzerinde düşünce birliğine varılmamış, önemli tartışma alanları oluşan geniş bir literatür bulunmaktadır. Bilim insanları küreselleşmeyi tanımlamaktan çok belirli siyasal düşünceler açısından betimleme yoluna gitmişler, daha çok etkilerinden yola çıkarak küreselleşme sürecinin genel bir çerçevesini çizmeye çalışmışlardır.

Küreselleşme etimolojik olarak “bütün dünyayı kapsayan” anlamına gelmektedir. Küreselleşmenin globalleşme ile eşanlamı olduğunu da belirtmek yararlı olacaktır. Oldukça farklı şekillerde tanımlanan bu olgu araştırmacılara göre dilimizde gereken karşılığı bulamamıştır. Ne küreselleşme ne de globalleşme kavramları bu başlık altında ifade edilmek istenen tam anlamıyla vurgulayamamaktadır (1)

Günümüzde küreselleşme, popüler bir kavram olarak insanların gündem güne artan bir şekilde bütünüleşen dünya içinde yaşandığını, bireylerin, grupların ve ulusların birbirine bağımlı hale geldiği olgusuna göndermede bulunmaktadır (2)

Dip Not (1) : ATAMAN,

(2). GIDDENS,

Küreselleşme, mal ve hizmetlerin, üretim faaliyetlerinin, teknolojik ilerlemenin ve finansal kaynakların ülkeler arasında serbestçe dolaşabildiği ve faaliyet, mal, hizmet ve finans piyasalarının giderek bütünleştiği bir süreç anlamı taşıdığı söylenebilir. Sosyal bilimcilere göre küreselleşme sürecinin genişlediği dünyamızda “sosyal ilişkilerin ve karşılıklı bağımlılığın dünya çapında arttığı” gibi özelliklerini ön plana çıkardığı görülmektedir.(1)

Bu açıdan tanımlandığında, “uluslararasılaşma” ve “küreselleşme” kavramları arasındaki ayrım önemlidir. Küreselleşme, artan uluslararasılaşma nedeniyle, ulus devletin bağımsız yerel politikalarını yürütme konusundaki rol ve gücündeki göreceli bir azalma olarak tanımlanmaktadır (Subaşat, 2004:55-56).

Yaygın sava göre, uluslararası kültür, ekonomi ve sınırların çözüldüğü, sosyal hayatın da küreselleşme etkisiyle belirlendiği bir hale dönüştüğü görülmektedir. Bu anlayışın merkezinde, yeni ve hızlı ekonomik küreselleşme süreci düşüncesi bulunmaktadır. Artık ülke ekonomisinin ve dolayısıyla ülke ekonomik yönetiminin ülke içi stratejilerinin hızla geçerliliğini kaybederek gerçek bir küresel ekonominin ortaya çıktığı ya da giderek artmakta olduğu bir süreçte dünya ekonomisinin, temel dinamikleri uluslararasılaşmıştır ve denetim dışı küresel şirket güçleri tarafından baskı altına alınarak temel ekonomik aktörleri ve değişim alanları ise, hiçbir ulusal devlete tabi olmayan ve piyasa avantajlarının belirlediği yerlere yerleşen gerçek uluslararası şirketler olduğu görülmektedir.(2)

Sonuçta; küreselleşme tanımlamaya çalışılırsa üç ana ve birbirinden farklı görüş ile yaşanan sürecin belirlenmesi gerekecektir (3)

Aşırı küreselleşmeciler, devletlerin piyasalar karşısında güç kaybetmesiyle birlikte yerel/bölgesel otoritelerin güç kazanmaya başladığını, dünyada ki geleneksel ulus devletlerin yerini aldığını ve yeni toplumsal örgütlenme şekillerinin belirlemeye başladığını düşünmektedirler.(4)

Dip Not (1) : ŞENSES, Fikret:

(2) HIRST, Paul ve THOMPSON, Grahame:

(3)(4) AKTEL, Mehmet: **Küreselleşme ve Türk Kamu Yönetimi**

Şüpheciler, küreselleşme karşıtları ve ret cephesinin en önemli savı ise, dünyada oluşan gelişmelerin yeni olmadığı, 19. Yüzyıla baktığımızda da önemli derecede ticaretin ve sermayenin serbestleştiğini söylemenin mümkün olduğudur. Bu görüştekiler, dünya ekonomisinde gümrük duvarlarının kaldırılması yönündeki günümüz gelişmelerinin 19. Yüzyıla geri dönüşten başka bir şey olmadığını, söylerken, küreselleşmenin de yeni bir süreç olmadığını ifade etmiş olmaktadır (1)

Dönüşümcüler ise, ilk iki eğilimdeki gibi kesin yargıya varmaktan kaçınarak, küreselleşmenin çok çeşitli bir dönüşüm sürecinin bir boyutu olduğunu ve halen yaşanmakta olan bu karmaşık sürecin nasıl sonuçlanacağını şimdiden bilmenin mümkün olamayacağını savunmaktadırlar. Küreselleşme onlara göre henüz tamamlanmamış bir süreçtir (2).

Küreselleşme kavramını tanımlarken kavrama hangi söylemle bakıldığı etkili olmaktadır. Bazılarına göre küreselleşme “ülkeler arasındaki ekonomik ve sosyal sınırları kaldırarak, değişik ülkelerde yaşayan insanların birbirlerinin varlıklarını yeteneklerini ve fırsatlarını birleştirmesine olanak taşıyan barışçı düşünce ve inancı temsil eder” bazıları ise küreselleşmeyi insanı sömürmeye ve doğayı yağmalamaya dayalı, derin eşitsizliklere yol açan ekonomik ve sosyal bir örgütlenme biçiminin bir parçası” olarak değerlendirmektedir(3)

Küreselleşmeyi hangi bağlamda ele alınırsa alınsın kavramın en önemli özelliği, bir dizi çelişkiyi içeren bir fenomen olmasıdır. Küreselleşme hiçbir örgüt ya da bireyin kaçınamayacağı ya da inkâr edemeyeceği bir olgu haline gelmektedir(4)

Küreselleşme sürecinin dünya üzerinde başka değişimlere benzeyen ve farklı pek çok özelliği bulunmaktadır. Bu özelliklerin niteliklerinin daha iyi belirlenmesi günümüz için oldukça tartışmalı bir konudur. Sonuçları hissedildikten sonra küreselleşme süreci hakkında görüşlerden bazıları eskiyecek bazıları ise güncelliklerini koruyacaktır.

Dip Not (1)(2): AKTEL, Mehmet: **Küreselleşme ve Türk Kamu Yönetimi**,

(3) ATAMAN, Göksel, İşletme Yönetimi Temel Kavramlar&Yeni Yaklaşımlar,

(4) TEKELİ, İlhan: **Türkiye İçin STK'lar ve Katılımcı Demokrasi Yazıları**,

1.1.2.Küreselleşme Kavramının Özellikleri

Küreselleşme kavramının özellikleri genellikle etkilerinden yola çıkılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Küreselleşmenin özellikleri arasında teknolojik gelişme ve değişim, bu değişimin toplumsal üretim ve tüketimi değiştiren ekonomik etkileri, değişen üretim sistemleri nedeniyle ulusal ve uluslararası siyasal sistemin yeni bir kriz alanına doğru ilerlemesi ve devam eden sürecin sonuçları, olumlu ve olumsuz etkilerinin tam olarak belirlenememesi, bir başka deyişle belirsizliğidir. Cerny'e göre küreselleşme bütünüyle tek tip bir yapı ve içerikte gelişmemektedir. Küreselleşme ne tek tip ne de türdeştir. Küreselleşmenin sınırlarının belirsiz olduğu ve temel unsurları ile çok boyutlu yapısının henüz yeterince ortaya konulmadığı bilinmektedir (1)

Küreselleşme, siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik etkenlerin birbirleriyle etkilenecek ortaya çıkmıştır. Küreselleşme öncelikle, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeyle dünyadaki insanlar arasındaki etkileşimin hızını ve kapsamını artıran yönlendirilmiştir.(2)

Teknolojik ilerlemeler, insanların daha önce hiç yapılmamış şeyleri yapabilmeleri için olanak sağlayan niteliği ile önem taşımaktadır. İktisadi literatürde ekonomik sistemler başta olmak üzere sosyal ve siyasal sistemlerde yaşanan dönüşüme kaynaklık eden temel değişimin teknolojik ilerlemeler olduğu savunulmaktadır (3).

Yeni teknolojiler, sermaye yerine bilimsel bilgi ve teknolojiyi daha çok ön plana çıkarmış ve bu yenilikler, Bilgi çağı ve modernizm sonrası anlayışı gündeme getirirken; iletişimdeki hızlı gelişme, küreselleşme sürecini yaratmıştır. Küreselleşme ile yeni bir dünya düzeni devreye girmiş ve üretim ve pazarlama ulusal ölçekten küresel ölçüğe kaymış, uluslar üstü şirketlerin ağırlığı giderek artmıştır.

Dip Not (1) : ÖZKAN, **Küreselleşme ve Avrupa Birliği Bütünleşme Sürecinde Türkiye,**

(2) GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji,**

(3) FREEMAN, Chris ve SOETE Luc, Yenilik İktisadi

Küresel ölçekte, ekonomik yığılma ve yoğunlaşma yaşanarak, ulus devletten, küresel bloklara veya yerel birimlere doğru bir güç kayması gerçekleşmiştir. Toplumun, mekanik düşünceye dayalı Fordist üretim ilişkileri, Fordist Sonrası esnek üretim ilişkilerine dönüşmüştür (1)

Toplumların ve üretim biçimlerinin topyekun değiştiği bu dönem Peter F. Drucker'ın "Sanayi Ötesi toplum", Alvin Toffler'in "Üçüncü dalga", Brezinski'nin "Teknotronik Çağ", dediği bilgi toplumuna geçiştir. Buna göre de bilgi çağının yükselen değerleri olan bilgisayar destekli teknoloji, bir yandan yeni bir sürecin gerektirdiği çeşitliliği sağlandığı ve esneklik bir yandan da işletmelerin rekabet güçlerini artırarak, fordist sistemin krize girme nedenlerinden biri olan kar düşüklüğünün karşı çözüm seçeneklerinden biri olmaktadır (Aydınlı, 2004:4). Üretim sürecindeki bu değişimler toplumsal ve yönetsel yapıyı da değiştirmiş ve bu yapıların değişime ayak uydurarak dönüşmeye ya da değişime direnmeye zorlamıştır.

Küreselleşmenin her değişim alanı aynı zamanda bir kriz halindedir. Bu krizin iki yönü vardır. Birincisi büyük değişimin alışlagelmiş kalıpları zorlamasından ileri gelen tepkiler ve ortaya çıkan zaaflardır. Ulus devletlerin vatandaşlık kavramlarının sorgulanır hale gelmesinin yanı sıra, etnik, dini kimlikler, yerel istekler ve cinsiyete dayalı kimlik talepleri karşısında ellerindeki imkânların yetersiz kalması pek çok toplumda siyasal krizden kutuplaşmaya kadar gidebilen fay hatları yaratmaktadır. Krizin ikinci yönü ise merkezi karar alma süreçlerinin içine düştüğü zaaftır. Bürokratlar, teknokratlar, diplomatlar bir zamanlar ülke siyasetini ve ekonomisini belirleme gücünün sembolleri iken bugün tüm bu sınıflar küresel ekonomi ve siyaset karşısında savunmasız durumdadır. Bu da siyasetin meşruiyeti ve ulus devletlerin yönetebilme kabiliyetlerini tehdit etmektedir. Bu bir açıdan küreselleşmenin doğurduğu "yapısal" bir krizdir (1)(Burçin, 2008: 55).

Küreselleşme sürecinin siyasal, kültürel ve ekonomik sonuçları yaygınlık kazandıkça derin bir dönüşüme yol açmaktadır. Bu dönüşüme ayak uydurabilen ve değişimin hızını yakalayabilen ülkeler küreselleşme sürecinin nimetlerinden

Dip Not (1) ERKAN, Hüsnü: **Ekonomi Sosyolojisi**, (2) (Burçin, 2008: 55).

yararlanırken değişimin gerisinde kalan ülkeler sürecin külfetlerine katlanmak zorunda kalmaktadır (1).

1.1.3.Küreselleşme Süreci

Küreselleşmenin ne zaman başladığıyla ilgili olarak, tıpkı tanımlanmasında olduğu gibi, farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bu görüşler içerisinde küreselleşmenin başlangıcını belirli bir zamana indirgemeye çalışanlar olduğu gibi, küreselleşmeyi belirli dönemlerde yaşanmış ve yaşanmakta olan ve bu dönemleri saptamaya çalışan görüşler de bulunmaktadır(2).Daha önce yaşanan önemli küreselleşme dönemleri olduğunun bilinmesine rağmen tarihsel süreklilik içinde Küreselleşme süreci Tablo 1. 'de gösterilmiştir.

Eğer küreselleşmeyi, ülkeler arasındaki ticaret akışıyla ve sermaye yatırımıyla gerçekleşen açık bir uluslararası ekonomi diye yorumlarsak, bu soruya cevabımız olumsuzdur. Bütünleşmiş bir dünya ticaret sistemi 19. yüzyılın ikinci yarısında oluşturulduğundan, uluslararası ekonomide karmaşık bir görelilik vardır. 1860'lardan bu yana kıtalararası piyasaları birbirine bağlayan Denizaltı telgraf kablolarıdır. Binlerce mil uzaklıktaki ülkelerle günlük ticareti ve fiyat belirlemeye olanak sağlayan bu kablolar, günümüzün elektronik ticaretinden çok daha büyük bir yeniliktir. Chicago ile Londra ya da Melbourne ile Manchester arasında anında iletişim kurmak mümkün hale gelmişti. Bono piyasaları da birbirine sıkı sıkıya bağlanmış, büyük çaplı uluslararası para akışı bu dönemde hızla artmıştır (3).

(1) ÖZKAN, **Küreselleşme ve Avrupa Birliği Bütünleşme Sürecinde Türkiye,**

(2) AKTEL, Mehmet: **Küreselleşme ve Türk Kamu Yönetimi,**

(3) HIRST, Paul ve THOMPSON, Grahame: **Küreselleşme Sorgulanıyor**

Tablo 1. Küreselleşme Süreci

Dönem	Etki	Hareket Sahası	Uygulama Sahası
1919 öncesi	Politik, Dinsel Düşünsel ve Ekonomik,	Sanayi ve Fransız Devrimlerinin reform, Rönesans, kapitalizmin, ulus devletle eklemlenmesi	Politik mücadelede ekonomik gücü olmayanları eritmesi
1919 - 1944	Ekonomik, coğrafi, sosyal ve politik	Kriz ve Savaş ekonomisinin yarattığı borç ve Milletler Cemiyetlerinin etkisiyle, Ulus devletlerin dünya düzeni oluşturma çabaları	Coğrafi sorunların göz ardı edilmesi, İdeolojik kutuplaşmanın hız kazanması, çözümsüzlük,
1944 - 1973	Politik ve ekonomik	Devlet dışı aktörlerin yükselmesi, Kutuplaşan dünya düzeni,	Küresel modernleşme, Kapitalist yeni dünya patronları, Soğuk savaş,
1973- 1989	Politik, teknolojik ve ekonomik	Neo-liberal anlayışın küreselleşmenin hız kazanmasına destek vermesi, ekonomik iş birlikler ve siyasi bütünleşmeler	Ulusal ve küresel düşüncelerin çatışması, inovasyon ve teknolojinin eşbütünleşmesi
1989 - 1995	Etnikpolitik, ekonomik, coğrafi ve teknolojik	Çok-uluslu işletmeciliğin küresel işletmeciliğe geçişi , küresel sorunlarda devlet dışı aktörlerin yeni misyonlarla yüklenmesi	Yeni küresel dengesizlikler, prestroyka, glasnost, yenietnik çatışmalar
1995-	Teknolojik, Politik,dinsel ve ekonomik	Uzayda küresel çalışmalar, uzay ve internet hukuğu, Teknolojinin ekonomiye katkısı	Küresel ekonomik ve politikanın artması, Ekonominin küreselleşmeyi doğrudan etkide bulunması,

Kaynak: DULUPÇU Murat Ali: **Küresel Rekabet Gücü Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme**,
İstanbul, Nobel Yayınevi, 2001, s.21

Ancak, bugünkü küreselleşme esas itibariyle bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmelere dayanmaktadır. Bu anlamda, teknoloji bağımsız değişken olarak dünyayı bütünleştirmektedir. Ancak, diğer yanda küreselleşme uluslararası ticaretin önündeki engellerin kaldırılması ve çokuluslu şirketlerin ekonomik ve siyasi gücünün artmasıyla gelişen bir olgu olarak öne çıkmaktadır. Bu süreç ulaşım imkânlarının gelişmesi, kişilerin bilgisayar ve internet yoluyla

kurdukları ilişkilerin artması, ulus ötesi faaliyetlerin ve kurumların gelişmesi, kişilerin günlük yaşamını etkileyen ulus ötesi etkileşimlerin artması ile kural ve uygulamaların ulusötesi hale gelmesi şeklinde gelişmektedir.(1)

II. Dünya Savaşından sonra, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişme ile dünyanın telekomünikasyon alt yapısındaki önemli ilerleme tarafından kolaylaştırılmıştır. Büyük miktarlardaki bilginin sıkıştırıldığı ve sayısal olarak iletiildiği bütünleşmiş sistemler, fiber optik kabloların geliştirilmesi ve iletişim uydularının yayılması, uluslararası iletişimin artmasında önemli rol oynamıştır. Bugün 200'den fazla uydudan oluşan bir ağ, dünya çapındaki bilgi aktarımını kolaylaştırmak için hazırdır. Teknolojinin bu biçimleri zamanın ve mekânın yakınlaşmasını sağlamıştır(2)

Yüzyılın son çeyreğinde ivmelenen ve küreselleşme olarak nitelenen sürecin ortaya çıkmasında iletişim ve bilişim teknolojisindeki hızlı değişim, ulaştırma maliyetindeki azalma ile üretim tekniklerinin ve piyasaların bütünleşmesiyle yarattığı köklü değişiklikler mutlaka önemli ölçüde etkili olmuştur. 1980'li yılların başlarında oluşan neoliberalizmin bugünkü küreselleşme sürecinin yükselişiyile yakından ilişkilendirilebilir.(3)

Üçüncü Küreselleşme süreci ikinci küreselleşme evresinden sonra yaklaşık yarım yüzyıllık duraklamadan sonra Batı, üçüncü kez yayılmaya başladı. Bu aşamada üç önemli gelişme ortaya çıkmıştır(4)(Özkan, 2004: 17).

1.1970'lerde çokuluslu şirketlerin dünya ekonomisini denetime almaları,

2.1980'lerde Batı'nın kültürünü yaymak için kullandığı iletişim devrimiyle ve (optik kablo, haberleşme uyduları, bilgisayarlar, internet gibi) teknolojik buluşlarını devreye sokması

3.SSCB'nin dağılmasıyla 1990'larda güç dengesinin ortadan kalkmasıyla, Batı'nın yeniden rakipsiz güç odağı konumuna gelmesi. Sonuçta bugün yalnızca başlangıcını yaşadığımız Batı'nın güç odağı durumunun ortaya çıktığını görmekteyiz.

Dip Not (1) : YILMAZ, AYTEKİN: **Romantizmden Gerçeğe Küreselleşme**,

(2) GIDDENS, ANTHONY: **Sosyoloji**,

(3) ŞENSES, FİKRET: "Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Fırsat mı, Engel mi?".

(4) ÖZKAN, **Küreselleşme ve Avrupa Birliği Bütünleşme Sürecinde Türkiye**,

1.2.KÜRESELLEŞMENİN ETKİLERİ

1.2.1. Ekonomik Yönü İle Küreselleşme

Küreselleşme tartışmalarında birçok unsur olsa da “ekonomik” boyut ön plana çıkmaktadır. Küreselleşme süreciyle birlikte, ticaretin serbestleştirilmesi amacıyla ülkelerin gümrük tarifeleri ve tarife dışı araçlar düşürülmekte, para ve maliye politikaları uyumlaştırılmakta, ortak karar ve politika mekanizmaları oluşturulmaktadır. Bu da bazı olumlu ya da olumsuz sonuçlara yol açmaktadır(1)

Dünya ekonomisinin bütünleşmesiyle de küreselleşme ayrıca yönlendirilmektedir. Küresel ekonominin temeli artık eskisi gibi tarım ya da sanayi değildir. Bu yeni ekonomik bağlam, sanayi sonrası toplum, bilgi çağı ve yeni ekonomi gibi bir dizi farklı terim kullanılarak betimlenmiştir (2).

Bu yeni tanım “bilginin uygulanmasından ve performansından” sorumludur. Bilgiyi saklı tutmak, bilgi toplumunda mümkün değildir. Küresel işletmeler, geleneksel işletmelerdeki sermayenin yerini bilginin almasıyla birlikte, bilgi bir güç aracı olarak paylaşılmaya başlanmıştır(3).

Ulusal ekonomilerin dünya piyasalarıyla eklemlenmesi ve tüm karar süreçlerinin artan dünya kapitalizminin sermaye birikimine yönelik dinamikleriyle belirlenmesi kapitalizmin gelişme dinamiklerine ekonomik açıdan küreselleşme olgusunu uyum sağlamaktadır(4)

Teknolojinin dışında küreselleşme sürecinde dikkat çekici diğer boyut ise ekonomidir. Dünya piyasaları devlet düzenini derinden sarsmaktadır. Yeni teknolojiler, sadece ulusal sınırları değil, ekonomik ilişkileri de yeniden şekillendirmektedir. Yeni teknolojilerin yeni değerle birleşmesi yeni ekonomik ilişkileri ortaya çıkarmaktadır. Drucker’ın ortaya koyduğu gibi son dönemde meydana gelen olayları mevcut ekonomik kurumlara açıklamak oldukça zordur.

Dip Not (1) : AL, Hamza: “Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme

(2) GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji**,

(3) ATAMAN, Göksel, İşletme Yönetimi Temel Kavramlar&Yeni Yaklaşımlar,

(4) YELDAN, Erinç: **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi, Bölüşüm, Birikim ve Büyüme**

Ekonominin küreselleşmesi daha eskilere kadar gitse de, ulus-aşırı şirketlerin artan gücü son döneme ilişkin bir olgudur. Yeni teknolojilerin sağladığı imkânlarla her alanda oluşan yakın ilişkiler dünyayı ekonomik bir ağ haline getirmektedir (1).

Bu olgu, uluslar arası işbölümünü etkileyen devasa işlemleri ve küresel üretim süreçlerini ulusal sınırların ötesine uzanan ulus ötesi şirketlerin rolüyle açıklanmaktadır. Başkaları, küresel sermaye fonlarının çok büyük hacmine ve küresel finansal piyasaların elektronik bütünleşmesine işaret etmektedir (2). Bu yönüyle sermaye akımları 1990'ların başından itibaren hareketlerini bir iki coğrafi bölgede sınırlamadan dünya kapitalizminin küresel ölçekte yeni bir aşamasını oluşturduğunu görmekteyiz. Bir yandan dünya finans piyasalarının eklemlenmesini içeren bu süreç diğer bir yandan uluslararası finans kapitalin yatırım kararlarında sergilediği küreselleşmenin boyutlarını, iletişim teknolojisindeki baş döndürücü gelişmeleri de arkasına alarak, ulusal piyasaları birer birer spekülasyon çıkar alanına çekmektedir(3) .

Ekonomik küreselleşmenin merkezin de ulusaşırı şirketler yer alırlar. Bu şirketler dünyadaki ticaretin üçte ikisinden sorumludur; Uluslararası finansal piyasalardaki büyük oyuncular ve dünya üzerinde yeni teknolojilerin yayılmasındaki aracılığını ederler (4).Bu sürecin işleyişi, yenedünya düzenin aslında gelişmiş ülkeler lehine azgelişmişlerin ise aleyhine olmaktadır.

Küreselleşme süreci dünyadaki güçler dengesinin azgelişmiş ülkeler karşısında sermaye kesiminin giderek güçlendiği bir çevrede gelişmektedir. Teknolojik birikim, sanayi üretimi, dış ticaret ve sermaye stoku açısından sanayileşmiş ülkelerin hâkim konumu azgelişmiş ülkelerin hareket alanını en baştan kısıtlamakta ve dünya ekonomisindeki güç ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. (4) (Şenses, 2004, 19).

Dip Not (1): AL, Hamza: "Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme

(2)(4) GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji**,

(3) YELDAN, Erinc: **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi, Bölüşüm, Birikim ve Büyüme**,

(4) : ŞENSES, Fikret: "Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Fırsat mı, Engel mi?".

Bugün küreselleşme teorisyenleri sanayileşme döneminin başlangıcındaki iyimser beklentiyi, ekonominin bütünleşmesi ve serbestleşmesinden; ticaret, serbest açık pazarlar, rekabet ve küreselleşmeden beklemektedir. Bunun ekonomik gelişmeye yol açacağını, sonuçta da toplumsal düzeni ve bireysel huzuru sağlayacağını belirtmektedirler(1) .

Diğer yanda, ekonomi dünya çapında bütünleşse bile bundan herkesin aynı ölçüde yararlanmadığı, dünya nüfusunun çok az bir kesiminin bu ağa dâhil olduğu, açıklık adına küreselleşme yayılırken bundan teknolojik açıdan gelişmiş, zengin ülkelerin yararlı çıktığı ve yapısal engellerin geri ülkelerin süreçten yararlanmasını engellediği, hatta sömürülmesine yol açtığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, bugünkü küreselleşmenin nasıl bir dünya yarattığı, nereye gittiği, merak çektiği gibi daha makul ve insani bir küreselleşme çabalarının da ortaya çıktığı görülmektedir(2).

Küreselleşmenin bir diğer ekonomik perspektifi, 20. Yüzyılın insanlık tarihindeki belki de en ayırt edici özelliği, finansal sistemin işleyişi açısından büyük riskler taşıyan ulusal paraların değişim hadlerindeki belirsizlik, bir yandan da spekülasyon nitelikteki kazançları özendirilmektedir (3).

1.2.2. Siyasal Yönü İle Küreselleşme

Siyasal değişim çağdaş küreselleşmenin ardındaki itici gücü ile ilgilidir. Bunun birkaç yönü bulunmaktadır. Önce, Doğu Avrupa'da 1989'da bir dizi çarpıcı devrim sırasında gerçekleşen ve 1991'de Sovyetler Birliği'nin kendi yıkılışıyla doruğa çıkan Sovyet tipi komünizmin çöküşü, Komünizmin çöküşünden bu yana eski Sovyet bloğundaki ülkelerin ve Doğu Asya devletleri ile pek çok başka ülke de içlerinde Batı tipi siyasal ve ekonomik sistemlere doğru ilerlemiştir (4)

Dip Not ((1)(2) : YILMAZ, AYTEKİN: **Romantizmden Gerçeğe Küreselleşme,**

(3) YELDAN, ERİNÇ: **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi, Bölüşüm, Birikim ve Büyüme**

(4) GIDDENS, ANTHONY: **Sosyoloji**

Ekonomik küreselleşmede olduğu gibi, siyasal küreselleşme olgusunda da uluslar üstü ve uluslar arası organizasyonların önemli bir rolü vardır. Bu kurumlar siyasal küreselleşmenin hem ürünleri hem de araçları, yapıcılarıdır. Küresel siyasî kurumların gelişimiyle birlikte, devlet sorumluluğundaki savunma, iletişim, ekonomi yönetimi gibi, birçok geleneksel alan uluslar arası veya yönetimler arası iş birliğine göre düzenlenmek zorunda kalmaktadır. Siyasal küreselleşmenin kurumsal boyutta önemli adımları 1. ve 2. Dünya Savaşları sonrasında atılmış; bu iki savaşın ardından dünya barışını korumak amacıyla uluslararası kurumlar olan Milletler Cemiyeti ve BM kurulmuştur(1)

Küreselleşme süreci ile birlikte uluslararası kuruluşlar, önerilen politikaların doğru uygulanmadığını ve doğru uygulamayı engelleyen yönetim kusurları bulunduğunu vurgulayarak reform sürecinin siyasal alana doğru daha da derinleştirilmesi yolunu seçmiştir. Bu yeni anlayış doğrultusunda, devletlerinin doğrudan yetki alanındaki bazı önemli kararlar alınabilmektedir. Örneğin, 2001 Krizi sırasında Türkiye’de olduğu gibi “bağımsız kurullar” a devredilmektedir. Bunun gibi, dış yardımların da hükümetler yerine, katılımcılığı ve demokrasiyi güçlendirme adına sivil toplum kuruluşlarına yönlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu yaklaşım, yerel karar süreçlerini güçsüzleştirerek, bunları uluslararası kuruluşlara bağımlı kılmakta ve yerel karar verme ve sorun çözme yeteneklerini köreltmek veya en azından bunların gelişmesini engellemektedir(2)

Dünya ekonomik alanda bütünleşme veya küreselleşme yönünde gelişirken siyasal alanın aynı düzeyde gelişmediği dünya toplumu veya dünya siyasal birliği ile ortak insanlık bilinci ve sorumluluğunun oluşmadığı görülmektedir. Bu süreçte, ulus ötesi sosyal ve siyasi hareketlerin ortaya çıkması, ulus devlet zayıflarken yetkilerinin de devlet altı ve devlet üstü birimler ile ulus ötesi ve uluslar arası organlara geçmesi ile egemenlik sonrası yönetim diye nitelenen bir tarzın ortaya çıkmasına rağmen küresel bir siyasi birimin oluşmaması sorun yaratmaktadır (3).

Dip Not (1): ÖZYURT, Cevat: Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma, .

(2) ŞENSES, Fikret: “Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Fırsat mı, Engel mi?”,

(3) Yılmaz, 2007

Politik küreselleşme, değişen politik bilinç, politik süreçler ve politik faaliyette ifade bulmaktadır. Küreselleşme sosyal ekonomik ve çevresel konuların kendi tabiatları gereği ulusal sınırları aşan ve küresel nitelikte olduğu şeklindeki artan bilinci ifade etmektedir ve bu nedenle, devletler tarafından kolektif seviyede uluslararası ve kıtalararası kurumlar ve örgütler nezdinde etkili faaliyete ihtiyaç duymaktadırlar. Sivil toplum örgütleri, sendikalar ve çok uluslu şirketler aktörler vasıtasıyla ulusal sınırları aşan uluslar arası organizasyon ve mobilizasyonda politik küreselleşme açıkça mevcuttur(1)

1.2.3.Sosyal ve Kültürel Yönü İle Küreselleşme

Kültürel küreselleşmenin XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren araç değiştirerek hız kazanması, kuşkusuz iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde olmuştur. Politik güç merkezi konumundaki ülkeler, bu defa misyonerleri değil, iletişim araçlarını kullanarak kendi kültürlerini diğer ülke insanlarına daha kolay bir yöntemle tanıtmaya, yayma imkânı elde etmişlerdir. Dünya, ulaşım ve iletişim araçları sayesinde coğrafi mesafe bakımından zaman ve mekân anlamında küçülmüş; insanlar, devletler ve kültürler arası ilişkiler dünya ölçeğinde giderek yoğunlaşmıştır.

Başka bir deyişle, eskiden, ancak makul mesafedeki insanlarla bireysel ilişki kurulabilirken, günümüzde zaman ve mekân kavramı aşılarak, McLuhan'ın, dünyanın "küresel köy"e dönüştüğü söylemi çerçevesinde; kıtalararası mekânlardaki toplumlarla bile sosyal, ekonomik ve kültürel ilişki kurulabilir hale gelmiştir(2).

Dünya kültürünün standartlaştırılması ise küreselleşmenin kültürel boyutu olarak açıklanabilmektedir. Ekonomik egemenliğin bir sonucu olarak,Jameson bunu değerlendirir. Küreselleşmede ki çözümsüzlüğü ekonomik boyut, olarak görülür. Post-modern bir toplumsal yapı olarak küreselleşmenin toplumsal boyutu ise öne çıkar.

Dip Not (1) ŞENKAL, Abdülkadir: **Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika**

(2) JAMESON, Fredric: **Globalization and Political Strategy**,

Jameson, küreselleşmenin toplumsal ve ekonomik boyutunu, meta üretiminin kültürel bir olgu haline geldiği saptamasından yola çıkarak birlikte değerlendirir. Jameson'a göre, kültür ve ekonomi, iç içine çökmektedir. Büyük bir sanayide, meta imajları tasarlanmakta; reklamcılık, kültür ve ekonomi arasında temel bir aracı haline getirilmektedir. Kısaca, kültür, ekonomi olmuştur(1).

Küreselleşme kültürel ve sosyal homojenleşme (özellikle de Amerikanlaşma) yönünde büyük bir dünya akımını mı çağrıştırıyor?(2). Bu sorunun cevabı oldukça karmaşıktır. Ulus devletin güçsüzleştirilmesi ve yerelleşme yönelimi ile kültürel sınırların ortaklaştırılması kolaylaştırılmıştır.

Kültürler için adalar halinde var olmak, giderek olanaksızlaşmaktadır. Dünyada bulunan, bir zamanlar birbirinden yalıtılmış olan bütün kültürler, kendi eski yaşam biçimlerini korumaya ne kadar uğraşırlarsa uğraşınsınlar, küresel kültürle karşılaşacaklar ve onun tarafından dönüştürüleceklerdir(3) .

Bugün küresel dünyayı en çok ABD kültürünün etkilediği, kültürün Amerikanlaşmasının yaşandığı görülmektedir. Ancak, bu küresel süreç Amerikan kültürünün de değişmesine yol açmaktadır.

Nitekim ABD'de muhafazakârlar bu değişime ve kültürel gelişmeye tepki göstermektedir. Diğer yanda ise, değişen dünyada kendi güvenli adacıklarında rahat olmayı seçen radikal gruplar güç kazanmaktadır. Örneğin, Avrupa'da da göçmenlere karşı Avrupa kültürünü bozma gibi nedenlerle tepki oluştuğu gözlenmektedir. Dolayısıyla, üstün ülkelerin kültürü daha etkili olmakla birlikte, değişen teknolojik, ekonomik, sosyal ve mekânsal yapı ve ilişkilerde hâkim kültür de değişmektedir. Bu durum melez kültür şeklinde ele alınmakta ve güçlü ülkelerde de rahatsızlığa neden olmaktadır (4).

Dip Not (1) MAHİROĞLULLARI, Adnan: **Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi,**

(2) ŞENKAL, Abdülkadir: **Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika,**

(3) GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji,**

(4) YILMAZ, AYTEKİN: **Romantizmden Gerçeğe Küreselleşme,**

Mekânsal alanda büyük mega şehirler ortaya çıkarken, insan ilişkileri de yüzeysel ve geçici hale gelmekte, bu süreçte kozmopolit bir kültür ve kozmopolit insan tipi ortaya çıkmaktadır. Diğer yanda, şehirlerin hızla yeniden kurulup yapılması da geçiciliği beslemektedir. Hızlı değişim yersiz yurtsuzluk yaratmakta, coğrafyanın önemini yitirmesi, şehir yapısının ve mekânın değişmesi, aile, okul, sendika gibi kurumların değişmesi gerginliği artırmaktadır. Kısaca nesnelerin, varlıkların fiziksel ve toplumsal yapıların geçicileşmesi gerginlik yaratmaktadır (1).

Sonuç olarak, dünyada küresel bir kültür ortaya çıkarken, küreselleşmenin ikinci etkisi ise yerel kültürel farklılıkların gücü ve tanınırlığının artmasıdır. Kentler için küresel rekabet içinde var olabilmek için sadece küresel kültürü kentlerine adapte etmesi yeterli olmadığı gibi, yerel ürünlerin küresel standartlarda sunumuna neden olarak yerel özellikler erozyona uğrasa da diğer bir yandan bu kültürlerin yok olmasının önünde bir engel olarak görülmektedir.(2)

1.3.KÜRESELLEŞME VE ULUS DEVLET

1.3.1. Küreselleşme ve Ulus Devlet

Küreselleşme, artan uluslararasılaşma nedeniyle ulus devletin bağımsız yerel politikalarını yürütme konusundaki rol ve gücündeki görece bir azalma meydana getirmektedir. Bu anlamda, küreselleşme sürecinde ulus devletin yok olması değil, uluslararası sermayenin bir aracı olarak yeniden yapılandırılması anlamı ön plana çıkar (3) .

Fordist üretim sürecindeki merkezîyetçi ve katı yapı, yönetsel alana da yansımış, yönetimde hiyerarşik ve bürokratik sistemin oluşmasına zemin oluşturmuştur.

Dip Not (1) : YILMAZ, Aytakin: **Romantizmden Gerçeğe Küreselleşme**,

(2) TOKSÖZ, Fikret, ÖZGÜR, Ali Ercan, ULUÇAY, Öykü, KOÇ, Levent, ATAR, Gülay, AKALIN, Nilüfer: Yerel Yönetim Sistemleri

(3)): SUBAŞAT, Turan: "Küreselleşme ve Devletin Rolü",

Yerel yönetimler de katı merkezîyetçi yapıdan nasibini almış, hizmetleri etkin, verimli sunabilmek için gerekli mali özerklik ve mali idariden yoksun kalmıştır. Üretim sürecinin Post-Fordist yapıya geçişiyle bireyi ön plana çıkaran, parçalılığı, belirsizliği, kaosu, ve kültürel çoğunluğu savunan dolayısıyla modern ulus devleti yadsıyan bir yapı oluşmuştur (1).

Küreselleşme, teknolojik üstünlüğe dayalı, “çağdışı” bir kurum olarak ulus-devletin ortadan kaldırılmasını sağlayan siyasal yapısı ve imaja dayalı meta kültürünü yaygınlaştırıcı özelliğiyle olumlanan bir olgu olarak yorumlanabilir. Genel olarak veya ortalama birey düzeyinde küreselleşme, belirtilen boyutlara olumlu nitelik atfedilerek değerlendirilmektedir (2) (Akbulut, 2009:334).

Sanayi toplumları, ulus devletlerin ilk örnekleriydi. Ulus-devletler, birbirlerinden açıkça ayrılmış sınırları olan ve politik topluluklardır. Kendi sınırları içerisinde yaşayan herkese uygulanan yasaları düzenleyerek vatandaşlarının yaşamlarının pek çok alanında söz sahibi olan, ulus-devlet hükümleridir.(3)

Ulus devletin aşılmasında iki önemli boyut dikkat çekmektedir. Birincisi ulus devletin ekonomi düzlemindeki yetkilerini giderek küreselleşme ile çok uluslu şirketlerin zorlayıcı etkileri ile ulus üstü kurumlara devretmesi ve ikincisi ise merkezi devlet olanaklarının yetki ve sorumluluklarının kendi içindeki alt birimlere devredilmesi ile yerel yönetimlerin güçlenmesidir.(1) .

Dip Not (1) AYDIN, Didem: **TRT'nin Yaygın Eğitim Amaçlı televizyon Yayınlarının (2004-2008) Kamu Hizmeti Yayıncılığı Açısından Değerlendirilmesi**

(2) AKBULUT, Örsan Ö.: **Küreselleşme ve Ulus-Devlet ve Kamu Yönetimi**,

(3) GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji**, Yayına Hazırlayan: Cemal Güzel, İstanbul, Kırımızı Yayınları, 1. Baskı, Şubat 2008.

(4) KAZGAN, Gülten: **Küreselleşme ve Ulus Devlet**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2000.

Küreselleşme süreciyle birlikte ulus devletin iktidarsızlaşmasına paralel olarak kentler, bağımsız olmasa da, başlı başına bir ekonomik faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde kentler, geçmişe kıyasla başka ülke kentleriyle daha fazla ekonomik ve sosyal ilişki kurmaktadır(1)

Ulus-devletin değişen rolüne odaklanmaktadır. Bu çözümlenmelerde, dünya ticaretindeki devasa büyüme yüzünden, tek tek ülkelerin artık kendi ekonomilerini denetleyemedikleri ileri sürülmektedir. Ulusal hükümetler ve bu hükümetlerdeki siyasetçiler kendi ülkelerinin sınırlarını aşan sorunlar, çalkantılı finansal piyasalar ve çevresel tehditler gibi üzerinde denetim kurma güçlerini giderek yitirmektedir. Vatandaşlar, politikacıların bu tür sorunları ele alma yeteneklerinin sınırlı olduğunu fark etmekte ve sonuç olarak var olan yönetim düzenlerine karşı inançlarını yitirmektedir. Aşırı küreselleşmecilerin bir bölümü ulusal hükümetlerin güçlerini bir meydan okumanın da yukarıdan Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği, başkaları gibi yeni bölgesel ve uluslararası kurumlardan geldiğine inanmaktadır (2)

Öte yandan, bu sürecin küreselleşmeden çok uluslararasılaşma olduğuna ilişkin de önemli bulgulara görülmektedir. Bunların başında, başta sanayileşmiş ülkeler ve birçok ülke ulus devletlerin varlığını ve birçok alanda önemini sürdürmesi gelmektedir.

Öyle ki ekonomik ve siyasal olarak bütünleşmenin çok ileri düzeylere ulaştığı AB'de bile ulus devletlerin birçok önemli alanda yetkilerini koruduğu ve böyle bir birlik için bile dış ticaretin AB ülkelerinin kendi aralarındaki ticaret üzerinde yoğunlaştığı ve AB'nin kendi dışındaki ülkelerle dış ticaretinin ise henüz önemli boyutlara ulaşmadığı görülmektedir (3).

Dip Not (1)) AL, Hamza: "Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme"

(2) GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji**,

(3) (1) : ŞENSES, Fikret: "Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Fırsat mı, Engel mi?",

Küreselleşme ifadesi günümüzde özellikle Türkiye gibi bağımlı ülkeler açısından doğrudan doğruya ulus-devletin zayıflatılması anlamına gelmektedir. Bir başka ifadeyle, küreselleşme bağımlı ülkelerde, bilişim teknolojilerindeki yenilikler, küresel sermaye akımları ya da küresel tüketim kalıplarını yansıtan kimi ürünlerden çok, ulus-devletin geleceği sorununu akla getirmektedir(1).

Ulus devletin varlığı biçimsel olarak dururken, yerelleşme eğilimleri ile şekillenen bölgesel iktidar arayışları ve ulusal özerk bürokratik yapının kuruluşu ile uluslar arası sisteme ve kuruluşlara bağlanmış tam bağımsızlığın yerine parçalı bir iktidar düzeni oluşmuştur.

1.3.2. Küreselleşme ve Yerelleşme

Küreselleşme ulusal sınırları aşan ve var olan siyasal yapıların denetiminden kaçan zorluklar yaratmaktadır. Tek tek hükümetler bu ulus ötesi sorunlarla baş edebilecek donanımına sahip olmadıklarından, küresel sorunları küresel bir biçimde ele alabilecek yeni küresel yönetim biçimlerine gereksinim vardır (2). Bu oluşum sürecinde milli sınırlar içinde ulus devlet, yerelleşme eğilimi ile beraber tek tipleştirilen monolitik küçük yapılara ayrılarak, küresel kapitalizme entegrasyonlarının hızlanması ve küresel ekonomi ile uyumlaştırılması hız kazanmıştır.

Küreselleşme sürecin olumsuzlanmasına yol açan bu durum ulus devletler tarafından endişe ile karşılanmasına rağmen iletişim olanaklarının artması ve uluslararası örgütlerin ve çok uluslu işletmelerin etkileri ulus devletin merkezi otoritesini azaltmış ancak etkisizleştirememiştir. Küreselleşme bugün hala etkisini ulus devletle iş birliği halindeki etkileşim ile sürdürmektedir(3)

Dip Not (1) AKBULUT, Örsan Ö.: **Küreselleşme ve Ulus-Devlet ve Kamu Yönetimi**,

(2) GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji**,

(3) : TEKELİ, İlhan: **Türkiye İçin STK'lar ve Katılımcı Demokrasi Yazıları**,

Küreselleşme, bölgeselleşme ve yerelleşme ulus devleti nostaljik bir hayale dönüştürmese de ciddi bir değişimle yüz yüze bırakmaktadır. İster istemez ulus devlet yetkisini ve egemenliğini içte ve dışta paylaşmak durumunda kalmaktadır. Küreselleşme, bir grubun ya da bir ülkenin tekelinde olmadığı gibi, baş edebileceği bir olgu da değildir(2) .

Küresel aktörlerden bazıları, ulusal reform süreçlerinde yerelleşmeyi desteklemektedir. Yine en güçlü bölgeselleşme projesi olan Avrupa Birliği, yerelleşmeyi açıkça öngörmektedir. Güçlü küreselleşme eğilimlerine karşı yerel olanı koruma kaygısı her geçen gün artmaktadır. Küreselleşme eğilimlerini dengelemek üzere yerelleşme yönünde kararlar alınmakta ve bu yönde birtakım politikalar teşvik edilmektedir(3).

Uluslararası ilişkilerde yerel yönetimlerin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Uluslararası toplum özgürlük, katılım, yerel demokrasi kavramlarını genellikle ulus devlete karşı savunmaya yönelmiştir. Demokratik hak ve özgürlüklerin Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu, Birleşmiş Milletler Kent Habitat Eylemleri, Birleşmiş Milletler Şehircilik Forumları, demokrasi, şehirleşme, sürdürülebilir kalkınma, çevrenin korunması gibi konularda yerelleşmenin önemini vurgulayan kalıcı bir uluslararası siyaset üretmiştir(4).

Dip Not (1) AL, Hamza: “Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme”,

(2) BİLGİÇ, Veysel: **Değişik Yönleriyle Yerelleşme**,

(3) AKDOĞAN, A.Argun: “Yerel Yönetimlere Halkın Katılımı: Sınırlılık ve Yeni Açılımlar” Yerel Yönetimler Kongresi

1.4. KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN AKTÖRLERİ

Bilhassa ekonomik küreselleşmenin dünyanın en ücra köşesine kadar yayılmasında, güçlü devletler ve çokuluslu şirketlerin dışında uluslar arası ekonomik sistemin yönetiminde rol oynayan çeşitli kurumların etkisi açıktır. Özellikle Dünya Bankası (WB) ve Uluslar arası Para Fonu(IMF)nun küreselleşmenin yaygınlaştırılmasında hızlandırıcı rol üstlenmişlerdir. Azgelişmiş ülkelerin yönetim sistemiyle ilgili reform çabalarının desteklemesi ve ülkelerin yönetim sisteminin benzeşmesine ve dolayısıyla küreselleşmeye katkı yapmaktadır(1).

Küreselleşmenin yayılması ve derinleşmesinde etkili olan uluslar arası pek çok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Aşağıda bu kuruluşlardan yerel yönetimler üzerinde ve eğitim yönetimi ve planlanmasında etkili olan kuruluşlar tanıtılmaktadır.

1.4.1. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler eğitimden sağlığa, çevre hareketlerinden spora kadar hemen hemen pek çok alanda yaptığı uzun vadeli programlarla yerelleşmeyi ve yerel demokrasinin güçlendirilmesi için adımlar atmıştır. İnsan Yerleşimleri faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlamayı, insan yerleşimleri ve iskân programları konularında kentlerde karşılaşılan sorunların çözümü Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (BM-HABITAT) ile sürdürülmektedir. Bir başka program ise UNESCO bünyesinde sürdürülen hayat boyu eğitim programlarıdır. Bu programlarda örgün eğitim dışında bulunan herkesin hayat boyu eğitim alma hakkı savunularak, eğitim temel bir hak olduğu prensibiyle önemli projeler geliştirilmektedir(2)..

Küresel açlık ve küresel ısınma gibi sorunların varlığı, sosyal sorunlara millî düzeyde çözüm arayışlarını yetersiz hale getirmiştir. Küresel sosyal hareketlerin temelinde küresel sorunlar karşısında duyulan bireysel sorumluluk duygusu yatar.Sosyal hareketlilik düşüncesi, her toplumsal yapılanmanın merkezinde bir temel çatışmanın olduğunu kanıtlamaya çalışır.

Dip Not (1) : AL, Hamza: "Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme",

(2) EMREALP, Sadun: **Yerel Yöneticinin 1 Nisan Rehberi**,

Küresel sosyal hareketler, çalışmalarıyla kitleleri, belirli sorunlar hakkında bilgilendirmeyi ve duyarlı hale getirmeyi, lobicilik faaliyetleriyle ülkelerin zararlı sonuçlar veren politikalarında değişikliğe gidilmesini, BM gibi küresel denetim kurumlarının gündemlerinin insanlığın ortak çıkarlarını gözetecek bir biçimde belirlenmesini amaçlamaktadırlar

1.4.2. Avrupa Birliği (AB)

AB, 21. Yüzyılın en önemli ulus-üstü organizasyonudur. Başta ekonomik olmak üzere siyasal ve kültürel alanlarda Kıta Avrupasını tek bir çatı altında toplamayı amaçlayan AB'nin, bütünleşme süreci çerçevesinde edindiği misyonlardan birisi olan yerel yönetim uygulamaları, birliğin geleceğini etkileyen stratejik unsurlardan birisidir. Geçen yirmi yıllık süre içinde etkinliği giderek artan AB yerel yönetim politikaları iki temel kuramdan yola çıkılarak şekillendirilmiştir: Çoğulcu ve etkin hizmetleri sunabilen yönetsel birimler olarak görülmeleridir(1) .Küreselleşmenin artmasına yol açan önemli siyasal etken, bölgesel hükümet ve uluslararası mekanizmalarının gelişimidir. AB ile BM, ulus devletleri ortak bir siyasal forum içinde bir araya getiren en önde gelen iki örnektir. BM tek tek ulus-devletlerin birliği olarak bu işleri yerine getirirken AB, üye ülkelerin ulusal egemenliklerinin bir ölçüde vazgeçildiği, uluslararası yönetim biçiminin öncüsüdür. AB'ne üye devletlerin hükümetleri, ortak organlarının düzenlemeleri yönergeleri, ve mahkeme kararları ile bağlı olsalar da, bölgesel birliğe katılımlarını sağladığı siyasal, ekonomik ve toplumsal yararları elde etmektedirler(2).Avrupalılışmayı, AB gibi ulus üstü ya da Avrupa Konseyi gibi uluslar arası kuruluşlarca oluşturulan kural ve pratiklerin, Avrupa ulus-devletlerine aktarılması ile sınırlayan bu tanım, tam tersi yöndeki etkileri göz ardı ettiği için eleştirilmektedir. AB üye ülkeleri, bu örgütlerin oluşturdukları ilke, kural ya da düzenlemeleri yalnızca kendi iç hukuklarına aktararak uygulamamakta, aynı zamanda bunların oluşmasıyla ilgili karar-alma süreçlerine fiilen katılmaktadırlar(3).

Dip Not (1): AL, Hamza: "Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme

(2) CANER, Cantürk" (3)AKDOĞAN, A.Argun:

En güçlü bölgeselleşme projesi olan Avrupa Birliği, yerelleşmeyi açıkça öngörmektedir. Güçlü küreselleşme eğilimlerine karşı yerel olanı koruma kaygısı her geçen gün artmaktadır. Küreselleşme eğilimlerini dengelemek üzere yerelleşme yönünde kararlar alınmakta ve bu yönde birtakım politikalar teşvik edilmektedir(1). Avrupa Birliği'nin özellikle yerel yönetimler ve eğitim alanındaki etkileri üçüncü bölümde detaylı olarak incelenecektir.

1.4.3. Uluslararası Para Fonu (IMF)

Küreselleşmenin hızla yaygınlaşması ve derinleşmesinde etkili olan Bretton Woods ticari ve finansal işlemlerde uyulması gereken kuralları belirleyen uluslararası para idare sistemi, IMF'nin (International Monetary Fund) kuruluş amacı, uluslararası sistemde parasal istikrarı korumak ve sistemde ortaya çıkacak istikrarsızlıkların düzeltilmesini sağlamak olarak belirlenmiştir (2). IMF ekonomik küreselleşmenin baş aktörlerinden biri olarak küresel ekonomik sistemi korumak için ulusal ekonomilere uyulması gereken kurallar ve yaptırımları belirli borç anlaşmaları karşılığında uygulatmaktadır.

IMF üye ülkelerin dış ödeme açıklarında istikrar sağlama konusuna odaklanmıştır. Genellikle sanayileşmiş ülkelere öncelik vermektedir. IMF, üye ülkelerin kısa dönemli ekonomik sorunlarını çözmeyi kendine hedef edinmiştir. Bu amaçla ülkelerarası parasal işbirliğini ve döviz kurunda istikrarı sağlar ayrıca cari işlemleri düzenler(3).

Dip Not (1) : (2) AL, Hamza: "Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme",

(2) TİRELİ, Münir: **Küreselleşme ve Yoksulluk: Birleşmiş Milletler (UNDP) ve Dünya Bankası Göstergeleri Işığında Bir Analiz,**

(3) EĞİLMEZ A. Mahfi: **IMF, Dünya Bankası ve Türkiye.**

Bunun dışında, sermaye ve üretim küreselleşirken sınırlardan ve ulusal bağlardan kurtulmak istediğinden kendi kurallarını koymaya özen gösterirken; bu da derinleşmenin başka bir boyutu olmaktadır. Örneğin bu dönemde, bir yandan IMF ile gelişmekte olan ülkeler üzerinde istikrar politikaları adı altında kamu harcamalarının daralması ve devletin ekonomideki rolünü azaltmaya yönelik kamu sektörünün özelleştirilmesi gibi liberal politikalar doğrultusunda politikalar uygulanmaktadır. Bu politikaların, ulusal hükümetlerin sosyal ve ekonomi politika alanında hareket kapasitesini daralttığı ve hükümetleri, borç döndürme gayreti içinde ulus olmaktan çok uluslararası bir ajan konumuna getirdiğini iyi biliyoruz(1).

IMF ve Dünya Bankası, etkili sanayileşmiş ülkeler gibi uluslar arası finans kuruluşları, Neoliberal küreselleşmenin kök salması ve derinleşmesinde çok önemli bir rol oynadı. Bu kuruluşların, başta ABD olmak üzere ana hissedarlarıyla yakın ilişkileri, öteden beri bilinmekle birlikte son on, yirmi yılda iyice gün yüzüne çıktı. Özellikle kısa dönem istikrarsızlık içindeki azgelişmiş ülkelerin ekonomi politikalarına müdahalesi oldukça eskilere dayanan IMF'ye 1980'li yıllarda Dünya Bankası da eklendi ve yapısal uyum politikaları aracılığıyla, özellikle dış ticaret serbestleştirilmesi ve özelleştirme gibi alanlarda önemli ölçüde etkili oldu.

1995 yılında kurulan Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 1993 yılında sonuçlanan yedi yıllık uzun Uruguay müzakere sürecinin bir ürünü olarak da neoliberal küresel düzenin kurumsal yapısının temel taşlarından birini oluşturdu. DTÖ bazı önemli alanlarda azgelişmiş ülkelerin hareket alanını kısıtlayıcı ve denetim alanlarında azgelişmiş ülkelerin hareket alanını kısıtlayıcı yeni denetim mekanizmalarının gündeme gelmesinde önemli bir rol üstlendi(2).

Dip Not (1) : KORAY, Meryem: "Küreselleşme Süreci ve Ulus Devlet, Ekonomi Siyaset Tartışmaları"

(2) : : ŞENSES, Fikret: "Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Fırsat mı, Engel mi?",

1.4.4. Dünya Bankası

Dünya Bankası IMF ile birlikte ülke ekonomilerindeki ekonomik kriz ve sorunların çözümünde baş aktör konumundadır.

Dünya Bankası'nın amaçları arasında, üye ülkelerin yeniden yapılanma çabaları ve kalkınmaları, verimli sermaye yatırımları kanalıyla yardımcı olma, gelişme yolundaki ülkelerin kaynaklarının ve verimli imkanlarının geliştirilmesini özendirme, uluslar arası ticaretin geliştirilerek ödemeler dengesi istikrarının sürdürülmesi, özel yabancı yatırımlara kredi ve garanti verilmesiyle desteklenmesi, kredilerin yeniden düzenlenerek acil projelerde öncelikli kullanılması bulunmaktadır(1).

Dünya Bankası'nın sağladığı kredilere ulaşmak isteyen ülkeler öncelikli olarak küresel ekonomik entegrasyonun sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi ve sisteme eklenilebilmeleri için Dünya Bankası direktiflerini ulusal politikalarında uygulamak ve başarı ölçütlerini ülke direktörü vasıtasıyla kanıtlamak zorundadırlar. Kademeli olarak izin verilen bu krediler ile ülkelerin eğitim, sağlık, sosyal politikaları düzenlenebildiği gibi özel sektörün ihtiyaç duyduğu ulusal yatırım iklimi de oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Dünya Bankası örneğinde olduğu gibi Küresel aktörlerden bazıları, ulusal reform süreçlerinde yerelleşmeyi desteklemektedir.

1.4.5. Küresel Sivil Toplum

Küreselleşmenin doğurduğu yeni paradigma arayışları, yönetim olgusunu yerel ve ulusal düzlemin dışına taşıırken, sivil örgütlü paydaş olarak sivil toplum kuruluşlarının sosyal, ekonomik ve siyasal işlevleri kendilerinin sosyal görevleri haline gelmiştir. Bugün sosyal olgular gibi sivil toplum kuruluşları da çok yönlü yapı ve süreçleri içinde barındırırken etkileşimlerini de geniş alanda hissettirmektedir (2).

Dip Not (1)) EĞİLMEZ A. Mahfi: **IMF, Dünya Bankası ve Türkiye**. İstanbul, Creative Yayıncılık, 1997.

(2) YILDIRIM, İbrahim: **Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim**,

Lipschutz'a göre "küresel sivil toplum" diye nitelendirilen temele dayalı sivil toplum örgütlerinin, sosyal hareketlerin ve lobici grupların artan sayısı, sosyal politikaları tasarlamada ve yürütmeye isteksiz ve aciz hükümetlere bırakılan açıkları düzenli bir şekilde doldurmak için politik ve kurumsal sınırları aşıyor. Böyle olunca küresel sivil toplum örgütleri, yalnızca uluslar arası diplomaside ayrıcalıklı egemen devletlerin göz önünde bulundurabileceği konulara izinsiz girmekte kalmıyor, aynı zamanda bilim adamlarının üzerinde durduğu konuları da ihlal etmiş olmaktadır. Çevresel konularda etkili olan bu örgütler, formların değişmesinde geniş bir yol kat ederek ve toplumun tüm kesimlerinde icra etmektedir(1)

1.4.6. Küresel Sermaye

Küresel sermaye ya da ÇUŞ (Çok Uluslu Şirketler) küreselleşme sürecinde ekonomik amaçlarına ulaşmak için siyasal mekanizmayı zorlamaktadır. Ulusal sınırların çok ötesinde gümrük duvarlı ve korumacılığa karşı küresel rekabeti savunan bu şirketlerin, pazarlanabilir ürünlerinin başarısı için ortaklaştırılmış küresel kültür politikalarına ihtiyaçları vardır. İletişim olanaklarının ve reklam kampanyalarının etkisi ile dünya üzerindeki trendler kültür politikalarının yönlendirilmesi için etkilidir.

Ulus devletlerin ekonomik hakimiyet alanları uluslararası örgütlerin tavsiye ve zorlamaları ile bu şirketlerin yatırım yapmalarına uygun hale getirilmektedir.

1980'li yıllardan itibaren hükümetler çok uluslu şirketlere dostane tavırları ile yakınlaşmışlardır. Bu dönem, küreselleşmenin" ortaya çıktığı, dünya ekonomisinde pek çok değişimin yaşandığı bir dönemdir. Ekonomik küreselleşme, hizmetlerin, sermayenin ve malların üretiminin ve pazarlarının sınırlar arasında giderek artan birbirine dayalı ve iç içe geçmiş olarak gelişmesidir.

Dip Not (1) : ŞENKAL, Abdülkadir: **Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika,**

Bu süreç, uluslararası işlemlerin boyutlarının artmasına, değişik ülkelerdeki ekonomik aktörlerin eylemlerinde birbirine bağılılığının giderek derinleşmesine neden olmaktadır(1).

Ulus devletin coğrafik ve hukuki sınırlarını ortadan kaldıran uluslararası ticaret dalgasının, uluslararası ölçekteki liberal ekonomik politikalara ve küresel kültür yolu ile devletin geleneksel egemenlik kavramındaki kontrolü kaybettiği hipotezinin sorgulanmasını ön plana çıkardığı gözlemlenmektedir. Bu yaklaşıma göre Çok Uluslu Girişimler/Şirketler, uluslararası ticaretin motorunu oluşturmakta ve uluslararası iş dünyasında lider rolünü üstlenmeyi sürdürmektedirler (2).

1.5. KÜRESELLEŞMENİN OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLERİ

1.5.1.Küreselleşmenin Olumlu Yönleri

Küreselleşmeyi olumlu bakanlara göre, ulusal sınırların esnekleştirilmesinden dolayı son elli yılda dünya ticaretinin hacmindeki muazzam artış, tüketicilere daha fazla tercih imkânı sağlamakta ve refah seviyesinin yükselmesine katkı yapmaktadır. Bazı ulusal ekonomilerin verimliliklerini artırarak serbest ticaretin bir sonucuna ilişkin kanıtları vardır Küreselleşme taraftarlarına göre bu süreç sadece ekonomik refahın artmasına yol açmamakta barış sürecine de katkı yapmaktadır. Buna göre karşılıklı ticareti ilişkilerin yaygınlaşması, ulusların çatışma potansiyelini zayıflatmaktadır. Küreselleşme taraftarları daha insani bir medeniyetin kurulacağı yönünde olumlu kanaatler taşımaktadırlar (3)(Al, 2009:50-51).

Dip Not (1): NARULARajneesh ve DUNNING H. John. Endüstriyel Kalkınma, Küreselleşme ve Çok Uluslu Şirketler, Gelişmekte Olan Ülkeler için Yeni Gerçeklikler,.

(2) : ÇAŞIN, Mesut Hakkı, ÖZGÖKER, Uğur, ÇOLAK, Halil: **Küreselleşmenin AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasına Etkisi**

(3) : AL, Hamza: "Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme",

Teknolojik gelişme hızlanması ile birlikte, küreselleşme sürecinin dünyadaki bütün coğrafi bölgelerin birbirine yakınlaşmasını sağlamıştır. Dünyanın herhangi bölgesinde olan siyasal, ekonomik ve kültürel bir olay, bütün ülkeler tarafından bilinmekte ve küresel toplum bu bilgilendirme ile sürecin parçası olmaktadır. Kuzey Kore örneği dışında kalan hemen hemen bütün ülkeler küresel toplumun bu baskısı altındadır.

Siyasal alandaki küreselleşmenin önemli olgularından biri, evrensel değerlerin yaygınlaşmasıdır. Hukuk ve insan hakları alanlarında evrensel nitelikli gelişmelerle birlikte, ulus-devletlerin vatandaşlarına istedikleri gibi davranma geleneği sona ermiştir. Vatandaşların hakları ve ödevlerinin genel çerçevesi günümüzde uluslararası hukuk tarafından oluşturulmaktadır. Uluslar arası hukuk çerçevesine uymak istemeyen ulus-devletlere 2. Dünya savaşının bitiminden itibaren uluslar arası yaptırımlar uygulanmaya başlanmış, devletler uluslar arası alanda yargılanır duruma gelmiştir. İnsan hakları bir devletin diğerlerinin içişlerine karışmasına da imkân vermekte ve bazen de bunu görev haline getirmektedir .

Bugün hemen hemen tüm Avrupa devletleri Avrupa Komisyonunun bu kararını benimsemiş durumdadır. İnsan haklarına aykırı olduğu tespit edilen yasalar Avrupa Komisyonu'nun müdahalesiyle değiştirilmektedir. Bu durum ulus-devletlerin yasama ve yargılama egemenliğinin, uluslararası hukuk ve insan hakları tarafından sınırlandırıldığını gösterir(1).

1.5.2.Küreselleşmenin Olumsuz Yönleri

Birçok kişi ise küreselleşmeye aşırı bir şüpheyle yaklaşmakta, hatta küreselleşmeyi ideolojinin yönlendirdiği “yeni bir emperyalizm süreci” olarak görmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan sorunların ve kötülüklerin nedeni olarak küreselleşme gösterilmektedir.

Dip Not(1): ÖZYURT, Cevat: Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma,

Kimi düşünürre göre, küreselleşme tartışmasının yeni olmayan bir şey hakkında gereksiz yere çok konuşulduğu ve küreselleşme düşüncesinin gereğinden fazla büyütüldüğünü düşünmektedirler. Ulusal hükümetler, ekonomik etkinliğin düzenlenmesi ve koordinasyonunda oynadıkları rol yüzünden esas oyuncular olmayı sürdürmektedir. Örneğin, hükümetler pek çok ticaret anlaşmasının ve ekonomik liberalizasyon siyasetlerinin gerisindeki itici güçtür(1).

Küreselleşmeye olumsuz yaklaşım sergileyenler özellikle küreselleşmenin ekonomik boyutu ve sonuçları üzerinden değerlendirme yapmaktadırlar. Örneğin, Steger'e göre bazı ulusal ekonomilerin verimliliklerini artırdıklarına ilişkin kanıtlar serbest ticaretin bir sonucu olsa da, serbest ticaretten sağlanan kârların hakça dağılımı konusu o kadar berrak değildir. Birçok araştırma, zengin ve yoksul ülkeler arasındaki uçurumun giderek arttığı yönündedir. Gerçekten de, yıllarca belirli bir koruma altında faaliyet gösteren az gelişmiş ülke ekonomileri ani serbestleşme karşısında büyük sorunlar yaşayabilmektedirler.

Diğer taraftan çokuluslu şirketler merkezinin bazı ülkelerle sınırlı olması, bu endişeleri daha da derinleştirmektedir. Diğer taraftan, 1990'da ortaya çıkan Güneydoğu Asya Krizi ve bu dönemde Arjantin ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin yaşadığı derin krizler, küreselleşmeye ve küresel aktörlere yönelik endişeleri artırmaktadır. Ayrıca Ekim 2008'de ortaya çıkan ve sonucu henüz tam olarak kestirilemeyen finans krizi, küreselleşmenin yeniden sorgulanmasına yol açacaktır. Sınırlardan arınmış tek bir dünya oluşturma çabası, sadece refahı değil krizleri ve soruları da yaygınlaştırmaktadır(2).

Dip Not (1) : GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji**,

(2) : AL, Hamza: "Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme",

Küreselleşmenin siyasal alandaki olumsuz etkilerinden biride sağlık, eğitim ve sosyal alt-yapıya ait her türlü yatırım da tüm diğer yatırım harcamaları gibi Pazar ekonomisinin arz ve talep sinyallerine ve finansal maliyet zarar hesapları açısından değerlendirilir. Böylece ulus devletin bu alanlarda doğrudan kar amacı gütmeyen tüm girişimleri “verimsiz” olarak nitelendirilmekte ve sosyal altyapı giderek piyasa fiyatlarında maliyetlendirilmek suretiyle özelleştirilmektedir. Dolayısıyla dünya ekonomilerinin tek bir pazara dönüşerek karlılığı yükseltmeyi arzulayan sermaye için artık iki stratejik hedef söz konusudur. Emek örgütlerinin kazanımlarının kaldırılması ve ulusal devletin denetim gücünü sınırlandırılmasıdır.(1)

Bu açıdan küreselleşme ile bölgesel ve toplumsal eşitsizlikler daha da derinleşirken işçi sınıfının daha önce kazandığı ekonomik ve sosyal haklar neredeyse “haksız talepler” olarak değerlendirilmektedir (2).

Bilginin ve demokrasinin küreselleşmesinin yanında pek çok olumsuz kavram da yenedünya düzeni ile küreselleşmektedir. Yoksulluğun küreselleşmesi bunun en güzel örneklerindedir. Küreselleşme sürekli olarak gelişmiş ülkelerin lehine işlerken, bu ülkelerde ve gelişmemiş ülkelerdeki yoksulluk kavramı nitelik değiştirerek artmıştır.

Neopost modernist siyasal akım Refah Devleti modelini küresel ekonomik krizlerin ana nedeni olarak açıklamıştır. Bu anlamda sosyal devlet anlayışından minimal devlet anlayışına geçiş hızlanmış ve toplumun dezavantajlı kesimlerine uygulanan sağlık, eğitim, sosyal yardım, konut gibi uygulamalardan ya vazgeçilmiş ya da nitelik ve içerikleri daraltılmıştır.

Dip Not (1) : YELDAN, Erinç: **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi, Bölüşüm, Birikim ve Büyüme,**

(2) KORAY, Meryem: “Küreselleşme Süreci ve Ulus Devlet, Ekonomi Siyaset Tartışmaları” **Küreselleşme ve Ulus-Devlet,**

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER ve KÜRESELLEŞMENİN KAMU YÖNETİMİNE ETKİSİ

Bu bölümde yerinden yönetim kavramı içinde yer alan kuruluşların felsefesi ve genel çerçevesi verildikten sonra, yeni kamu yönetimi anlayışı perspektifinde yerel yönetimlerde ortaya çıkan yeni eğilimler analiz edilmeye çalışılmıştır. Bölüm'ün ikinci kısmında küreselleşme süreci ile eğitim alanındaki yerelleşme eğilimleri ile yerel yönetimlerin eğitim alanındaki uygulamaları ülke örnekleri ile incelenmiştir.

2.1. YEREL YÖNETİMLER VE ÖZELLİKLERİ

2.1.1. Merkezden Yönetim- Yerinden Yönetim

Kamu hizmetleri, topluma bir bütün halinde sunulmaktadır. İdare, “merkezi” ve “yerinden” olmak üzere hizmetlerin daha verimli yürütülebilmesi için iki şekilde örgütlenmiştir. Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan toplumlarda sosyo-ekonomik, yönetsel ve coğrafi faktörler, hizmetlerin topluma sunulmuş biçimlerini etkiler ve farklılık yaratır(1). Kamu hizmetlerinin görülmesi bakımından bir ülkede idare teşkilatına hâkim olan iki prensip vardır, bunlar da merkezden yönetim ve yerinden yönetim sistemidir(2) (Versan, 1990: 192).

Merkezden yönetim, kamu hizmet ve faaliyetlerinin ülkede tek bir merkezden yönetilmesi demektir. Tek merkezden yönetmek ise, bu faaliyetlere ilişkin kararların tek bir merkezce verilmesidir (Örnek, 1988: 84). Yönetsel hizmetler merkezde toplanmakta ve bu hizmetlerin merkez ve merkezin yönetimi içindeki kuruluşlar tarafından yürütülmesidir.

Dip Not (1) : TOPRAK, Zerrin, **Yerel Yönetimler**,

(2) VERSAN, Vakur: **Kamu Yönetimi Siyasi ve İdari Teşkilat**,

Ülkenin yönetiminin merkezden yönetiminin yürütülmesini anlatan bu sistemde yönetim teşkilatı tektir. Bir başka deyişle, gerekli yetkiler Devlet merkezindeki yönetim tarafından hizmetlerin sunulması için kullanılmakta, Devlet tüzelkişiliği adına tüm kararlar alınmaktadır. Hizmetleri yürüten kamu görevlileri merkezden yönetime mensup oldukları gibi, Devlet bütçesinde hizmetlerin gerektirdiği gelir ve giderleri de toplanmaktadır(1).

Kamu yönetimi sisteminin karakteristiğini belirleyen önemli bir faktörlerden biri merkezi yönetim ile yerel yönetim ilişkileridir. Kamu yönetiminin birer alt sistemi konumundaki bu iki yönetsel düzey arasındaki etkileşim, yönetim biliminin ve yönetim hukukunun ana kavramlarındandır ve yönetimler arası ilişkilerin merkezi durumundadır. Tarihi bir süreç içinde, merkez yönetim ve yerel yönetim ilişkileri siyasal, ekonomik ve toplumsal yapıların iç içe etkileşimleri sonucu biçimlenmektedir. Aynı zamanda, ekonomik, yönetsel ve siyasal yapıların oluşumunda doğrudan veya dolaylı olarak rol oynayan merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkileri, iki yönlü bir etkileşim mantığı çerçevesinde toplumsal alt sistemlerden etkilenir ve bir bağımlı değişken olarak ortaya çıkar, bu sistemleri etkilediği ölçüde de bağımsız bir değişken konumuna dönüşmektedir (2).

Her devlette var olması doğal olan yasama, yürütme ve yargıya ilişkin tüm yetkiler, kısacası kamusal gücün tamamı, merkezi bir otoritede toplanır ve yönetilirse merkeziyetçi bir sistemin var olduğu anlaşılır. Bu durumda, ister yerel ister ülke düzeyinde olsun tüm kamu hizmetleri devletin tüzel kişiliğinde toplanır ve merkez hiyerarşisine dâhil edilerek örgütlerce gerçekleştirilir(3).

Merkezden yönetim, bir ülkede merkez memurlarının daha geniş yetkilere sahip olduğu yönetim biçimidir.

Dip Not (1): GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, **Türkiye'nin Yönetim Yapısı**,

(2) ÖKMEN, Mustafa, "Türkiye'de Merkezi Yönetim –Yerel Yönetim İlişkileri ve Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması",

(3) NADAROĞLU, Halil: **Mahalli İdareler**, İstanbul, Beta Yayınları, 1989.

Eğer Anayasa ve diğer yasalarla, aynı ülke içinde yerel nitelikte ve yarı organlara yetkilere sahip kuruluşlara yer verilmiş ise, bu tür yönetim biçimine de yerinden yönetim (ademi Merkeziyet, decentralisation) denilmektedir. Yerinden yönetimde, yerel örgütlerin memurları merkez örgütlerinden emir almazlar. Merkezin belirli sınırlar içinde denetleme yetkileri vardır. Yerel örgütler kararlarını kendileri aldığı gibi ayrı bütçeleri vardır(1).

Merkezden yönetim katı biçimde uygulandığında, bütün kararların üst yöneticiler tarafından alınması ve alt kademede ki memurların her şeyi üstlerine danışarak yürüttükleri görülür. Bu tür katı merkeziyetçiliğin önemli sakıncalarından biri ise işleri geciktirdiği ve hizmetlerin maliyeti artmaktadır. Bu yüzden merkezden yönetim katı biçimde uygulanmaz. Hiyerarşik bağlılıkla, alt kademelere karar alma yetkisi tanındığı görülür (2).

Yerinden yönetim (ademi merkeziyet) ise, kısaca, merkezi otoritenin geri çekilmesiyle, yerel yönetimlerin kamu hizmetlerinde devletin tüzel kişiliği dışında kamu tüzel kişilerine gerçekleştireceği bir kısım kamu güçleri daha az yetkili bir otoriteye geçmesini ifade eder. Diğer bir söyleyişle, yerinden yönetim kavramı kamusal güçlerden bir kısmının merkezi otoriteden daha az yetkili bir diğer otoriteye aktarılmasını göstermektedir. Siyasal ademi merkeziyet sorunu aktarılan güçlerden bir kısmının yasamaya geçişiyle görebiliriz. İdare Hukukunun kapsama içinde yer alan ve idari adem-i merkeziyetin bir sonucu olan mahalli idare kavramı, aktarılan güçler eğer yürütmeye ilişkinse karşı karşıya geliriz(3).

Yerinden Yönetim merkezi yönetim dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarından oluşan ve kamusal hizmetlerin yerinden yönetildiği idare şeklidir. Yerinden yönetim merkezi yönetimle birlikte yürütme organını meydana getirir.

Dip Not (1)(2): TORTOP, Nuri: Mahalli İdareler, Ankara, TODAİ Yayınları No 212, 1986.

(3) NADAROĞLU, Halil: **Mahalli İdareler**, İstanbul, Beta Yayınları, 1989.

Yerinden yönetimde, görev, yetki ve sorumluluklar, personel ve mali kaynaklar, coğrafi ölçüt ya da hizmetin niteliğine göre merkezden ayrı özerk bir şekilde kullanılmaktadır. Ülkeler merkezi yönetim ile yerinden yönetimin kazandığı ağırlığa göre merkeziyetçi ya da adem-i merkeziyetçi olarak nitelendirilebilirler(1).

Yerinden yönetim kuruluşlarını “hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları”, “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” ve “yer yönünden yerinden yönetim kuruluşları” olmak üzere üç yönetim yapısı bağlamında incelemek mümkündür. Yer yönünden yerinden yönetim kuruluşlarına kısaca “mahalli idareler” veya “yerel yönetimler”, hizmet yönünden ise yerinden yönetim kuruluşlarına “kamu kurumları” denilmektedir(2).

Bazı ülkeler siyasi, sosyal ve ekonomik, nedenlerden dolayı, geniş mali ve idari yetkilerle donatılmış özerk yerel yönetim sistemini benimsedikleri gibi; bazıları da güçlü yerel yönetim sistemini tercih etmekte, bir kısım ülkeler de karma bir sistemle yönetmektedirler. Bu sebeple hiçbir ülke tamamıyla merkezi ya da tamamıyla yerinden yönetim anlayışına dayalı bir yönetim modeli ile yönetmemektedir.(3).

Tüm kamu hizmetlerinin yalnız bir merkezde toplanması esası merkezden yönetimi ve bu suretle yönetim, devlet merkeziyetçi devlettir. Burada bütün kamu hizmetleri merkezin elindedir. Bu hizmetler ya doğrudan doğruya merkez tarafından görülür veyahut bölgelerde merkeze bağlı memurlar tarafından yapılır. Yerinden yönetimde ise kamu hizmetleri o bölge halkının seçtiği organlar tarafından yürütülür. Türkiye’de merkezden yönetim ve yerinden yönetim sistemleri birleştirilmek suretiyle oldukça ılımlı veyahut hafifletilmiş bir merkezden yönetim sistemi vardır(4).

Dip Not (1)(2): Parlak ve Sobacı, 2008:77

(3) TÜRKOĞLU, R: “Eğitimde Yerelleşme Sorununa Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ve Yerel Yönetim Yasa Tasarısının Getirdiği Çözümler Konusunda Yerel Yöneticilerin Görüşleri”,

(4) VERSAN, Vakur: **Kamu Yönetimi Siyasi ve İdari Teşkilat**,

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 123'üncü maddesinde merkezden yönetim ve yerinden yönetime yer vermiş ve maddeye göre "İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır"(1).

2.1.2. Yerel Yönetimler

Yerinden yönetim, bir sorunun ortaya çıktığı yerde çözümlenmesi ve yönetilmesi ve bunu sağlamak için örgütlenme anlamına gelir. Yerinden yönetim kendilerini en doğrudan biçimde ilgilendiren kamu işlerine ilişkin kararların alınmasına yönetilenlerin katılmasına olanak veren demokratik bir yönetim tekniğidir (Örnek, 198884-85).

Yetki genişliğine dayanan merkezden yönetime göre daha güçlü bir yönetim biçimi olan yerinden yönetimdir. Bazı ülkeler, devletin ve yerinden yönetim kuruluşlarının yetkilerini ve görevlerini anayasalarında belirtmişlerdir. Federal ülkelerin sistemi bu şekildedir. Diğer ülkelerde ise, devlet tam yetkilidir. Ancak özel kanunlarla bazı yetkileri, yerinden yönetim kuruluşlarına bırakılır(2).

Yerel yönetim, bir bölgede yaşayan bireylerin, gruplarının ve topluluğun ortak ihtiyaçlarının karşılanmasına, kültürel ve ekonomik zenginliğine, refahına ilişkin kamusal yerel işlerin, topluluğun yararı ve kendi sorumluluğu altında düzenlenmesi hakkının yerel yönetim birimlerine bırakıldığı bir yönetim biçimidir(3).

Yerel yönetimler, merkezi yönetimin yanında ve onun yan hizmetlerini yürüten yerel nitelikte hizmet üniteleridir. Bir başka deyişle kamu tüzel kişisi olan yerel yönetimler, il, belediye ve köy halkının yerel/ortak ihtiyaçlarını karşılar ve karar organları halk tarafından seçilir(4)(Toprak, 2006: 13).

Dip Not (1)(2): TORTOP, Nuri: Mahalli İdareler,

(3) İULA , 2005: 11

(4)(Toprak, 2006: 13).

Aslında devlet, bütün kamu hizmetlerini yönetmek için yetkili bir kudrete sahiptir. Ancak ülke ve vatandaş yararı açısından, bir kısım hizmetlerin özerk bazı kuruluşlar tarafından yerine getirilmesine fırsat vermektedir. Bazı hizmetler vardır ki, bütün ülkeyi değil, bir bölgeyi veya sadece bir kısım vatandaş gruplarını ilgilendirir. Bu tür hizmetlere karşı da devletin ilgisiz kalması beklenemez. Bu, devletin bu hizmetleri de kendisi bizzat yöneteceği anlamına da gelmez. Devlet kendi denetimi altında, bir kısım hizmetleri başka kuruluşlara devredebilir. Bu kuruluş muhtar (özerk), otonom bir kuruluş olabilir. Ayrı bütçesi, tüzel kişiliği ve malları bulunabilir. Böylece yerinden yönetimde, merkezden yönetimde ki gibi, sadece yetki verilmekle yetinilmiyor, aynı zamanda tüzel kişiliği olan yarı bir örgüt kuruluyor. Bu özelliklerin ışığı altında : “Yerinden yönetim, kamu hizmetleri yönetiminin, merkezden yönetimden ayrı özerk kamu hukuku tüzel kişilerine verilmesidir” tanımıyla yerinden yönetim denilebilir.(1)

Yerel yönetimler de yerinden yönetim ilkesi ile, kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar olarak, merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında ve belirli ölçülerde bağımsız birimlerdir. Bu nedenle, merkezi yönetim, yerinden yönetimi, amirlik yetkisi ilişkisi içerisinde denetleyemez. Bununla beraber, merkezi yönetim genel idare politikasını belirlemektedir. Merkezi yönetim “vesayet yetkisine” dayanarak hizmetler arasında uyumsuzluk ve çelişkinin ortaya çıkmaması için, yerinden yönetimi denetler durumdadır.(2).

Yerinden yönetim, merkezden yönetimin tersine, topluma sunulacak olan bazı teknik ve idari hizmetlerin devlet merkezinden değil, merkezi yönetim teşkilatının dışında yer alan ve merkezi yönetim hiyerarşisine dâhil olmayan kamu tüzel kişilerinince yürütülmesi esasına dayanmaktadır(3).

Yerel yönetim kuruluşları yerinden yönetim ilkesine göre kurulan ve yönetilen bir kuruluştur. Yerel yerinden yönetim kuruluşları belli bir yer, alan içinde o bölgede yaşayan insanların ortak, uygar ve mahalli ihtiyaçlarının giderilmesi ile görevlidir(4).

Dip Not (1)(2): TOPRAK, Zerrin, **Yerel Yönetimler**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

(3) GÜNDAY, Metin, **İdare Hukuku**, Ankara, İmaj Yayıncılık, 7. Baskı, 2003.

(4) Ökmen ve Parlak, 2010:20

1982 Anayasası'nın 127'nci maddesinde belirtildiği gibi, yerel yönetimler, "il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş esasları kanunla belirlenen ve karar organları, gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri" olarak tanımlandığı görülmektedir(1).

Yerinden yönetim kuruluşlarının yapıları, yetkileri, örgütleri ve memurlarının atanma usulleri devlet tarafından düzenlenir. Örneğin köy muhtarlarının yetkileri ve köyün diğer organları, belediye başkanının, belediye meclisi ve encümenlerinin kuruluş ve görevleri, devlet tarafından kanunlarla düzenlenir (2).

2.1.3. Yerel Yönetimlerin Özellikleri

Yerinden yönetim, birçok hizmetin halka sunulmasında çabukluk ve kolaylık sağlar. Ayrıca yerel toplulukları oluşturan bireylere, kendi sorumluluklarını çözenin türlü yollarını deneme olanağı verir. Belediyeler bu yoldan, yardımlaşma ve işbirliği alışkanlığını geliştirirler (3).

Yerel yönetimler, yönetilenlerin yönetime katılmasının ilk aşaması olan, gerek demokratik hayatta oynadıkları roller, gerekse kamu hizmetlerinin halka götürülmesinde yüklendikleri fonksiyonlarıdır. Karar organları demokratik ilke sonucu halk tarafından seçilmektedir(3).

Bir kuruluşun yerinden yönetim kuruluşu olabilmesi için ayrı bir kamu tüzel kişiliğine, personel bağımsızlığına, kendine has gelir kaynaklarına ve bütçeye sahip olması gerekir. Bunların yanı sıra, bu kuruluşun üzerinde merkezi yönetimin hiyerarşik denetiminin bulunmaması gerekmektedir. Bu gereklilikler aynı zamanda yerinden yönetim kuruluşlarının özelliklerindeki ifade etmektedir (4)

Dip Not (1): (Emrealp, 2007:15

(2) Tortop, 1986: 11

(3) Keleş, 2006: 26

(4) Parlak ve Sobacı, 2008: 14

Bu anlamda yerel yönetimlerin özellikleri şöyle sıralanabilir(1)

a) Yerinden yönetimin temel unsurunu vesayet denetimi teşkil eder. Yerinden yönetim kuruluşlarının, yönetim ve parasal alanda sahip oldukları hareket serbestisini 'Özerklik' gösterir. Hemen belirtelim ki, özerklik hiçbir zaman bağımsızlık derecesine varmamalıdır. Aksi halde yönetimde birlik ve ahenk bozulur. Yerel yönetim kurumları, bu birlik ve ahengi sağlamak üzere, yasaların öngördüğü ölçüde genel yönetimin gözetim ve denetim altındadır. Nitekim Anayasamız 123üncü maddesinde, yönetimin "kuruluş ve görevleriyle" bir bütün teşkil ettiğini belirtmiştir.

b) Genel olarak, yerinden yönetim kuruluşlarının tüzel kişilikleri vardır. Esasen özerkliğin zorunlu bir unsuru olan tüzel kişiliktir. Yerinden yönetim kuruluşları, tüzel kişilik sayesinde hak ve borç sahibi olabilirler.

c) Kendilerine özgü bütçeleri vardır yerinden yönetim kuruluşlarının. Yerinden yönetim kuruluşları, özelliklerine göre, katma, özel veya yerel bütçe ile yönetilirler. Hemen belirtelim ki, genellikle yerinden yönetim kuruluşları kendi gelirleri ile görevlerini devam ettirme olanağından yoksundur. Çoğu zaman genel merkezi yönetimden aldıkları yardımlar ile ayakta durabilmektedirler.

d) Genel olarak, yerinden yönetim kuruluşlarının teşkilâtına, görevlere ve faaliyetlerine kendi organları hâkimdir. Yerel yönetimlerin genel karar organları, halk tarafından seçilir. Bazılarında organlarını kendi seçer, bazılarını doğrudan doğruya hükümet atar ya da bazılarında kanun ile başka bir atama biçimi ön görülebilir. Bütün bu hususlar, bu kurumların yönetsel özerklikleri ile ilgilidir.

e) Yerinden yönetim kuruluşları yönetimde birliği sağlamak bakımından genel yönetimin denetimi altındadır. Buna vesayet denetimi denir. Bu kuruluşların özerklikleri, üzerindeki vesayet denetimi ile ters orantılıdır. Üzerindeki vesayet denetimi arttıkça, bunların özerklikleri azalmaktadır.

Dip Not (1) : (Gözübüyük, 2008: 97-98):

2.1.4. Yerel Yönetimlerin Yararları

Yerel yönetimlerin yararları iki madde altında toplanabilir. Bunlardan birincisi sosyo-ekonomik gelişmeyi gerçekleştirme, ikincisi siyasal yararadır. Siyasal yararı sosyo-ekonomik yarardan kesin olarak ayırmak güç olsa da demokratik gelişmenin sağlanması, yerel özerkliğin gerçekleşmesi gibi konular siyasal yararların kapsamı içindedir. Sosyo-ekonomik katkı içinde bulunan yararlar ise, merkezi yönetimin hizmet şekilleri ile kırtasiyecilik ve bürokratik işlemlerinin artması, verimsizlik ve insan gücünün artmasına karşılık yerel yönetimlerin bu aksaklıkları gidermeye çalışması, bölgesel hizmetlerin yerel kuruluşlarca üretilmesi ile bölgesel ekonomik refahın artması ve hızlı hizmet üretimi sayılabilmektedir(1) ().

Yerel yönetim birimleri, hiçbir ayırım gözetmeyen insanı yerel demokrasinin temeli kabul eden, işleyişinde insan haklarını ve çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini yaşama geçiren demokratik ve özerklik yönetim birimleri de diyebiliriz.(2) ().

Yerel yönetimler demokrasinin olgunlaşmasında ve yerleşmesinde, halkın tüm ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla özerk kamu tüzel kişileri olarak kurulmuş olan son derece önemli roller üstlenir. Yerel yönetimlerin yerel hizmetleri daha iyi karşılayabilme avantajlarının ve demokrasinin gelişmesinde oynadığı etkin rolün anlaşılmasıyla en önemli etkeni olarak görürüz.. Bu nedenle, yerel yönetimlerin gerek yerine getirmiş oldukları hizmetler, gerekse ülkenin demokratikleşmesi açısından büyük önem taşıdığını söyleyebiliriz.(3) Yerel yönetimler, gelir ve kaynak dağılımında eşitliğin ve iktisadi kaynakların kullanımında etkinliğin sağlanmasında, ekonomide istikrarda etkili oldukları zaman merkezi yönetime yardımcı olabilirler.Gerek Türkiye gerekse dünyada yerine getirmiş oldukları sosyal hizmetler nedeniyle yerel yönetimlerin toplum yaşantısı içindeki yeri ve önemi her geçen gün arttığı görülmektedir(4)

Dip Not (1) Görmez, 1997: 47-48

(2) İULA-EMME, 2005: 11

(3)(4) (Türkoğlu, 2009:1).

Bu anlamda yerel yönetim, mevcut devlet yapısı içinde desantralizasyon sürecini, çağdaş demokrasi anlayışının gerektirdiği boyutlara ulaştıran bir yönetim arayışıdır. Desantralizasyon, yerel yönetimin daha özerk olması ve merkezi yönetiminin yetkilerinin büyük bölümünün yerel yönetime aktarılması anlamına gelir. Çağımızın demokrasi anlayışının kaçınılmaz bir gereği de Desantralizasyondur. Çünkü, demokrasinin özünü oluşturan toplumsal gelişmenin hızlandırılması konusunda bilgi ve yeteneklerini seferber etmeleriyle ve yurttaşların yaşama koşulları ile ilgili kararların alınmasıyla olur.(1

Yerel Yönetimlerin yararları genellikle şu şekilde gösterilebilir(2)

- a. Yerel yönetim demokratik esaslara daha uygundur.
- b. Yerinden yönetim ilkesi bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltır.
- c. Yerinden yönetim ilkesi bağlamında hizmetler ihtiyaçlara daha uygun bir şekilde yürütülür.

2.1.5. Yerel Yönetimlerin Olumsuzlukları

Yerinden Yönetimin faydaları olduğu kadar sakıncaları da olduğu ileri sürülmektedir. Bu anlamda yerel yönetimlerin sakıncaları aşağıdaki gibi gösterilebilir(3).

- a. Ülkenin bütünlüğü ve milli birlik bozulabilir.
- b. Bölgeler arasında eşitsizlikler artabilir.
- c. Yerel yönetimler partizanca uygulamalara yol açabilir.
- d. Yerinden yönetim kuruluşları yeterli hizmetin yürütülmesinde aksaklık yaşamaması için mali ve teknik imkana sahip olmalıdır.
- e. Yerinden yönetim kuruluşlarının mali denetimlerinde sorunlar yaşanabilir.

Dip Not (1) İULA-EMME, 2005:12.

(2)(3) Parlak ve Sobacı, 2008: 14

Yerinden yönetim ilkesinin doğurduğu bazı sakıncalar aşağıda sıralanmıştır (Gözübüyük, 2008: 98-99):

- a) Yerel yönetimler bakımından rastlanan en önemli sakınca, bu kuruluşların gereken teknik eleman sağlamada karşılaştıkları güçlütür.
- b) Yerel yönetimler daima parasal güçlüklerle karşılaşmakta ve genel yönetimin yardımı ile ayakta durabilmektedir.
- c) Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları, devletin genel bütçe ve muhasebe usullerinin dışına çıkmak suretiyle, mali denetimi güçleştirmektedir.
- d) Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının özerk olması, içlerinde kötü geleneklerin doğmasına sebep olmakta ve bunlar, çoğu zaman, toplumdaki gelişmeye ayak uydurmakta güçlük çekmektedirler
- e) Yerel yönetimlerin güçlenmesi halinde, ülkenin siyasal birliğini bozulması endişesini duyan genel yönetim bu konuda çekingen ve isteksiz davranmaktadır.
- f) Yerel yönetimlere bırakılan kamu hizmetlerinin yurt düzeyinde eşit biçimde yürütülmesi imkânı yoktur.

2.1.6.Türkiye’de Yerel Yönetim Türleri

2.1.6.1. İl Özel İdareleri

1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi her sancaktan dörder üyeden oluşur. il genel yönetiminin yanında vali başkanlık eder. İl Genel Meclisinin bulunduğu bir il özel yönetimi de kuruldu. 1870 yılında çıkarılan Genel İdare Vilayet Nizamnamesi aynı sistemi korudu ve sadece İl Genel Meclisinin görev alanı biraz genişletildi. 1913 yılında kabul edilen İdare-i Umumiye-i Vilayet Geçici Kanunu ile il genel yönetimi ve il özel yönetimi ile birlikte yeniden düzenlenmiştir. İl genel yönetim kısmı, 1929 yılında 1426 sayılı Kanunla

kaldırılmıştır. İl özel yönetimine ait hükümler ise halen yürürlükte bulunmaktadır(1)

Cumhuriyet döneminin ilk evresinde il özel idareleri daha özerk ve güçlü yerel yönetim birimleri olarak çalışırken, özellikle son elli yıldır elindeki görev ve yetkilerin bir kısmı merkezi yönetimin il teşkilatlarına kaydırılarak, kaynakları kısıtlanarak birer yönetim unsuru haline geldiği görülmektedir. İl özel idareleri yerel yönetimler içinde en az işlevsel olanı diyebiliriz(2)

İl özel idare seçimiyle belirlenen il genel meclisine sahiptir. İl'e bağlı ilçeler nüfusları oranında belirli sayıdaki üyeleri beş yıllığına seçerek il genel meclisine gönderirler. Bunlar ilin müşterek ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için çaba gösterirler (3).

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 2005 yılında kabul edilmiştir. Bu Kanun'a göre il özel idareleri, 3. Md.'sinin a ve b bendinde il özel idaresini il halkının mahallî ortak nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, mali ve idarî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmaktadır. İl özel idaresinin organları: İl genel meclisi, il encümeni ve validir. Türkiye'de İl Özel İdaresinin görev, yetki ve sorumlulukları, 5302 Sayılı Kanun'un 6.Md.'sinde a ve b bendinde verilmiştir (4)

İl Özel idareleri, il sınırları içinde ticaret, sanayi, sağlık ve tarım; iskan, bayındırlık ve ilin çevre düzeni plânı, erozyonun önlenmesi, toprağın korunması, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri yürütürler.

İl sınırları dışında ise, yol, su, imar, katı atık, çevre, kanalizasyon, acil yardım ve kurtarma, turizm, kültür, gençlik ve spor; ağaçlandırma, orman park ve bahçe tesisi, köylerinin desteklenmesi ilişkin hizmetlerden görevli ve yetkilidirler.

Dip Not (1): (Tortop, 1986:4).

(2) : (Ökmen ve Parlak 2010:155-156).

(3) Sütüoğlu, 2003:10.

(4) (RG, 2005: md. 3)

2.1.6.2.Belediyeler

Belediyeler hizmetlerinde ekonomik ve yönetsel etkinliği sağlamak için şehir yönetiminin etkin birimleridir. Belediyelerin hukuki yapısı, görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda gerekse 1982 Anayasası'nda belirtilmiştir(1)

5393 Sayılı Belediye Kanunu 2005 yılında kabul edilmiştir. Bu Kanun'a göre belediye; belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır. Belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı belediyenin organları arasında gösterilmiştir(2)

Belediye Kanunu'na göre belediyenin görev ve sorumlulukları, başlıca şu alanlarda toplanmaktadır(3) :

- a) Su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı; toplu taşıma ve şehir içi trafik; stratejik plan, imar, ruhsat ve denetim
- b) Konut, parklar, yeşil alanlar, temizlik, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, ağaçlandırma vb.
- c) Ambulans, acil yardım, kurtarma, zabıta
- d) kadınlar ve çocuklar için konukevleri, Spor, sanat, turizm, sosyal hizmet, kültür tanıtım vb. meslek kazandırma, beceri kazandırma; Evlendirme, defin ve mezarlıklar,
- e) ticaret ve ekonominin geliştirilmesi,
- f) Gayrisihhî müesseseler ile halka açık yerlerinin ruhsatlandırılması ve denetimi,
- g) Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapımı bakımı, onarımı, malzeme ihtiyaçlarını karşılama,
- h) Kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakımı, onarımı
- i) Yat limanı, fuar alanı ve mezbaha hizmetleri, toptancı ve perakendeci halleri, otobüs terminali vb.

Dip Not (1) (Toprak, 2006: 86).

(2)(RG., 2005: md. 3).

(3) (Eryılmaz vd., 2013: 113):

1984 yılından itibaren Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri sistemi kurulmuştur.

Türk kamu yönetimindeki yeniden yapılanma çalışmaları içinde gerçekleştirilen 10.07.2004 tarihinde kabul edilen ve 23.07.2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediyelerinin görev ve sorumlulukları, teşkilatlanma yapısı, bütçesini düzenlemektedir(1)

Büyükşehir Belediyesinin görev yetki ve sorumlulukları 5216 sayılı Kanun’un 7. Maddesinde açıklanmıştır. Buna göre; Büyükşehir Belediyeleri, yerel yönetim görevlerine ek olarak planlama, koordine etme, yatırım programları hazırlama, il ve il kademe belediyelerinin uygulama imar planları ve parselasyonunu yapma, alt yapı hizmetleri, ulaşım, konularında faaliyet gösterme gibi kapsayıcı ekonomik, sosyal, kültürel görevler üstlenmiştir(2)

2.1.6.3. Köyler

1864 tarihinde ilk kez Vilayet Nizamnamesinde köy bir birim olarak eskiden beri var olmasına rağmen yer almıştır. Buna göre, iller, binalar, ilçeler bulunmakta, ilçelerde köylere ayrılmaktadır, köyün organları da muhtar ve ihtiyar kurulu olarak zikredilmiştir. 1870 yılında bu örgütlenmeye bucaklarda eklenmiştir. Köylere de tüzel kişilik verilmiştir. 1913 yılında çıkarılan Umumi İdare Vilayet Kanunu 1864 ve 1870 tarihli Tüzükleri yürürlükten kaldırmıştır. Bu nedenle köylerin 1924 yılında 442 sayılı Köy Kanunu çıkıncaya kadar (1913-1924) hukuksal dayanakları bulunmamaktadır(3)

18 Mart 1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu, köyün görevlerini, mecburi ve isteğe bağlı işler olmak üzere ikiye ayırmıştır. Köyün mecburi işleri, Köy Kanununun 13’üncü maddesinde 37 bent hâlinde ayrıntılı olarak sıralanmıştır.

Bunlar genellikle, köyün yol, su, okul, sağlık, temizlik gibi işleridir. Köyün isteğe bağlı işleri ise Köy Kanununun 14’üncü maddesinde 32 bent hâlinde sayılmıştır. Bunlar genellikle çarşı, hamam, pazar yeri yapmak gibi daha az zorunlu olan işlerdir (4)

Dip Not (1) : (Ökmen ve Parlak, 2010:259).

(2) (RG, 2004: md.7).

(3) (Tortop, 1986:4).

(4) (Gözler, 2013: 59).

2.2. KÜRESELLEŞME İLE BİRLİKTE KAMU YÖNETİMİNDE ORTAYA ÇIKAN YENİ POLİTİKALAR

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde yaşanan dönüşümün ekisiyle kamu yönetimi düşüncesinde, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu birçok ülkede merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Kamu yönetimi alanındaki gelişmelerin temel nedeni olarak, değişen ve gelişen vatandaş taleplerinin karşılanması çabaları gösterilmektedir. Bu bağlamda, yerelleşme düşüncesinin ön plana çıktığı ve yerindenlik ilkesinin güçlendiği söylenebilir. Diğer bir ifade ile merkezden yerele doğru yetki aktarımı ve hizmetlerin üretim-sunumunda halka en yakın birimin daha etkin kılınması, yeniden yapılanma çalışmalarının ana vurgusu olarak belirmiştir (1).

Günümüzde tüm dünyada, kamu yönetimi bilimi çok önemli değişimlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu değişimler günlük hayatımızda karşı karşıya kaldığımız kamu yönetimi uygulamalarında ve kamu yönetimi biliminin kuramsal yapısında da yaşanmaktadır. Kamu yönetiminin kuramsal içeriğinin ve uygulama koşullarının hızla değişmesi ile dünya ekonomisinin içinde bulunduğu koşullar ve dünya nüfusunun hızla büyümesi gerçeği kaçınılmaz olmaktadır. Bunun sonucu olarak devletin fonksiyonları yeniden belirlenmekte, birçok alanda piyasa mekanizmaları mantığının hâkim kılınması için uğraş verilmektedir(2)

Yine, yaygın olarak, küreselleşme karşısında kamu yönetiminin olumlu ya da olumsuz olarak etkilendiği sıkça dile getirilmektedir. Ulus devletinin değişen yapısı ve uluslararası kuruluşların bürokratik yapı üzerindeki baskısı ve finansal krizlerin kamu açıkları ile oluştuğu yönelimi ulusal idare mekanizmaları üzerinde yeni değişikliklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Dip Not : (1)(Bozlağan ve Yüksel, 2008:5).

(2) (Özer, 2005: 13).

Özelleştirme ve deregulasyon (özel sektör teşebbüsleri üzerindeki sınırlayıcı bazı düşüncelerin ortadan kaldırılması veya azaltılması) uygulamaları sonucunda kamu kesiminde önemli ölçüde küçülme yaşanmıştır. Küçülen kamu kesiminin daha ekonomik, etkin ve etkili bir şekilde çalıştırılması ihtiyacı 90'lı yılların temel tartışma alanlarından biri olmuştur. Bu ihtiyaç, hükümetleri teorisyenleri, kamu kesimine yönelik yeni bir değerler, yöntemler ve süreçler sisteminin geliştirilmesine yöneltmiştir. Sonuç olarak "müşteri odaklı" ,"maliyet bilinçli", "daha az bürokratik" ve "piyasa yönetimli" 4 özellikten oluşan bir sistemin kurulmasına çalışılmaktadır.(1)

2.2.1. Yerellik (Subsidiarite) İlkesi

Hizmetlerde yerellik ilkesi bir hizmeti en yakın birim yönetsin anlayışıdır. Ayrıca Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda "kamu sorumlulukları, genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın birimler tarafından kullanılacaktır" ifadesi ile hizmette yerellik ilkesine atıf yapılmaktadır. Bu ilkenin amacı karar verme mekanizmalarını vatandaşa olabildiğince yakınlaştırmak olduğu için siyasal bir nitelik taşır(2)

İlişkilerin gittikçe artan bir biçimde uluslararası hale gelmesi ve ulusüstü kurumların yaratılması, merkezi yönetim düzeyinin altındaki yönetimleri "önceleri ulus-devletin tekelinde olan alanlardaki konulara yönelik kendilerinin de yetkilerini kullanabileceklerini" düşünmeye sevk etmiştir.hizmet bütünlüğü ve etkinliği içinde yerel halkın isteklerinin önem kazanması merkezi-yerel ilkesinde Subsidiarite vurgulanmaktadır (3).

Küreselleşmenin hız kazandığı bir çağda, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi belgelerle, yerinden yönetim ve demokrasi ilkelerine dayanan bir Avrupa küreselleşmenin hız kazanmasıyla inşa edildiği görülmekte, her türlü demokratik rejimin temeli olarak nitelenen yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve daha özerk hale getirmesi amaçlanmaktadır.

Dip Not (1) : (Ömürgünülşen, 2003: 4)

(2) (Council Of Europe, 1995: 8).

(3) (Toprak, 2006: 14-15).

Yerelleşme, vatandaşların kamu yönetimine doğrudan katılmasının ve etkinliği sağlamasının en uygun yolu olarak görülmektedir. Diğer taraftan Avrupa Kentsel Şartı örneğinde olduğu gibi, kent düzeyinde değerlendirilen birtakım haklar, güvence altına alınmaya çalışılmaktadır. Geleneksel ulus devlet anlayışının en fazla aşındığı ve bölgesel düzeyde yapılanmaların en güçlü olduğu Avrupa Birliği, Maastricht Antlaşması'nda ortaya konulduğu gibi, yerel olanı korumak için ilkeler (yerindenlik-subsidiarite) geliştirmektedir. Avrupa Birliği, çeşitli projelerde yerel yönetimleri muhatap almakta ve birçok yerel girişim projesine destek vermektedir. Hatta küreselleşme ile yerelleşme sürecinin birlikteliği, yeni melez kavramları (glocalization) ve popüler sloganları (küresel düşün yerel hareket et) ortaya çıkarmaktadır (Al, 2009:64). Yeni kamu yönetimi yaklaşımında, evrensel değerlerin ve yerel değerlerin de korunup geliştirilmesi düşüncesini benimser. Bu durum ise, yerel halkın, yerel yönetimlerin ve kentlerin önemini artırmaktadır(1)

Genellikle merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkileri bağlamında ortaya çıkan yerindenlik (subsidiarity), etkinlik, verimlilik, katılım ve şeffaflık gibi ilkeler ve kavramlar çoğu zaman, 21.yüzyılın bu çalışmalarının özünü oluşturmaktadır.

Küreselleşme-yerelleşme dinamikleri bağlamında, katılımcılığın, çoğulculuğun, yerelliğin, şeffaflığın ve demokratikleşme eğilimlerinin öne çıktığı bu süreçte yerel yönetimler, hem demokratik bir yönetim birimi hem de verimli ve etkin bir hizmet sunma birimi olarak gittikçe önem kazanıyor. Bu uluslararasılaşmayı öne çıkaran gelişmelerle yerel yönetimler, geleneksel kuruluş olmaktan kurtularak, karar alma süreçlerinde etkin yerinden yönetim kuruluşu olmaya doğru gitmektedir (2)

Küreselleşmenin sonuçlarından birisi, gücün ya da etkinin yerel toplulukların elinden alınıp küresel arenayı aktarılması olsa da, bunun zıt yönde sonuçları da vardır. Küreselleşme yalnızca yukarıya doğru bir süreç değil, aynı zamanda aşağıya doğru inen bir olgudur.

Dip Not (1) : (Bozlağan, 2008:18).

(2) (Ökmen, 2008:57-58).

Bu bağlamda küreselleşme yan yollara sızmakta, uluslar içinde ve sınırlarında yeni ekonomik ve kültürel bölgeler oluşturmaktadır. Küreselleşme ile birlikte birçok bölgesel ve yerel birim ulusal sınırları aşan ilişkilere girmektedir(1)

Avrupa Birliği'nin temel dayanaklarından birisini oluşturan "yerindenlik" (subsidiarity) ilkesi, hangi kamu hizmetinin, hangi düzeyde, hangi birimlerce üretileceğine ilişkin karar alma sürecinde, yetki, sorumluk ve kaynakların, hizmetten yararlananlara en yakın ve en uygun alt kademeye devri esasının belirleyici olmasını gerektirir(2)

Yerelleşme genellikle örgütsel ve siyasal olarak iki biçimde ele alınmaktadır. Örgütsel yerelleşme, merkezi yönetimin yetkisini belirli kararlar vermek üzere hiyerarşideki daha alt kademelere aktarması iken, siyasal yerelleşme yarı bağımsız yerel denetimin bir biçimi olmaktadır. Özünde bu yönetim birimleri, yetkilerini üst yönetimin izni ve isteği ile devralmıştır(3)

Merkezi yönetimin denetimi, yerel yönetimlerin mali zorlukları gibi sorunlar yerel ölçekte subsidiarite ilkesinin uygulanmasını zorlaştıran durumlardır. Yetkilerin yurttaşa mümkün olduğunca yakın bir düzeyde uygulanarak, devletten alınan yetkilerin, ancak seçilmiş temsilciler tarafından yöneltilen veya denetlenen yönetimlere devredilmesi "yerel halkın haklarının önceliği" ile de uyumludur (4)

2.2.2. Yönetişim

1990'lü yıllarda yönetim kavramının yanı sıra yeni bir kavram olarak yönetişim (governance) kavramı gelişmeye başlamıştır. Var olan yönetim pratiklerinin değişik bakımlardan yetersiz kalması üzerine, pratikte gelişen yeni arayışlar uygulamada etkin olmaya başlayınca bu yeni gelişmeleri anlatmak için yönetişim kavramı ortaya çıktı. Gerek pratikte gelişen yeni buluşlar, gerek yapılmakta olan kuramsal çalışmalar, yönetişim kavramının içeriğini belirtmekte, yönetim kavramında olan farklılıklara açıklık kazandırmaktadır(5)

Dip Not (1) (Giddens, 2000:25).

(2) (Emrealp, 2007:66).

(3) (Balcı Bucak, 2000: 4).

(4) (Toprak, 2006:16).

(5) (Tekeli, 2012: 135).

BM, kentlerin “21. Yüzyılın yerel gündemi”ni oluşturmaları kararı için sivil toplum ve tüm paydaşların kendi sorunlarını saptaması kararına bağlanmış. Seçimler, referandumlar ve toplantılar gibi resmi nitelikteki uygulamalar kapsamında halkın yönetime katılması ve sınırlı olarak gerçekleşirken, yeni yaklaşımda yerinden yönetim kavramının kapsamının genişlemesi ile birlikte, alternatif katılım mekanizmaları da geliştiği görülmektedir. Örneğin, yurttaş girişimleri, kent konseylerin oluşumu, sivil inisiyatifler ve çeşitli türlerdeki platformların yerel yönetimler tarafından muhatap kabul edilerek, yönetime katılım türlerini ve süreçlerin etkililiğini artırmaktadır. Diğer taraftan, modern teknolojik imkanların kullanılmaya başlanmasıyla, yönetime katılım kolaylaşmış, yönetim uygulamaları daha saydam hale gelme eğilimi içine girdiği de görülmüştür (1)

Kamu kesimindeki kamusal sorumluluğun, bireyler tarafından da paylaşılması hedeflenmektedir. Bu nedenle, bireyleri "müşteri" veya "halk" olmanın da ötesinde “paydaş” (yönetim ortağı) olarak görme yeni yaklaşım olarak söyleyebiliriz. Yerel yöneticiler, siyasi liderliğin yanı sıra tek tek bireylere karşı da sorumlu durumdadırlar. Bu sayede, hesap verme mekanizmalarının güçlendirilmesi, demokratik katılım, doğru politikaların geliştirilmesi, saydamlık, hizmet kalitesinin iyileştirilmesi ve yönetime olan güvenin güçlendirilmesi konusunda önemli başarılar elde edildiği görülmektedir(2)

Zaten, günümüzdeki küresel nitelikteki gelişmelerin yönü de bunu zorunlu kılmaktadır. Bilgi toplumuna doğru ilerledikçe, katılım, yönetimlerin adem-i merkeziyetçiliği, şeffaflığı, küreselleşme ve demokratikleşme eğilimleri, etkinlik ve verimlilik ilkelerine göre hareket etmeye doğru yönetmektedir(3)

Yönetişim beyaz kitabı, Avrupa İdari Alanı'nın oluşmasında önemli etkisi olan bir belgedir. 1999'da Avrupa Komisyonu'nun istifası ile sonuçlanan yolsuzluk olaylarından sonra, yönetişim ilkelerinin belirlenmesi AB için bir öncelik haline gelmiştir. Avrupa Ombudsmanı, idare hukuku ilkelerine dayalı “AB Kurumları ve Kuruluşları için İyi Yönetim Davranışı” başlıklı taslak çalışmayı 2000 yılının Nisan ayında Avrupa Parlamentosu'na önermiştir(4)

Dip Not (1)(2) : (Bozlağan, 2008: 21).

(3) (Ökmen, 2008:59). (4) (Akdoğan, 2008:44).

Beyaz kitap, iyi yönetişimi açıklık, katılım, hesap verebilirlik, etkinlik ve bütünlük olmak üzere beş ilke çerçevesinde ele almaktadır(1)

1. Saydamlık (Openness): Daha açık yöntemlerle çalışması öngörülen AB kurumlarıdır. AB'nin karar ve eylemi konusunda daha çok iletişim sağlanmalıdır.

2. Katılım (Participation): Fikir aşamasından uygulamaya kadar geçen tüm politika oluşturma zincirinde geniş bir katılımın sağlanmasıyla AB politikasının başarısı, etkinliği ve kalitesi sağlanabilir. AB politikasının güveni için artan katılıma bağlıdır.

3. Hesap verebilirlik (Accountability): Açıkça belirlenmelidir yönetsel ve yasal süreçlerdeki roller. AB kurumları, eylemleri ile ilgili konularda sorumluluk aldığı gibi, açıklamada da bulunmalıdır.

4. Etkililik (Effectiveness): Önceden açıkça belirlenmiş amaçlar doğrultusunda hedeflere ulaşabilmesi için politikaları zamanında ve etkin olmalıdır. Bu hedeflere ulaşırken ortaya çıkabilecek sorunlar öngörölmelidir. Bu nedenle geçmiş deneyimler dikkate alınmalıdır.

5. Bütünlük (Coherence): Bütüncül ve kolayca anlaşılabilir olmalı eylem ve politikası. Buna göre, AB kurumları karmaşık bir sistemin parçaları olarak, yüksek sorumlulukla uyumlu çalışmalar yapması gerekmektedir.

6. Orantılılık (Proportionality and subsidiarity): Makul bir orantı ve dengenin sağlanması için ulaşılmak istenen amaç ile kullanılan araç arasında uyum gerekmektedir. Subsidiarite ilkesine göre kamu hizmetleri olabildiğince halka yakın idareler tarafından sağlanacak ve yerel yönetimlerle merkezi idare işbirliği içerisinde hizmet sunulacaktır.(2).

Beyaz yönetişim kitabına göre bu ilkelerin tümü, üye ülke idarelerinin tümü kamu örgütlerinde geçerli olmalı ve kullanılmalıdır. Her ilkenin daha demokratik bir yönetişim sistemi kurmak için gerekli olduğunu vurgulayan beyaz kitap, bu ilkelerin yalnızca ulus-devlet düzeyinde değil, bölgesel ve yerel düzeyde de, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü destekleyeceğini ileri sürmektedir (3).

Dip Not (1)(2)(3) : (Akdoğan, 2008: 46):

Katılım, kararlara katılarak ,politika oluşturarak kural koyarak, uygulamaya katılarak, izleme ve denetleme süreçlerini kapsayacak şekilde, yeni bir anlayış ve yapılanmayı içerir. Katılım, karar alma sürecini etkilemeyi değil, kararların alınma sürecinde doğrudan yer almayı ve alınan kararların içeriğine ortak veya taraf olmayı gerektirir. Hemşerilerin, karşılıklı saygı, uzlaşmaya dayalı ve siyasal kültürün gelişmesi için kararlara katılması ve böylece, bireyin ilgisiz veya tepkisiz kalma ve şikâyet etmekle yetinmek yerine, “sorumluluk taşıyan bireyler” olarak davranmaları konusundaki bilinç düzeyinin yükselmesine katkıda bulunur (1)

2.2.3. Bölgeselleşme

Ulusal ölçeğin dışında gelişen ve küreselleşme ile paralellik gösteren bir diğer olgu da bölgeselleşme eğilimleridir. Birçok ülke, ticareti geliştirmek, karşı karşıya kaldığı sorunları aşmak ve refah seviyesini artırmak için bölgesel düzeyde örgütlenmektedir (2)

Bölgeselleşmenin küreselleşmeyi sınırlandırdığı ileri sürülebilir. Birçok ülke bölgesel sınırlar inşa ederek bölgesel düzeyde örgütlenmektedirler. Bu yönüyle bölgeselleşme, küreselleşmenin önünde bir engel gibi durmaktadır. Fakat bu yaklaşım yanlış olmasa da tam doğru değildir. Bölgeselleşme, küreselleşmeden yola çıkılarak inşa edilmiş bir durum değildir. Diğer bir ifadeyle, küreselleşmiş bir ekonomiden ya da küreselleşmiş bir yapıdan bölgeselleşmiş bir ekonomiye ya da yapıya geçiş söz konusu değildir. Tam tersine ulusal ölçekli ekonomiden bölgeselleşen bir ekonomiye, ulusal bir yapıdan bölgesel bir yapıya doğru geçilmektedir. Bu yönüyle bölgeselleşme küreselleşmeyle aynı şey olmasa da zıt şeyler değildir. Her ikisi de, ulusal sınırları aşındırması bakımından aynı kefeye konulabilir niteliktedir. Bu yönüyle küreselleşme ve bölgeselleşme birbirini beslemektedir. Diğer taraftan küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı kutupsuzluk sorunu, bölgeselleşme eğilimleriyle birlikte az da olsa giderilmektedir(3).

Dip Not (1) : (Emrealp, 2007:65).

(2) : (Al, 2009:56).

(3) : (Al, 2009:57).

2.2.4. Kamu İşletmeciliği

Yeni kamu yönetimi düşüncesinin bir diğer etkisi, kamu kurumlarının yapı ve işlevlerinin sorgulanması biçiminde olmuştur. Bu etki dolayısıyla, birçok kamu kurumu, kendi konumunu gözden geçirme, amaç ve hedeflerini yeniden tanımlama çabası içine girmiştir. Bazı kamu kurumları ise, yeni süreci, kendilerine yönelik bir tehdit olarak algılayarak, meşruiyet arayışı içine girmiş ve kendi varlıklarını gerekli (zorunlu) göstermeye çalışmıştır. Yeni kamu yönetimi yaklaşımının bu etkisi, yalnızca merkezi yönetim kuruluşları düzeyinde kalmamış, aynı zamanda yerel yönetimleri de içine almıştır. Özellikle, büyük belediyelerin işletme ve iştiraklerde benzer eğilimler ortaya çıkmıştır(1)

Özellikle, “verimlilik” kavramı yerel yönetimler açısından son derece önem taşıyan bir kavramdır. Geniş anlamda verimlilik, elde edilen bir çıktının en az (minimum) maliyetle, en kısa zamanda ve en az emekle üretilmesidir. Ülkemizde kamu hizmetleri için ayrılan mali kaynakların istenilen düzeyde olamadığı bilinen bir olgudur. Bu durum yerel yönetimler için daha belirgindir. Yerel yönetimlerin sahip oldukları kıt kaynaklara karşılık kendilerinden beklenen hizmetler gün gittikçe artmaktadır. Bunun yanında personel alımı konusunda da son dönemlerde merkezi yönetimce yerel yönetimlere bazı kısıtlamalar getirildiği bilinmektedir. Bu durumda yerel yönetimlerin yapacağı en akılcı davranış, ellerindeki kaynakları en yüksek (maksimum) düzeyde verim elde edebilecek bir biçimde kullanmaktır(2)

Özel kesimde olduğu gibi, kamu yönetiminde de etkililiğin sağlanması yönetim biliminin en çok ilgilendiren konuları arasındadır. Son yıllarda, Türk kamu yönetiminde işletmecilik ilkelerine doğru bir kayış, akademik düzeyde bir merak vardır. Aslında sadece kamu yönetimi eğitimi alan araştırmacıların işletme (firma) modellemelerine doğru değil, aynı zamanda işletme temel eğitimi alanlardan da kamu yönetiminin sorunlarına giderek yükselen karşılıklı etkileşimi dikkati çekmektedir.

Dip Not (1) : (Bozlağan, 2008:20).

(2) (Öztürk ve Coşkun, 1998:116).

Çeşitli kamu iş yerlerinde yapılan anketler, “işletmeci” gözlüğü ile değerlendirilerek kamu yönetiminde etkinliği sağlayacak anahtar formüller gibi sunulmakta ve yorumlanmaktadır. Ancak özel sektör için doğru olan kurallar, kamuyu her zaman başarıya götürmeyebilir. Başka bir ifadeyle yerel topluluk yerine, “müşteri”, yerel hizmet yerine de “üretilen mal” söylemini yerleştirmek ile kamu yönetiminde kronikleşmiş sorunları çözmek kolay değildir. Oysa vatandaşlar (hemşeri), müşterilerden çok daha özel bir konumdadır. Yönetime ilişkin hak ve borçları olanlar sadece oy kullanan değil, bilgi verendir.(1)

Yeniden yapılanma, aynı zamanda “hemşehri/müşteri” ile hizmeti veren ilişkisi geliştirilerek yeni bir bakış için daha iyi şartlar, hizmet verilene uygun koşullar ve onların tepkilerini dikkate alacak mekanizmalar, bireylerin yönetimde başarılarını arttırmakla ilgilidir. Yeni yönetim anlayışının, bir bakıma devletin faaliyet alanının daraltılmasını ve daraltılan bu faaliyet alanı içinde kamu kurumlarının işletmecilik ilkeleri etrafında yeniden yapılandırılmasını ve yönetilmesini önerdiği (2)(Toprak, 2006:10).

İdari açıdan ‘etkinlik’, kamu yönetiminin, yasalar ve hükümet tarafından belirlenen amaçları gerçekleştirmede ve problemleri çözmedeki performansının başarılı olmasıdır. Kamu politikalarının analiz edilmesini, kamu kurumlarının ve kamu personelinin kamu politikalarını ne derece iyi uyguladıklarının değerlendirilmesini gerektirir. Bir işletmecilik kavramı olarak ‘verimlilik’ ise, kullanılan kaynaklarla elde edilen sonuçlar arasında iyi bir oran elde etmek ve sürdürmektir. Bu, kamu kaynaklarının ne kadar yerinde ve rasyonel kullanıldığı konusuna dikkatleri yönlendirmektedir (3).

Dip Not (1) (2): (5393, md.13) (Toprak, 2006:8).

(3) (Kösecik, 2004:11).

2.4. EĞİTİM HİZMETLERİNDE KÜRESELLEŞMENİN ETKİLERİ

2.4.1. Eğitim Hizmetlerinde Yerelleşme Eğilimi

Son yirmi yıldır yerelleşme, başta kamusal kararlara katılım olmak üzere demokrasinin kurumsal altyapısını besleyen ve pek çok kamusal aracı güçlendiren bir unsur olarak da görülmektedir. Pek çok ülkede yerelleşmeye ilişkin süreçler, yurttaşlık bilincini güçlendirmek, yolsuzluk ve eşitsizliği, yozlaşmayı azaltmak, etkinliği ve kamu hizmet kalitesini arttırmak amacıyla teşvik edilir. Yerelleşme ve kamu hizmet kalitesi arasında var olan bu ilişki, eğitim hizmetleri açısından da geçerlidir. Aslında eğitim hizmetlerinin yerelleşmesinin altında yatan pek çok neden vardır. Fakat bu nedenlerden en önemlisi, yerelleşmenin, eğitim hizmetlerinin kalite ve verimliliğini arttıran bir araç olarak görülüyor olmasıdır (Özgen, 2011: 42).

Bu bağlamda, kitle üretimine bağlı olarak işleyen kitle tüketimini gündeme getiren sanayileşmeyle sosyal uzlaşma veya bütünleşme olarak merkezileşmeye karşılık, bilgi çağı standartlaşmayı, yerelleşmeyi, bireyselleşmeyi, yerel kültürlerin daha çok güç kazandığı, görünüm ortaya çıkarmaktadır(1)

Eğitimde yerelleşmenin kamu yönetimi açısından iki boyutu vardır. Bunlar yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde üstlendikleri görev ve yetkilerin artırılması diğeri ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın taşra teşkilatının karar alma süreçlerinde etkili olmasıdır.

Eğitimin yerelleşmesi ile birlikte, halkın yerel meclisler kullanarak doğrudan eğitim uygulamalarına katılımı, eğitim politikalarının belirlenmesine etki ve katkı sağlayabilme olanaklarını artıracaktır. Bu da, genel ilke ve amaçların uygulanmasını ön plana çıkaracak ve merkezde örgütlenen dar kadrocu zihniyetin egemenliği son verecektir (2).

Dip Not (1) : (Bozkurt, 2000: 2008).

(2) (Özdemir, 1996: 77).

Eğitim açısından yerinden yönetim; eğitimle ilgili tüm tarafların temsil edilmesini mümkün kılan bir yönetim anlamına gelmektedir. Eğitimde yerinden yönetim; eğitim örgütlerinde en yukarıdan en aşağıya kadar tüm karar aŐamalarında sorumluluğun aktarılmasını gerektirir (1).

Eğitimin yerinden yönetiminin başlıca amacı, hizmetin temel alıcısı (müŐterisi)konumundaki öğrencilere, daha iyi bir eğitim hizmetinin sunulmasıdır. Finansman, program ve personelle ilgili karar verme gücüne sahip olma bakımından ve merkezde yaşanan bürokratik sıkıntılara engel olma amaçlanmaktadır okulların yönetiminde. (2)

Oluşturulan yerinden yönetim Şekilleri sayesinde merkez ile bölgelerarasındaki iletişim hatlarının kısalacağı, karar vermenin daha hızlı olacağı, eğitime ayrılan kaynakların okulun öncelikleri doğrultusunda daha etkin ve verimli olarak kullanılabilceği, aile, yerel otorite, yerel toplum gibi ilgili grupların eğitim planlaması sürecine katılımlarının sağlanacağı, merkez yönetiminin, bir takım yetki ve sorumluluklarını alt birimlere aktaracağından merkezin iş yükünün önemli ölçüde azalacağı ve toplumun nder,usta, yapıcı, giriŐken kiŐilerinden daha yüksek düzeyde yararlanılabilmesi eğitimin geliştirilmesi sürecinde olacağı öngörülmektedir. Yerelleşmenin diğer faydaları aşağıdaki gibidir(3) :

1. Yerelleşme, doğru hizmetler, doğru toplum kesimine ve doğru miktarda verildiği takdirde etkinliği arttırır.
2. Yerelleşme, başta mali sorumluluk olmak üzere, kamusal makamların sorumluluğunu arttırır ve bu Şekilde yönetiŐimi gclendirir.
3. Yerelleşme, aslında yurttaşa daha fazla sorumluluk yükler. Bu, her bölgenin kendine özgü yerel koşulları hakkında daha doğru ve daha iyi bilgiye eriŐebilmek için yapılır. Yerelleşme bu sayede, daha sağlam bir karar verme altyapısı meydana getirir.

Dip Not (1) : (ŐiŐman,2003:305).

(2))(Kurt, 2006: 69).

(3) (Türkoğlu, 2004)

Her ne kadar eğitimin yerinden yönetiminin etkilerinin olumlu yönde olduğu çok açık olsada yerelleşmenin uygun koşullar hazırlanmadan yapılması halinde yanlış sonuçlar doğuracağı oldukça açıktır. Örneğin, eğitim yönetimin yerelleşmesi ile birlikte eğitim yöneticilerinin bir çoğunun daha önce yetiştirilmediği öğretimsel liderlik, toplum ve çevre ilişkileri ve okul yönetimi etkinlikleri gibi alanlardaki beklentileri daha da artacaktır. Çünkü yerinden yönetimi etkili biçimde uygulayabilmek için ve toplumun katılımını, desteğini sağlamak için eğitim yöneticilerinin politik becerilere de sahip olması gerekmektedir. Eğitim hizmeti yürütmede yerel yönetimlere yetki devredilmesinin olumsuz sonuçları maddeler halinde şöyle sıralanabilir(1)

1. Özellikle eğitim sisteminde yeni bir emir komuta zinciri oluşturmaktadır.
2. Merkez örgüt ve eğitimin alt birimlerinde, nitelikli ve becerikli personel eksikliği yerinden yönetim sürecinin uygulanmasını zorlaştırabilir.
3. Yerinden yönetim çok pahalı bir uygulama olabilir.
4. Yerel yönetim ile ilgili politikalar ve işlevleri açıkça belirlenmezse, bölgeler kolaylıkla ulusal hedeflerin dışına çıkabilir ve bu da yerelleştirme adına o ana kadar yapılan bütün uygulamaların bir düzmece olduğu izlenimini verebilir.

Yerinden yönetimin karar almayı halka bırakmasının etkisi eğitim reformlarını engelleyici yönde de olabileceği göz ardı edilmemelidir. Toplumun muhafazakâr olma eğilimi göstermesi bu döngüyü daha da hızlandıracaktır. Gelişmekte olan ülkelerde aileler, çocuklarının gelecekte karşılaşacakları risklere karşı, çocukların neye çalışacakları, öğretmenlerin nasıl öğretecekleri öğrenci başarısının nasıl ölçüleceği hakkındaki yeni düşüncelere karşı duyarlı değildirler. Bu nedenle yerinden yönetimde dikkat edilmesi gereken konulardan biri de yeni öğretim materyalleri ve uygulamalar engellenmeden toplumun desteğini alacak yolların bulunmasıdır(2)

Dip Not (1)(2) : (Çinkır 2002: 107).

2.4.2. Avrupa Birliğinde Eğitim Politikaları

AB ülkelerinin eğitim sistemlerinde amaç ve ilkeler bakımından gerek Sokrates, Leonardo Da Vinci ve Avrupa gençliği gibi ortak programlar yoluyla, gerekse Herkes İçin Eğitim, Yasam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitimde İşbirliği gibi ortak politika ve kararlar yoluyla giderek bir yakınlaşma ve benzeşmenin olduğu görülmektedir. Aynı yönde gelişmeyi AB ülkelerinin eğitim örgütlenmesinde de izlemek mümkün olmaktadır. Aşırı merkezîyetçi örgütlenmeye sahip, Fransa, Portekiz, İspanya gibi ülkelerin yerel yönetimlere yetki devri yaparak, Belçika, Hollanda ve Almanya gibi ülkelerin ise yerel yönetimlerin yetkilerini merkeze doğru kaydırarak merkez-taşra dengesini kurmaya çalıştıkları görülmektedir (1)(Gülcan, 2005: 28-29).

Avrupa Birliğinin eğitim politikasının temel ilkeleri şöyle sıralanabilir(2)
Tek bir Avrupa için eğitim,

1. Öğrenen toplum,
2. Eğitimde yüksek kalite,
3. Eğitimde süreklilik,
4. Eğitimde fırsat eşitliği,
5. Mesleki yönelemede işbirliği,
6. Karşılıklı deneyim paylaşımı,
7. Örgün eğitimde, işbirlikçi ve açık yöntemlerin desteklenmesi,
8. İnteraktif öğretim yöntemlerin geliştirilmesi,
9. Okullarda öz değerlendirmeye dayalı yöntemin özendirilmesi,
10. Sürekli eğitim

AB'de temel olarak ulusal düzeyde eğitim ve öğretim politikası düzenlenir. İlgili eylem planları, program ve politikalarla güçlendirilmekte, görüş alışverişi ve özel ağ yapı platformlarıyla desteklenir (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014).Eğitim ve Öğretim 2020 hayatboyu öğrenme kapsamında dört stratejik hedef belirlenmiştir(3):

Dip Not (1)(2) : (Gülcan, 2005:40):

(3)(Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014):

1. Hayat boyu öğrenme ve hareketliliği gerçekleştirmek,
2. Eğitim ve öğretim sistemlerinin kalite ve etkinliğini artırmak,
3. Sosyal uyumu, aktif vatandaşlığı ve eşitliği teşvik etmek,
4. Eğitimin her seviyesinde yenilikçi, yaratıcılık ve girişimciliğe yönelik faaliyetleri artırmak.

Avrupa Birliği, Topluluk Programları'yla üye devletler arasındaki işbirliğini artırmayı, ortak kültür ve değerleri temel alarak daha derin bir bütünleşme sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bütünleşmeyi kolaylaştırmak ve güçlendirmek amacıyla sağlıktan enerjiye, eğitimden kültüre birçok alanda Topluluk Programları mevcuttur. Eğitim alanındaki Topluluk Programlarıyla hedeflenen, gençlerin ortak eğitim ve kültür bilinciyle hareket ederek "Avrupalı" kimliğini benimsemeleri ve önce bireyin ardından toplumun refah seviyesini artırmak olmuştur. Bunun için Avrupa Komisyonu Avrupa kimliğini oluşturmak, eğitimde fırsat eşitliğini ve hayat boyu eğitimi sağlamak amacıyla 1995 yılında eğitim-öğretim alanında programlar geliştirerek uygulamaya koymuştur (İTO, 2005: 3).

Avrupa Birliği'nde tek bir eğitim politikası bulunmamakla birlikte üye ülkeler eğitimin içeriği ve organizasyonu bakımından özgür davranabilmektedirler. Bununla birlikte ülkeler arasında bir görüş alışverişi ve işbirliği mevcuttur. Topluluk eğitim programları üye ülkelerin programlarını tamamlayıcı bir rol oynamaktadır(1).

1992 Maastricht Antlaşması'yla eğitim, Avrupa Birliği politikası haline getirilmiş, 2002 Barselona Zirvesi'nde Avrupa eğitim sisteminin 2010 yılına kadar dünyanın referans noktası haline getirileceği hedefi belirlenmiştir. Sonuç olarak 2004 yılında eğitim alanında uluslararası işbirliğini sağlayan bir topluluk programı olan Socrates Programı ortaya çıkmıştır. Socrates programı çocuklar, gençler ve yetişkinlere yönelik her düzeydeki eğitimin kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Üniversitelerde Erasmus, orta öğretimde Comenius gibi isimlerle bölümlere ayrılmaktadır. Ancak öğrenciler veya öğretmenler eğitimle ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları aracılığıyla programa başvurabilecekler ve program ulusal ajanslarla yürütülmektedir(2)

Dip Not (1)(2) : (Dura ve Atik, 2007: 432).

2.4.3. Avrupa Birliği Ülkelerinde Eğitim Hizmeti Örnekleri

2.4.3.1. Almanya

Federal Almanya Cumhuriyetinde eğitim politikası planlanmasına yönelik yetki ve sorumluluk, federal devlet ile eyaletler arasında paylaşılmıştır. İlköğretim ve orta öğretim yerel yönetimlerin yüksek öğretim kurumları da eyaletlerin yetki ve sorumluluk alanına girmektedir(1) Eğitim Bakanlığı; eğitim ve öğretim programlarının ve uygulama yönetmeliklerinin, okul sisteminin yapısı ve işleyişi ile yasal düzenlemelerin öğretim, sınav ve sınıf geçme yönetmeliklerinin, ders araç gereçlerin seçimine ait yönergelerin ve okul binalarına ait yönetmeliklerin hazırlanmasında yetkili ve sorumludur. Eyaletler eğitim sistemlerini değiştirme ve geliştirme haklarına sahiptir(2).

Almanya 16 eyaletten oluşur, her eyaletin ayrı bir eğitim bakanlığı vardır. Bu nedenle her eyalet kendi eğitiminden sorumludur. Bu sebeple her eyalette farklı eğitim yapıları, sınav yönetmelikleri ve kayıt hakkı düzenlemeleri bulunmaktadır. Eğitim tüm eyaletlerde geçerli olan çerçeve sözleşme ve eyalet kültür bakanlarının düzenli konferansları ile eşgüdümlü olarak yürütülmekte, zorunlu eğitim, yönetim ve organizasyon formları, sınavların tanınması konularında bütünlük sağlanmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarının büyük oranda finansmanı belediyeler tarafından yapılmaktadır (3)

Alman eğitim sistemi eyaletlere göre farklılık göstermektedir. Sözelimi, Baden-Württemberg eyaletinde eğitim sistemi merkezietçi olmasına karsın diğer eyaletlerde bölgeseldir. Bazı eyaletlerde eğitim süresi 10, bazılarında 12 yıl, zorunlu ve parasızdır. Tüm eyaletlerde yer alan eğitim kurumları devlet ve mahalli idareler tarafından planlanmakta ve finanse edilmektedir.

Her eyalet parlamentosu ve hükümeti, kendi eyaletlerinin okul, yüksekokul ve diğer kültürel alandaki işlerinden sorumludur. Almanya'da karar

Dip Not (1)(2) : (Sağlam 1999: 8).

(3) : (Ehmke, 2005: 11-13, Akt: Şahan, 2012:16).

sahibi merkezi bir Eğitim Bakanlığı mevcut değildir. Eyaletlerdeki okul örgütleri arasında ortaya çıkan bu farklılıkları ortadan kaldırmak için çeşitli örgütler kurulmuştur. Bunlar sırasıyla “Kültür Bakanlığı Sürekli Konferansı”, “Federal Eğitim ve Bilim Bakanlığı” “Alman Rektörleri Konferansı”dır(1)

Avrupa Komisyonu Raporuna göre; Alman ilk ve ortaöğretimine bağlı okul masraflarını yerel yönetimler ve eyaletlerle dengede tutabilmek için yerel yönetimler, öğrencilerin okula ulaşımı gibi harcamaları karşılamaktadır. Yerel yönetimlere okul binaları bağışlanmakta veya işletme harcamaları için para yardımı yapılmaktadır. Projelerle kamu okullarını modernize etme, daha etkili ve verimli kaynaklar kullanma amaçlanmaktadır. Bu programın amaçlarından biri, eğitim kaynakları için harcanan ağır finansal harcamaları azaltmaktır. Okul yönetimleri kendi bütçe fonlarını hazırlayabilmektedir (2)

2.4.3.2. Fransa

Fransa'da, pek çok Avrupa ülkesindekinin aksine eğitim yönetiminde bir merkezîyetçilik hâkimdir. Devlet denetiminde olan tüm eğitim sistemi, eğitimin yönetiminde en üst düzeydeki merkezi kurum Milli Eğitim Bakanlığı ve tüm eğitim sistemi yönetiminde de Fransa' da ulusal düzeyde Milli Eğitim Bakanı sorumludur(Sağlam 1999: 128).

Fransa'da en küçük yerel yönetim birimini belediyeler(komünler) kırsal ve kentsel alan fark etmeksizin oluşturmaktadır. Fransız Kamu Yönetimi sisteminin İl Özel İdaresi olarak hizmet sunan önemli bir parçası olan iller ise merkezîyetçi yönetim geleneğinden gelmektedir. (3)

Fransız kamu yönetiminde komün ve il yönetimlerine göre bölge yönetimleri daha yeni idari birimlerdir. Devlet yapısı güçlü üniter yapıya sahip olan Fransa'da bölge yönetimi anlayışı ile bölge valileri, bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasından sorumlu kurum haline gelmiş.

Dip Not (1) : (Demirel, 2000: 104).

(2) : (Akgül, 2011: 30).

(3) : (Toksöz vd., 2009: 59-61).

1982 yılında başlatılan reform çalışmaları ile daha da önemli birer yerel yönetim organı haline gelen Bölge Yönetimleridir. Eğitim uygulamalarında liselerin yapımı, yenilenmesi ve malzeme alımı, yetişkin eğitimi ve mesleki eğitim konusunda çalışmaları Bölge Yönetimleri üstlenmiştir.(1)

Fransa'da, eğitim hizmetleri konusunda tüm ilgili merkez ve yerel yönetimlerin rolleri vardır. Eğitim alanında merkez ve yerel sorumluluklar olmak üzere ikili bir görev paylaşımı vardır. Merkezi yönetim ise eğitimin düzeni, müfredat oluşturma, personel ödemeleri, üniversite imkânlarını dağıtılması ve diğer düzenlemelerden sorumludur. Bina yönetimi ve donanım olarak yerel yönetimler harcamalarını oluştururlar. iller ortaokul, Komünler ilkokullardan, ve bölgeler ise liselerden sorumludur. Bunun yanında dikkat çeken ise mesleki okullara dair tüm yetkiler ve sorumluluklar sadece bölge yönetimleri tarafından yerine getirilmektedir. (2).

2.4.3.3. İngiltere

İngiltere'de eğitim hizmetlerinin büyük bir çoğunluğunu yerel yönetimlerce gerçekleştirir. Eğitimin kontrolü ağırlıklı olarak yerel birimlerin elinde ve eğitim programları da çeşitlilik mevcuttur. Merkezi hükümet, yerel yönetimler ve eğitim kurumları yönetimleri 'Eğitim Sisteminin Sorumluluğu'nu paylaşmışlardır. Merkezi hükümet daha çok, ulusal hedef ve politikasını belirlemede, genel sınavların düzenlenmesinden, araştırma, eğitim programlarının geliştirilmesi ve eğitimin minimum düzeydeki standartlarını belirlemeden sorumluluğu vardır. Yerel yönetimler Merkezi yönetimin şekillendirdiği sisteme göre eğitim uygulamaktadır. Eğitime duyulan ihtiyaç ve bireyselliğin göz önüne alınmasıyla eğitimin yerel seviyede yönetilmesi sağlanmaktadır. Eğitim Bakanlığının (DCSF) hiyerarşik yapısı Türkiye'de ki eğitim sisteminde ki gibi bulunmamaktadır.(3)

Dip Not (1)(2) :)(Toksöz vd., 2009: 61).

(3) (Gönülaçar, 2010:30).

İngiliz okulları, 1960 yılından yani Restoration Devri"nden itibaren Merkeziyetçilik"ten uzak bir yönetim sistemi içinde gelişmiştir. (1) İdari bölünüşü bölgesel yönetimlerden (iller ve mahalli bölgeler)oluşan ve bu sebeple eğitim sistemi yerel yönetim odaklı olan Birleşik Krallık (Demirel, 1996, 55). İngiltere' de eğitim hizmetleri, bu yerel kuruluşlar (county meclisleri) tarafından başarıyla yürütülmektedir (2).İngiltere, Galler, Kuzey İrlanda ve İskoçya'da eğitim hem merkezi düzeyde hem de yerel düzeyde yönetilmektedir. Farklı sorumluluklar ve görevler merkezi hükümet,yerel yönetim, kiliseler, gönüllü kuruluşlar ve okul yönetim birimleri arasında paylaşılmıştır.İngiltere'de eğitim ile ilgili temel düzenlemeler Birleşik Krallık parlamentosu tarafından belirlenmektedir. Parlamento yasaları, yönetimle ilgili daha kapsamlı yasaları belirlemek üzere eğitimden sorumlu bir devlet bakanı görevlendirmiştir (3)

Dip Not (1) : (Aytaç, 1985: 60).

(2) (Ateş, 2008: 200)

(3) (Pehlivan,2007, 141).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞI VE EĞİTİMDE YERELLEŞME

Bu bölümde Türk Milli Eğitim sisteminin yönetim yapısı küreselleşme süreci ile hız kazanan yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte, AB Uyum süreci ve Dünya Bankası'nın Türkiye'deki eğitim çalışmaları incelenecektir. Bölümde Türkiye'deki yerel yönetimlerin eğitim alanındaki çalışmaları incelendikten sonra bu uygulamaların değerlendirilmesi yapılacaktır.

3.1. TÜRKİYE'DE YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞININ EĞİTİME YANSIMALARI

Son 25 yıldır farklı yoğunluk ve kapsamda da olsa, küreselleşmenin etkisiyle tüm dünyada görülen devlet ve kamu yönetiminde yeniden yapılanma girişim ve uygulamaları, böyle büyük, çok boyutlu ve karmaşık bir tablonun yansımalarıdır. Sanayi devriminin konjonktürel yapılanmasına koşul olarak Weberci bürokrasinin durağan, katı, hiyerarşik, merkezi ve teknik rasyonel ilkeleri temelinde biçimlenmiş kamu yönetimi, bilgi toplumunun dinamik süreç, öncelik, talep ve gereksinimleri karşısında yetersiz ve çözümsüz kalmıştır. Bu ise, birçok tartışmayı ve arayışı beraberinde getirmekte; kamu yönetimi kavramının başına getirilen “yeni”, “girişimci”, “postmodern”, “postbürokratik” ve benzeri gibi değişik sıfat ve açılımlar, kamu yönetimi örgüt ve disiplinini yaşadığı bu krizden kurtarmak için bulunmaya çalışılan çözüm modelleri ve yaklaşımları arasında yer almaktadır (1).

Bilgi-iletişim devriminin ve küreselleşmenin etkisiyle, sanayi devriminin koşul ve öncelikleriyle biçimlenip yerleşmiş ulus-devlet, temsili demokrasi, klasik yönetim, siyaset olgularını ve bunların birbirleriyle ilişkilerini dönüştürüp yeni baştan tanımlayan köklü sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve kurumsal değişimler yaşanmaktadır.

Dip Not (1) : (Nohutçu ve Balcı, 2005: 3).

Bununla birlikte, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılarak, kamu işletmeciliği, kamu sektörünün küçültülmesi, devletin minimize edilmesi, sivil toplumun yeniden keşfi, yerinden yönetim ve yönetişim gibi kavram ve uygulamaları giderek artmıştır. Piyasa ekonomisinin tıkanıklıklarını giderebilmek için ulus-devletlerin sınırlarının dışına taşma talebi, kutuplaşan dünyanın son bulması, uluslar üstü kuruluş ve anlaşmaların yaygınlaşması, bilişim, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler küreselleşme eğilimlerini artırmıştır., nüfus artışlarının, ekonomik ve toplumsal gelişmeler sonucu hükümetlerin işlev, sorumluluk ve görevlerinin de hızla artmasıyla, bürokratik örgütlerin esnek olmayan, kuralcı, merkezi ve sürece odaklı yapılarının etkinlik ve verimliliklerini düşürmesi küreselleşen ilişkiler içerisinde tespit edilmiştir. Hükümetlerin sosyal ve ekonomik alanlara müdahale gerekçelerinin yeniden gözden geçirilmesi zorunluluğu doğuran bir sonuç olarak görülmektedir (1)

Verimsizlik, israf ve uygulanan geçmiş politikalar nedeniyle kamu kurumlarındaki, kamu kurumlarına ve liderlere olan güvenine halkın sarsılmıştır. Bu nedenle, hükümetin aldığı kararların nedeni de dâhil olmak üzere, kamuoyunda daha şeffaf bir yönetim ile buna paralel hesap verme sorumluluğunun artırılması isteği doğmuştur. Ekonomide kamu sektörünün rolü tartışma konusu olmuş, uluslararası rekabette var olabilmek için kamu-özel sektör işbirliği ekonomide kamu sektörünün rolünün tartışması öngörülmüştür. Özel sektörün hizmet kalitesindeki artışına dayanarak, vatandaşlarda özellikle sosyal güvenlik ve çevrenin korunması gibi programlarda daha fazla ve daha kaliteli kamu hizmeti beklentisi ortaya çıktığı görülmektedir(2)

3.1.1. Türk Eğitim Sisteminde Yerelleşme Uygulamaları

Belediyelerin “yerel hükümet”, “yerel parlamento” söylemleri içinde yeni yeni işlevler yüklenmesi de söz konusu oluyor. Belediyeler, kimi başka hizmetler yanında eğitim konusunda da görev alma istemiyle karşımıza çıkıyor. Ne ölçüde eğitim bir yerel yönetim işi, görevi olabilir?

Dip Not (1) : (Çoşkun ve Nohutçu, 2005:1).

(2) (ÖİK-DPT, 2000: 11).

Belediyeler örgün eğitim açısından hangi basamaklarda nasıl bir katkıda bulunabilir, ne gibi yükler yüklenebilir? Olaya halk eğitimi açısından bakarsak, kente göçenlerin, kentsel yaşama uyum sağlamaları ve işlendirilmeleriyle ilgili çabalar gösterilmesi gereği önem taşıyor (1)

Özellikle meslek yüksek okullarının çağın gereklerine uygun olarak yerel emek talebini karşılayacak koordine edilerek yönetilmesi oldukça yararlıdır.

Okulların finansal kaynak oluşturma aşamasında yerel düzeyde alınması gereken önlemler vardır. Çok amaçlı okulların açılması ve finansal yönden desteklenmesinde belediyeler, ticaret ve sanayi odaları, borsalar, özel idareler, organize sanayi bölgeleri, işletmeler, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri yerel düzeyde etkin olmalıdır. Okulların açılması için izin alınması, arsa sağlanması, bina yapımı, tesislerin donatımı, eğitimin yürütülmesi ve mezunların istihdamı gibi aşamalarda bu kurumların vereceği destek son derece önemlidir(2)

Ülkemiz için de hem bir fırsat hem de risk unsuru olan dünyada bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişimler,2000'li yıllarda sağladığı kazanımlara ilave olarak; genç nüfusunu ve artan eğitim ve araştırma imkânlarını kullanarak işgücünün niteliğini ve yenilik kapasitesini artırması,bilgiye dayalı üretime yönelik dönüşümü ve ekonomide verimlilik artışını sağlaması halinde rekabet gücünü ve büyüme hızını artırdığı görülmektedir (3)MEB'nin görevleri günümüzde son derece artmıştır. O gün kapalı ve statik toplumunun çok sınırlı istek ve ihtiyaçlarıyla bugünün açık ve dinamik toplumunun çoğulcu demokrasi düşüncesi içinde dışa açılan, şartları karmaşık, çeşitli ve yaygın istekleri ve ihtiyaçlarını karşılamak mümkün değildir. Bu durumda merkezden yönetimin tüm bunlara cevap veremeyeceği açıktır. Hizmetlerin yerel düzeyde görülmesinin ve bazılarının yerel organlara, bazılarınıkini de tüzel kişilikli veya gönüllü kurum ve kuruluşlara devredilmesinin merkezi yönetimle çatışmadığı düşünülmektedir. Burada görev, yetki ve sorumlulukların çok iyi, açık ve seçik düzenlenip uygulamaya imkân vermesi önem kazanmaktadır (4)

Dip Not (1) : (Geray, 1993:9).

(2) : (Şimşek, 1999: 122).

(3) (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 8).

(4) (Balci, 2000: 84).

3.1.2. Eğitim Sisteminden Kaynaklanan Sorunlar ve İhtiyaçlar

Okul öncesinden başlayarak yüksek öğretimi de içine alan örgün eğitime, okul çağındaki çocukların tümü ulaşmamaktadır. Okul öncesi eğitimden yararlananların oranı gelişmiş ülkeler dışındaki ülkelerde çok düşüktür. Hatta pek çok ülkede zorunlu eğitimden bile yararlanamayan çocuk sayısı az değildir. Zorunlu eğitimi bitirebilmiş olanların da önemli bir bölümü öğrenimlerine devam etmemekte ya da edememektedir. Öğrenimlerine devam edemeyenlerin çoğunu kız çocukları oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkeler dışında, nüfusun yaklaşık %50'si (geri kalmış ülkelerde çok daha fazlası) kırsal bölgelerde ve dağınık bir biçimde yaşamaktadır (1)(

Türk eğitim sistemi incelendiğinde okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında, örgün eğitimde 61 bin 592 okulda, 17 milyon 234 bin 452 öğrenci ye eğitim verilmektedir. (2).

Bu kurumlarda toplam 832 bin 726 öğretmen, 538 bin 442 derslikte görevini sürdürmektedir (3).

Türkiye'deki okullaşma oranlarına bakıldığında, MEB istatistiklerine göre Okul öncesinde % 27,7, ilkokullarda % 99,5, ortaokullarda % 94,5 ve liselerde ise % 76'dır. Ortaöğretimde kız öğrencilerin okullaşma oranı ise % 76, erkek öğrencilerde ise % 77,2 olarak belirlenmiştir (4).

Eğitim sisteminin temel sorun alanlarından biri de eğitime erişim ve eğitimin kalitesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kalite sorunu olarak karşımıza fiziki altyapı yetersizlikleri, müfredatın güncellenmesi, öğretmen niteliklerinin geliştirilmesi ve eğitim materyallerinin müfredatla uyumu ve erişim sorunu kapsamında da okullaşma oranları, bölgeler, cinsiyetler arası farklılıklar gibi hususlar öne çıkmaktadır (5)

Dip Not (1) : (Okçabal, 2006: 29).

(2)(3)(4) : (MEB, 2014).

(5) : (Kalkınma Bakanlığı, 2008).

Tablo 2. Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı

	2006	2012	2013	2018
Derslik Başına Öğrenci Sayısı 30 ve Altı Olan İl Sayısı				
İlköğretim	51	63	66	76
Ortaöğretim	57	55	57	66
Okul Öncesi (4-5 Yaş) Eğitimde Brüt Okullaşma Oranı (%)	24,0	44,0	47,0	70,0

*2006 ve 2012 yılı verileri Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Kalkınma Bakanlığı, Ölçme, OECD ve Avrupa Topluluğu İstatistik Ofisi'ne (Eurostat) aittir. 2013 ve 2018 yılı verileri Onuncu Kalkınma Planı tahminleridir.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, 10 Kalkınma Programı (2014-2018), (Erişim), http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu_Kalk%C4%B1nma_Plan%C4%B1.pdfadresinden 15 Nisan 2014 tarihinde alındı

Türkiye'de okullaşma oranı ve fiziksel sorunların yanında eğitim alabilen öğrencilerin aldıkları eğitimin kalitesi ve çağın şartlarına uygunluğu da yeterli düzeyde değildir.

Eğitimin kalitesinin anlaşılması bakımından eğitimin çıktılarını ve dolayısıyla sistemin performansını değerlendiren OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) tarafından düzenlenen ve 15 yaş grubundaki öğrencilerin okuma becerileri, matematik ve fen alanlarındaki bilgi ve becerilerin değerlendirilmesine yönelik bir tarama araştırması olan PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) sonuçlarına göre nispi bir iyileşme sağlansa bile tüm alanlarda temel yeterlilik düzeyinin altındadır.

OECD

TÜRKİYE

Kaynak: PISA (Programme for International Student Assessment) **Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı Raporu** (Erişim) <http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2013/12/pisa2012-ulusal-on-raporu.pdf> adresinden 16 Nisan 2014 tarihinde alındı

Şekil 2.'de görüldüğü gibi Türkiye matematik, fen ve okuma alanlarında bütün OECD ortalamalarının altındadır. Son yıllardaki sonuçlardaki yükseliş eğilimi ile yakalanan iyileşme yeterli değildir.

PISA Sonuçları bireysel olarak öğrencilerin veya okulların değil, ülkelerin eğitim sistemlerinin durumunu göstermektedir. Buna göre bu oranlar ülkelerin uluslar arası düzeyde kaliteli insan gücü olarak konumunu göstermektedir. Örneğin Türkiye'de öğrencilerin % 42'si henüz matematik alanında 2. yeterlilik düzeyine ulaşamamıştır (PISA, 2013).

PISA sonuçlarının bir başka sonucu ise eğitime ulaşmada ve eğitim kalitesi olarak çıktı bölgesel farklılıkların derinleşmesidir. Bölgeler arası başarı oranları bölgelerin gelişmişlikleri ile bağıntılıdır. Türkiye'de Batı Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgeleri en düşük bölgelerdendir. Eğitim Kalitesi açısından bir diğer unsur ise nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde eğitim kalitesinin düşük olmasıdır. İstanbul temel yeterlilik ortalaması Batı Marmara ortalamasının altındadır.

Milli eğitim teşkilatının hızla büyümesi ve merkeziyetçi örgütlenmesi de sistemin sorunlarını çözmekte yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Eğitim paydaşlarının daha aktif rol alacağı, yönetici ve öğretmenlerin daha fazla yetki

ve sorumluluk sahibi olacağı bir eğitim sisteminin, merkezin yükünü hafifletirken, demokratik bir eğitim yönetimi için de zemin oluşturabileceği anlaşılmaktadır(1)

Türkiye’de hızlı nüfus artışı, okullaşma oranındaki yetersizlik ve toplumca eğitim hizmetleri için ayrılmakta olan mali kaynağın yetersiz kalması ve öteki sorunlar dikkate alındığında gelişmiş ülkelerin eğitim hizmetleri için Türkiye’den iki üç kat fazla kaynak ayırmakta olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye’ de eğitime ayrılan kamu bütçesindeki sınırlı ölçüde artmış olmasına rağmen eğitim hizmetleri alanında ciddi finansman krizi yaşanmakta olduğunu göstermektedir (2) Ülke genelinde hızlı nüfus artışının neden olduğu olumsuzluklar gittikçe azalmasına bakıldığında, istihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması ile eğitime ilişkin sorunlar çözülememiş ve eğitim-istihdam arasındaki ilişki yeterince kurulamadığı görülmüştür (3).

3.1.3. Türkiye’de Küreselleşme Sürecinin Eğitime Etkileri

Küreselleşme süreci ile birlikte üretim tekniklerinin değişen yönü ülkeleri bilgi teknolojilerini kullanmaya mecbur bırakmıştır. Bilgi teknolojileri ve bilgi ekonomisi, bilginin diğer üretim girdileri gibi ekonomik bir değer kazanmasını sağlamıştır. Küreselleşmenin ülke ekonomilerine getirdiği en büyük zorluk uluslar arası pazarlarda rekabet olanaklarının daralmasıdır. Nitelikli işgücünün ön plana çıkması eğitim sistemlerini de etkilemektedir.

Eğitim sistemi 1980’lerden itibaren önemli bir değişim sürecine girmiştir. Kamu kurumlarının özelleştirmesi, kamu sektöründe istihdamın azaltılması ve ücret düzeylerinin düşürülmesi uygulamalarını içeren bu süreç eğitimi, sermayenin yatırım yaparak kar elde edeceğini bir alana çevirmiş, bu değişim içerisinde eğitime, sermayenin birikim koşulları için gerekli altyapıyı oluşturma işlevinde verilmiştir.

Dip Not (1) : (Korkmaz, 2009: 39).

(2) : (TÜSİAD, 1995:107).

(3) : (DPT, 2006: 37).

Devletin yeniden yapılandırılması sürecinde yeni kamu işletmeciliği ve yönetim gibi politikaların hayata geçmesiyle kamu hizmet kavramının yeniden tanımlanması söz konusudur. Hizmetin kimin tarafından yerine getirildiği ayırıcı bir unsur olmaktan çıkartılmıştır. Hizmetten yararlananların müşteri haline gelmesidir(1)

Küreselleşme süreci, ülkelerin kamu yönetimlerini etkilemiştir. Merkezden yönetilen Milli Eğitim Bakanlığı bu değişim ile stratejik planlama ve yeniden örgütlenme çabaları içinde milli eğitim sistemini etkin ve verimli kılma çalışmalarını başlatmış. Bu amaçla örgütsel değişimler yaşanmıştır.

Kamu hizmetini alanların taleplerinin dikkate alınmasını ve idari eylem ve işlemlerin bu taleplere göre şekillendirilmesini yeni Kamu Yönetimi anlayışı savunmaktadır. Bir başka deyişle kamuyu tek güç görme yerine kararlılık ve verimliliği artırma üzere serbest piyasa mantığı ile örgütlenen, birbiriyle rakabet eden hizmet alıcılarına daha fazla alternatifler sunan kuruluşlar olarak görme eğilimindedir (2)

Milli Eğitim Bakanlığı bir yandan milli eğitim sisteminin sorunlarını tespit edip kıt kaynaklarla çözmeye çalışırken diğer yandan değişen dünya düzeni içinde çağın gereklerine uygun nitelikte eğitim ve öğretimin planlamasını yapmak zorundadır.

Dip Not (1) : (İlhan, 2009: 40).

(2) : (Kartal,2006: 35).

Tablo 3. Değişen Eğitim Modeli

Ölçütler	Sanayi Toplumu Eğitim Modeli	Bilgi Toplumu Eğitim Modeli
Öğretmen rolü	Bilgi aktaran ve her şeyi bilen	Rehber ve yönlendirici öğretmen ve alanında uzman
Öğrenci rolü	Bireysel çalışan, dinleyen ve edilgen	Faal, işbirliğine yatkın grup çalışması
Yönetici rolü	Yönetim lideri	Öğretim-yönetim lideri
Öğrenme yöntemi	Sınıfta öğrenme	Kişisel araştırma
Öğrenme şekli	Bireysel çalışmayla öğrenme	grup çalışmasıyla öğrenme
Eğitim programları	Standart eğitim programları	Değişken eğitim programları
İşgören geliştirme	Hizmet-içi eğitim	Örgütsel öğrenme
Başarı ölçütü	Ezberlenmiş bilgi aktarımının esas alınması	Kavramları çok boyutlu olarak tanımlayabilme

Kaynak: Aytaç, 1999: 75 Akt: TATLİDİL, Meltem Öz: **Küreselleşme Sürecinin Eğitim Üzerine Etkileri ve Öğretmen Kimliği**, T.C. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2009, s .27.

Eğitimin temel işlevinin toplumsal yeniden üretim sürecinde bireyin sosyalizasyonunun gerçekleştirilmesi olduğunu düşünürsek; toplumlar değiştikçe, toplumsal değişime paralel olarak eğitim sistemlerinin de değiştiğini görürüz. Bu nedenle küresel değerlerin egemen olduğu günümüzde de eğitim sistemlerinin, yeni değerlere uygun bilgiler üretebilecek şekilde yeniden yapılanması gereği ortaya çıkmıştır. Bir başka deyişle dünyadaki hızlı bilişim teknolojisindeki gelişmeler, bireylerin gereksinimlerinin farklılaşması, kültürel değişmeler, siyasal-toplumsal farklılaşmalar, yeni öğrenme kuramları ve bireysel farklılıklar eğitim sisteminde yeni arayışlara girmeyi zorunlu hale getirmektedir

Bu şekilde bilgi toplumunun eğitim modeliyle düşünen, sorgulayan, yaratıcı ve üretici bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Eskisine göre daha nitelikli olma yoluyla, bireylerin hızla değişen bilgi toplumuna katılımları böylece gerçekleşebilecektir. Bu çerçevede OECD (=Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) tarafından hazırlanan ve Eğitim Bakanları Komisyonunca belirlenen Herkes İçin Yaşam Boyu Öğrenme (=Lifelong learning for all, 1996, Paris) raporu gelişmiş ülkelerin eğitim politikalarının belirlenmesine ışık tutmaktadır. Çünkü bilgi toplumunun nitelikli işgücü istemi ancak eğitimin sürekliliğiyle sağlanacaktır(1)

3.1.4. Avrupa Birliği Uyum Sürecinin Eğitime Etkileri

AB'ye uyum amacıyla geliştirilen model ile Türk Eğitim Sistemi'nin yapısal sorunlarına dayalı olarak, Bakanlık merkez örgütü, taşra örgütü, okul sistem yapısı, yatırım, bütçe ve eğitim personeli ile ilgili yeniden yapılanmaya gidilmesi önerilmektedir. Merkez ve taşra örgütlerinin yeniden yapılanmasıyla yetki ve sorumlulukların olabildiğince merkezden taşraya devredilerek, Bakanlığın merkez örgütünün eğitim politikalarını, uygulama stratejilerini belirleyen, eşgüdümü sağlayan, araştırma,geliştirme, program yönetme etkinliklerini yerine getirip, denetim yapan bir yapıya kavuşturulmasını hedefleyen bir Milli Eğitim Bakanlığı vardır. Aynı şura kararlarıyla, okulların yönetim ve finansmanına, meslek kuruluşlarının ve yerel yönetimlerinin katılmaları için gerekli düzenlemeler yapılmasının gerekliliği de vurgulandığı görülmektedir (2).

Avrupa entegrasyonunun üye ülkelerin idari yapı ve işleyişlerini hangi yönde ve nasıl etkilediği, 1990'lardan bu yana sıklıkla tartışılmaktadır. Yasal düzenleme önerilerine karşı çıkan üye ülkelerin, AB karar mekanizmalarında gerekli asgari kabul koşulları sağlandığı durumlarda, AB yasal düzenlemelerini mevzuatlarına aktarma ve uygulama zorunlulukları vardır.

Dip Not (1) : (Tatlidil, 2009:27).

(2) : (Korkmaz, 2009: 11).

AB ile üye ülkeler arasında giderek artan etkileşimin Avrupa İdari Alanı adı verilen bu olguyu yarattığı ileri sürülmektedir. Yüzyıllardır birbirlerinin örgüt yapıları ve işleyiş usullerinden esinlenen Avrupa ülkelerinin idarelerinin, AB'nin oluşumu ve güçlenmesiyle birlikte önemli ortak idari özelliklere kavuştukları vurgulanmaktadır(1)

Birliğin devam eden genişleme süreci, kamu yönetimi konusunun AB entegrasyonu içinde ayrı bir biçimde ele alınmasını gerekli kılmıştır. Aday ülkeler, üye ülkeleri bağlayan ortak haklar ve sorumluluktan oluşan Topluluk müktesebatını Birliğe katılmadan önce kabul etmek zorundadır. Ancak, sistemlerine sahip olan AB ülkeleri tarafından paylaşılarak, AB içinde kamu yönetimi için genel ilkelerin belirlenmesine katkıda bulunmaktadır(2) AB üye ülkelerin kamu yönetimlerinin ve eğitim hizmetlerinin düzenlenmesi amacıyla aldığı tavsiye kararlarının yanı sıra eğitim fonlarıyla vasıtasıyla yerelleşmenin teşvik edilmesini sağlamaktadır.

Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı'nın müdürlüklerinin kapasitelerinin artırılması, dezavantajlı grupların eğitime erişimi ve eğitimin kalitesinin artırılmasına yönelik, Temel Eğitime Destek Programı (TEDP) uygulanmıştır(3)

Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi (MEGEP) ile Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin yükseltilmesi için hayat boyu öğrenme ilkeleri kapsamında çalışmalar yapılmıştır. MEB İLE İŞKUR iş piyasalarına yönelik istihdam anlaşması yapmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının kapasitesinin güçlendirilmesi projesi (MEBGEP) ile amaçlanan ilköğretimden orta öğretimin sonuna kadar eğitim sistemini daha verimli ve daha etkin hale getirmek için idari kapasitesini, yönetim ve organizasyon kapasitesini, mali kaynakları kullanabilme kapasitesini ve izleme-değerlendirme kapasitesini artırmaya yardımcı olmaktadır(4)

Bu proje ile MEB için yeni bir yönetim modeli oluşturulmuştur. Bu yeni model kaynakların etkin kullanılmasını, denetim ve iç kontrol mekanizmalarını güçlenmesini, izleme ve değerlendirmeyi ön plana çıkarılmasını, yerel yetkilerin

Dip Not (1) : (Akdoğan, 2008:11-12).

(2) : (Kösecik, 2004:9-10).

(3)(4) : (MEB, 2007).

genişletilip, güçlendirilmesi, eğitim ortaklarını karar alma süreçlerine katan, AB'deki kavram ve kurum gelişmelerini dikkate alan bir "eğitim yönetimi" modeli olduğu görülmektedir(1).

Bu modelin hayata geçirilebilmesi için okul öncesinden başlayarak yüksek öğrenime kadar tüm eğitim hizmetlerinin sunumunda (2);

1. İnsan hak ve özgürlüklerini esas alan, saydam, katılımcı ve hesap verebilir bir kamu yönetimi anlayışına,
2. Görev, yetki ve sorumluluklarının çağdaş kamu yönetimi ilke ve uygulamaları çerçevesinde belirlenmesine Bakanlık merkez teşkilatı ile taşra teşkilatının mahalli idarelerle uyum içinde çalışmasını temini amaçlanmakta,
3. Bakanlık merkez teşkilatının yeniden yapılandırılarak, kamu hizmeti niteliğindeki yükseköğretim kademesine kadar olan tüm eğitim hizmetlerine ilişkin temel ilke ve esasların yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Avrupa Birliği, ilk ve ortak okul, üniversite, hayat boyu eğitim ve mesleki eğitimin kalitesini birlik sınırları içinde uygulanmak üzere çeşitli programlar uygulamaktadır.

Avrupa'da mesleki eğitim politikalarının gelişimini desteklemek ve mesleki eğitim uygulamalarına katkıda bulunmak amacıyla CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training, Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi), Avrupa Eğitim Vakfı, Hayat Boyu Öğrenme Programları geliştirmekte ve üye ülkelere bilgi ve finansman desteğinde bulunmaktadır.

3.1.5.Dünya Bankası'nın Türkiye'deki Çalışmaları

Dünya Bankası ülkelerin eğitim sistemlerinin etkili ve verimli olabilmesi için çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmaların içinde, ülke akademisyenleri ile yapılan ortak çalışmalar, finansman desteği ve bilgi transferidir.

Dip Not (1)(2) : (MEB, 2010).

Bu proje ile MEB için yeni bir yönetim modeli oluşturulmuştur. Bu yeni model kaynakların etkin kullanılmasını, denetim ve iç kontrol mekanizmalarını güçlenmesini, izleme ve değerlendirmeyi ön plana çıkarılmasını, yerel yetkilerin

Dünya Bankası, kalkınma hedefleri içinde ülkelerin öncelikli hedeflerinin vatandaşlara eşit ve kaliteli eğitim olanakları sağlamasının gerekliliğini yerelleştirme çalışmalarında bulmaktadır (1) Eğitim hizmetlerinde yoğunluğun azalması ve merkezi otoritenin idari yetkilerini taşra teşkilatlarına devretmesi, siyasal yetki devri dışında kalan fonksiyonların sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler tarafından düzenlenmesini faydalı olacağını belirtmektedir. Bu amaçla özerk olan gelir toplama ve harcama yapabilen bir yetkiye sahip olan yerinden yönetim birimlerinin oluşturulmasıdır. Karar alma yetkisi merkezi ve bölgesel yönetimler arasında karar alma yetkisi paylaştırılmaktadır (2)

3.2. Türk Milli Eğitim Politikalarının Değişimi ve Dönüşümü

Türkiye’de eğitim politikaların değişimi ve dönüşümü 1980’lerden itibaren küreselleşme sürecinin ve yeni kamu yönetimi felsefesi ile birlikte başlamıştır.

İnsan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetiminin oluşturulması saydam, katılımcı, hesap verebilir ve kamu hizmetlerinin verimli bir şekilde yerine getirilmesi için merkezî idare ile mahallî idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarının çağdaş kamu yönetimi ilkesinde paylaşılmasını sağlayan 2004 yılında yürürlüğe giren Kamu Yönetimi Temel Kanunu düzenlenmiştir (3)

Bu dönemden sonra Kalkınma Planları ve Milli Eğitim Şuraları’nda eğitim politikalarının yerel yönetimleri de içine alacak şekilde geliştirilmesi ve planlanması gündeme gelmiştir. Avrupa Birliği uyum sürecinin de etkisi ile AB tarafından desteklenen projelerde eğitimde yerelleşmeye yönelik adımlar atılmıştır.

Dip Not (1) : (Dünya Bankası, 2011).

(2) : (Keskin, 2003: 5).

(3) : (RG. 2004: md. 1).

2007-2014 yıllarını kapsayan 9.Kalkınma planında , kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, taşra teşkilatlarına ve eğitim kurumlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında hizmet esasına dayalı bir yapılanmaya gidilmesi yine gündemdeki yerini korumuştur. Yükseköğretim Kurulunun, planlamadan koordinasyon ve standart belirleme, sorumlu olacak şekilde yeniden yapılandırılması ve yükseköğretim kurumlarının, hesap verebilirlik şeffaflık, ilkeleri doğrultusunda idari ve mali özerkliğe sahip olmaları ve yerel özelliklere uygun şekilde uzmanlaşmalarının sağlanmasıyla sistemin rekabetçi bir yapıya kavuşacağı ve destekleneceği belirtilmiştir(1) (DPT, 2006).

10. Kalkınma Planında ise Türkiye, 2000'li yıllarda sağladığı kazanımlara ilaveten; genç nüfusunu ve artan eğitim ve araştırma imkânlarını kullanarak işgücü niteliği ve yenilik kapasitesinin artırılmasıyla, kadınların sosyal hayata katılımları için eğitim sisteminin, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde işgücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, fırsat eşitliğine dayalı ve kalite odaklı eğitimin sürdürülmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur (2)(Kalkınma Bakanlığı, 2013).

2010 yılında düzenlenen 18. Milli Eğitim Şurası Çalışma Raporunda eğitim hizmetinin yerelleşmesi ile özellikle mesleki eğitimle ilgili olarak eğitimin kontrolünün merkezîyetçilikten uzaklaştırılmasıyla ekonomik değişikliklere daha iyi cevap verebilecek yerel düzeyde çalışma yaşamı ile bağlar kurulması, demokratikleşme eğilimlerini de dikkate almak kaydıyla okulların kendilerine özgü kimlik ve kültürleri oluşturabilecekleri ve okula dayalı yönetim anlayışı doğrultusunda özerk yapılara kavuşturulmaları sağlanmaları amaçlanmıştır.

Ayrıca okul yönetimlerinin yetkilendirilmesi ve güçlendirilmesi ile ilgili adımların atılması bu anlamda eğitim kurumlarının donanım, yapım ve tüm giderleri; il özel idarelerince, belediyelerce, köy tüzel kişiliklerince bütçe imkânları içerisinde karşılanmasının gerekliliği açıklanmıştır. Ve son olarak planlanan konulardan biri de İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları vb. ilgili kurum/kuruluşlardan eleman desteği alınabilmesi ve iş birliği sağlanabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmasıdır.(3) (Milli Eğitim Şurası, 2010).

1980'lerden sonra başlatılan çalışmalarla okul odaklı yönetim organizasyonu benimsenmiş ve okul düzeyinde karar alma süreçlerinin etkinleşmesi ve verimli hale getirilmesi ile ilgili Okul Aile Birliklerinin geliştirilmesi planlanmıştır.

Eğitim–öğretimi geliştirmek için okul düzeyindeki yetki ve sorumlulukların artırılması, özerklik ve katılımlı karar almaya dayalı okulların karar alma birimi olarak kabul eden eğitimin yerinden yönetim biçimi Okul Merkezli Yönetim diyebiliriz.Okul merkezli yönetim, okul toplum üyelerinin (yönetici, öğretmen, veli, çevre grupları,) bütçe, personel ve eğitim programları alanlarında yetki ve sorumlulukların artırılmasını amaçlayan bir okul geliştirme yaklaşımıdır. Okuldan okula bu grupların etkisi değişebileceği gibi aktarılan yetkilerde değişmektedir (1).

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanması amacıyla okullarda okul-aile birlikleri kurulmasına5257 Sayılı Kanun'a göre 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 16 ncı maddesine karar verilmiştir.

Okul-aile birlikleri, okulların eğitim ve öğretim hizmetlerinde etkinliğini ve verimliliğini artırmak, okulların ve maddî imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak ve aynî ve nakdî bağışları kabul eder, maddî katkı sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenler, okulların bünyesinde bulunan kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletirebilir veya işletilmesini sağlar. Öğrenci velileri bağış yapmaya hiç bir şekilde zorlanamaz. Millî Eğitim ve Maliye bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle Okul - aile birliklerinin kuruluş ve işleyişi, birlik organlarının oluşturulması ve seçim şekilleri, sosyal ve kültürel etkinliklerden sağlanan maddî katkılar, bağışların kabulü, harcanması ve denetlenmesi ile kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin işlettirilmesi veya işletilmesinden sağlanan gelirlerin dağıtım yerleri ve oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esasları düzenlenir. Okul - aile birliklerinin gelirleri her türlü vergi, resmi ve harçtan muaftır(2)

Dip Not (1) : (Aytaç, 2000: 17).

(2) : (RG., 2004: md. 1).

3.3. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM ALANINDAKİ UYGULAMALARI

3.3.1. Yerel Yönetimlerin Eğitim Uygulamalarının Yasal Dayanakları

Yerel yönetimler eğitim alanındaki uygulamalarını merkezi yönetimin kabul ettiği yasalar ve yönetmeliklere uygun bir yöntemle, merkezi yönetimin koordinasyonu ve izni ile yürütmektedirler.

Özellikle 1990'lı yılların başından itibaren halk eğitimi alanındaki yeni yaklaşımlar, küreselleşme sürecinin etkisi ile üretim tekniklerine istihdam sağlamak veya farklı amaçlar nedeniyle yaygın eğitim çalışmaları yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin eğitim uygulamalarındaki etkisini artırmıştır.

Avrupa Birliği uyum süreci içinde AB yasaları ile uyumlaştırılan ve ivme kazanan çalışmalar yasal dayanakları aşağıda gösterilmiştir.

- a) 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu
- b) 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- c) 5393 sayılı Belediye Kanunu
- d) 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu
- e) İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan protokoller
- f) Eğitim Müdürlüğü Yönetmeliği
- g) 26080 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği

2005 yılında yeni kamu yönetimi perspektifinde ortaya atılan reform kararlarının bir sonucu olarak yerel yönetimlerin eğitim alanındaki uygulamaları açıklık kazanmıştır.

5393 Sayılı Kanun'un 14. md.'si belediyelerin görev, yetki ve sorumluluklarını içermektedir. Belediyeler, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla, geleneksel görevlerinin yanında, turizm ve tanıtım, sosyal hizmet ve yardım kültür ve sanat, gençlik ve spor; nikâh, meslek ve beceri kazandırma;

ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapmak ve yaptırmakla yükümlüdürler (1)

Büyükşehir belediyelerinin ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmaları yasa ile karar bağlanmıştır(2)

Yasa'ya Cumhurbaşkanlığı tarafından Anayasa Mahkemesi'ne açılan iptal davasında belediyelerin "Okul öncesi eğitim kurumları açabilir" ifadesi 2007 yılında iptal edilmiştir.

5393 Sayılı Kanun'un 53. md.'si, belediyelerin, plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınmasını ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar hazırlayabileceği, 77. md.'si, ise Belediyenin, eğitim, sağlık, çevre, spor, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetleri yapmada beldede dayanışma ve katılımı sağlama, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar kararına varılmıştır.(3)

Bununla birlikte, belediyenin yetki, görev ve sorumlulukları arasında vatandaşlara en yakın ve uygun yöntemlerle hizmetlerin sunulması yasada yer almış ve yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun hizmet sunumları belirtilerek, eğitim uygulamalarına nispi olarak serbestlik kazandırılması sağlanmış.

Büyükşehir Belediyelerin engellilere ilişkin hizmetleri ise ek md. 1'de engellilerle ilgili yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere özürülü hizmet birimleri oluşturularak faaliyetlerini özürülere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde sürdürmeleri sağlanmış. Özürülere İdaresi Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca özürülü hizmet birimlerinin kuruluş, görev, yetki, sorumluluk ve işleyişine ilişkin usul ve esaslar hazırlanacak yönetmelikle belirlenmektedir(4).

2004 yılında kabul edilen Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkındaki Kanun, kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişini yeniden yapılandırırken merkezi ve mahalli idarelerin görevlerini de açıklamıştır.

Dip Not (1)(2)(3)(4) : (RG., 2005:).

Bu kanuna göre İkinci Bölümde yer alan 7 Madde'nin "d" bendine göre, milli eğitimle ilgili görev ve hizmetler, merkezi idarenin yetki, görev ve sorumlulukları içinde sayılmıştır(1). Ancak 8. Madde'de mahalli idarelerin idarenin bütünlüğü ve kalkınma planının ilke ve hedeflerine uygun olarak yerel yönetimlerin strateji ve performans ölçütlerine doğrultusunda, mahallî müşterek ihtiyaçlara ilişkin her türlü görev, yetki ve sorumluluklar ile hizmetler mahallî idareler tarafından yerine getirilir, açıklaması bulunmaktadır. Ek olarak 8. Madde'de, mahalli idarelerin diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde ortak yatırım yapabileceği de kanunla karara bağlanmıştır(2)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın teşkilatlanması gereksinimler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Çıraklık ve yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nün görevlerini de kapsayacak şekilde çağın modern yaklaşımlarının benimsendiği ve AB uyum sürecinin bir yansıması olarak yerel yönetimlerle işbirliği içinde hayat boyu eğitim programlarını yürütmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı 26080 Sayılı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Milli Eğitim Temel Kanunu'nda sayılan kuruluş, yönetim, eğitim-öğretim, üretim, rehberlik, denetim ve eşgüdüm işlemlerinin işbirliği yapılacak kurumlar içinde belediyeler de sayılmaktadır (3)

3.3.2. Yerel Yönetimlerin Fiziki Yardımları

Belediyeler, il veya ilçelerinde bulunan okul yönetimlerinin isteği ile okulların fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetlerde bulunabilirler. Bu faaliyetler aşağıda sınıflandırılmıştır.

İnşaat Faaliyetleri: Okul bahçelerinin yeniden düzenlenmesi ve asfaltlama çalışmaları, okulların çatılarının onarımı, okul tuvaletlerinin düzenlenmesi, engelli öğrenciler için erişilebilirlik çalışmaları (engelli rampası vb.), okul binasının dış ve iç boyasının temini hizmetleridir.

Bu hizmetlere ek olarak finansal açıdan yeterli belediyeler faaliyette buldukları alanlardaki okullara bilgisayar ve laboratuvar odaları, spor salonu ve toplantı salonu yapabilmektedir.

Dip Not (1)(2)(3) : (RG., 2004:)

Temizlik: Okullarda bulunan su depolarının temizliği ve dezenfeksiyonu, belirli periyotlarda okul içi ve tuvaletlerinin temizlenmesi ve dezenfeksiyonu, Okul bahçesinin temizliği alışmaları.

Fiziki yardımlar: Bilgisayar ve laboratuvar ekipmanlarının temini, kiş aylarında okul yönetimlerinin talebi doğrultusunda yakacak temini, fotokopi makinesi, ihtiyaç sahibi öğrencilere giyecek, kırtasiye ve maddi yardımlar, okul takımlarına spor malzemesi yardımı, maddi durumu iyi olmayan başarılı öğrencilere burs yardımı bulunmaktadır.

3.3.3. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim kimi zaman farklı anlamlar kullanılsa da yetişkin eğitimi, yaşam boyu eğitim, halk eğitimi gibi kavramlarla da açıklanmaktadır. Örgün eğitim dışında kalan insanların okul dışı eğitimlerini kapsayan yaygın eğitim çalışmaları kimi bilgi ve becerilerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını içeren genellikle kurumsallaştırılmamış bir eğitim türüdür (Okabol, 2000: 18).

Aktif şekilde katılarak, bilgi ve yeteneğini geliştirmek, geleneksel uygulamaları aşarak, kendini yenilemek ve gelişen süreçte işgücü üretim sürecine katılmak zorundadır. Günümüzde artık eğitim yaşam boyu gerçekleştirilen bir eylem haline dönüşmektedir. Yetişkinlerin eğitimi de en az gençlerin kadar öncelikli ve önemli hale gelmiştir. Dolayısıyla "öğrenmeyi öğrenmek" büyük önem kazanmaktadır. Eğitim sürecinde bireyin kendi başına iş yapması ve yaratıcılığını geliştirme yeteneğinin teşviki büyük önem taşımaktadır. Özellikle mevcut eğitim sisteminden memnun olmayanlar multimedya ve internet teknolojileri sayesinde, gerektiğinde dünyanın herhangi bir yerinden istedikleri tarzda eğitim alabilecek duruma gelmiştir.(1)

1996'da yayınlanan Delors Raporu Avrupa Komisyonunun hazırladığı eğitim alanındaki en etkin politika belgesidir. Delors Raporuna göre yaşam boyu eğitim dört felsefi temel üzerine kurulmuştur (2)

Dip Not (1): (Bozkurt, 2000: 191)

(2) : (Aydın, 2009: 20-21).

Öğrenmeyi öğrenmek: Yeterince geniş bir genel kültürle birleştirilen az sayıda ve belli sayıda konuda uzmanlaşarak ve bu uzmanlığı çalışma fırsatıyla birleştirerek öğrenmeyi öğrenmek. Bu kavram aynı zamanda hayat boyu karşımıza çıkan eğitim fırsatlarını değerlendirmek için öğrenmeyi öğrenmektir.

Yapmayı Öğrenmek: Mesleki bir beceri kazanmanın yanı sıra farklı durumlarla başa çıkmayı ve takım çalışmasına katılabilmeyi öğrenmek. Genç insanlar söz konusu olduğunda yerel veya ulusal bağlamda gayri resmi, sosyal ve resmi iş tecrübelerini ve mesleki eğitimleri kapsar.

Birlikte Yapmayı Öğrenmek: Diğer İnsanları anlamaya karşılıklı bağımlılık kavramına, ortak proje geliştirmeye, çatışmaları çözümlenmeye, çoğulculuk değerlerine saygı duyan bir ruh geliştirmeye ve ortak bir barışa dair bir anlayış geliştirerek birlikte yaşamayı öğrenmek

Varolmayı Öğrenmek: Kişisel sorumluluk, olayları değerlendirebilme, bağımsız-otonom hareket edebilme becerilerine sahip kendini geliştirmiş bir kişilik geliştirebilmek. Bu bağlamda eğitim, hafıza mantık, estetik duygu, fiziksel kapasite ve iletişim becerileri konularındaki kişinin potansiyellerinin hiç birini ihmal edilmemeli, hepsine değer ve önem verilmelidir.

Belediyelerde sunulan hizmetlerin çeşitliliği, yoğunluğu kalite ve etkinliği belediyelerin büyüklüğüne sahip olduğu kaynak ve nitelikli personele, hizmet sunulan toplumun gelişmişlik düzeyine, yapı ve özelliklerine göre de değişiklik göstermektedir (İç İşleri Bakanlığı Strateji Merkezi, 2005: 22) .

Belediyeler yaygın eğitim faaliyetlerini Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 5 inci maddesinin yanı sıra aşağıdaki ilkeler ile yürütmektedirler (İSMEK, 2014: 6).

Herkese açıklık: Herkesin yararlanabileceği şekilde yürütülür ve özel eğitim gerektiren bireyler için özel önlemler alınır.

İhtiyaca uygunluk: Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara uygun olarak gerçekleştirilir.

Süreklilik: Bireyin hayat boyu yararlanabilecekleri biçimde düzenlenir.

Planlılık: Kalkınma planları hedeflerine uygun şekilde; eğitim-öğretim, üretim, insan gücü, istihdam ilişkileri dikkate alınır.

Yenilik ve gelişmeye açıklık: Programlar; öğrenme ve öğretme yöntemleri ile ders araç-gereç, bilimsel ve teknolojik gelişmelere, çevrenin ve ülkenin ihtiyaçlarına göre sürekli geliştirilir.

Gönüllülük: Bireyin ve toplumun çalışmalara isteyerek katılımları esas alınır.

Belediyelerin sunduğu eğitim faaliyetleri aşağıda gösterilmiştir.

Okuma Yazma Kursları: Belediyeler çeşitli nedenlerle okuma yazma bilmeyenlere düzenlemiş oldukları kurslarla okur yazar oranını artırmaktadır.

Mesleki Eğitim: Yaygın eğitim faaliyetlerinin ana kapsamı mesleki eğitim faaliyetleridir. Yeterli düzeyde eğitim almamış bireylerin meslek sahibi olabilmeleri için düzenlenen kurslar sertifika programlarıdır. Yıllık yada 6 aylık düzenlenen kurslardan mezun olanlar Milli Eğitim Bakanlığının Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nden sertifikalarını almaktadır. Mesleki kursların en büyük özelliği, yerel istihdam olanaklarının araştırılarak sektör temsilcilerinin istekleri doğrultusunda düzenlenmesidir. Bu anlamda ön büro işlemleri, ön muhasebe, aşçı, bahçıvan, otopark görevlisi, matbaa, kuyumculuk, bilişim teknolojileri, yabancı dil, grafik ve fotoğraf, kuaförlük gibi kurslar düzenlenebilmektedir. Mesleki eğitim kursları sadece işsizlere yönelik düzenlenmemekte yerel halktan talep edenler bu kurslara ücretsiz kayıt yaptırabilmektedir.

Sağlık Eğitimleri: Belediyeler özellikle şehirlerin gelişmemiş semtlerinde ve Anadolu'da halk sağlığını ilgilendiren konularda eğitimler vermektedir. Ana ve çocuk sağlığı, aile sağlığı, hijyen eğitimlerinin yanında bireylerin ruhsal gelişimlerine yönelik eğitimlerde verilebilmektedir.

Geleneksel El Sanatları: Geleneksel el sanatları kurslarının amacı birkaç şekilde açıklanabilir. Hobi amaçlı bu kurslara gelinebileceği gibi ev içinde ek gelir elde etmek isteyen ev hanımları, yaşlılar ve engellilerde geleneksel el sanatları kurslarına katılabilirler. Bu kursların içinde ciltçilik, tezhip, çini, camaltı, hat, ebru, cam boyama, cam işleri, takı tasarımcılığı vb. bulunmaktadır

Sanat Kursları: Belediyelerin düzenlemiş olduğu yaygın eğitimler arasında, müzik, resim, edebiyat, fotoğrafçılık alanında kurslarda bulunmaktadır.

3.3.4. Özel Eğitimler

Toplumda dezavantajlı kesimlerden en önemli grubu oluşturan engellilere yönelik eğitim hizmetleridir. Bu eğitimlerle öncelikli olarak engellilerin toplumsallaşması ve sosyal hayata katılması planlanmaktadır. Diğer bir amaç ise engellilerin kendi kendilerine yetecek bağımsız hareket kabiliyetine sahip olması için gereken eğitimlerdir. Bu eğitimler farklı türde olabilmektedir. Kas yapısını güçlendirici ve rehabilitasyon eğitimleri, yaşam rehberliği, ve psikolojik eğitimler, görme engelliler için Braille alfabesi, duyma özürüleri için sağır ve dilsiz alfabesi, down sendromlu çocukların hayat kazandırılması amacıyla düzenlenen özel eğitimler bu yaygın eğitim faaliyetlerindedir.

3.3.5. Sanat ve Kültür Hizmetleri

Belediyelerin sanat ve kültür faaliyetleri eğitim hizmetleri kapsamında yer almaktadır. Bu kapsamda düzenlenen seminer ve paneller, bilgilendirme toplantıları, kültür buluşmaları sanat ve kültür hizmetleridir.

3.3.6. Gönüllü Eğitimler

5393 sayılı Belediye Kanunu açıklandığı gibi sivil toplum kuruluşlarının istekleri üzerine yapılan eğitimler gönüllü eğitimleridir. Arama kurtarma gönüllüleri eğitimleri, deprem ve ilk yardım eğitimleri, sivil toplum örgütlerinde çalışma eğitimleri bu kapsamdaki eğitimlerdendir.

3.3.7. Diğer Eğitimler

Kent kültürünün geliştirilmesine yönelik ve spor alanındaki uygulamalar diğer eğitimler kapsamına girmektedir. Kültür ve sanat gezileri, belirli spor branşlarındaki eğitimler, hobi amaçlı eğitimlerdir.

3.3.8. Çocuk Yuvası, Kreş ve Anaokulu Hizmeti

Belediyeler, öncelikli olarak kendi personeli olmak üzere ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarına yönelik çocuk yuvası, kreş ve anaokulu hizmeti vermektedir. Uzman eğitimcilerin ve pedagogların çalıştığı kurumların müfredatları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmekte ve kontrol edilmektedir.

3.3.9. Mahalle Konakları ve Etüt Odaları

Bütün belediyeler, halkın rahatça ulaşabilmelerini sağlamak amacıyla yaygın eğitim faaliyetlerinin sunulduğu Kültür ve Sanat Merkezleri'nin dışında mahalle konaklarında, ilk ve ortaöğretim çağındaki çocukların eğitimine katkıda bulunmak için çalışma grupları kurmuştur. Bu çalışma gruplarında, çocukların istedikleri derslerden eğitim almalarının yanında uzman kişilerce derslerinin de yapılmasına yardımcı olunmaktadır. Mahalle konaklarının kütüphanelerinde, kitap okuma yarışmaları ve kitap okuma saatleri, internet erişim olanakları, satranç gibi faaliyetlerde sunulmaktadır.

3.3.10. Kütüphane Hizmeti

Belediyeler büyüklüklerine göre hizmet verdikleri il veya ilçede kütüphanecilik faaliyetinde bulunabilmektedirler. Bu kütüphane hizmeti halk kütüphanesi niteliğinde olabildiği gibi İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneğinde olduğu gibi Kadın Eserleri Kütüphanesi veya görme özürlülerin sesli kitap ihtiyacını karşılayan sesli kütüphane olabilmektedir.

3.4. YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Türk milli eğitim sistemi merkezi otorite tarafından yönetilmektedir. Eğitimin yönetiminde tüm yetkiler merkezde toplanmıştır. Küreselleşme süreci ve AB uyum süreci ile ivme kazanan eğitimde yerelleşme eğilimleri, merkezi

otoritenin izin verdiği eğitim alanlarında, kanunla yapılan düzenlemeler ve yetkilendirme ile oluşmaktadır. Merkezi otorite, özellikle yeni oluşum yapılması için arsa üretimi, imar izni ve fiziki yardımlar yanında yetişkin ve yaygın eğitim çalışmaları ve kültürel alanlarda yerel yönetimler ile işbirliği içindedir. Bugün için Türkiye’de bölgesel sorunlar ve yerel halkın istek ve taleplerine cevap verebilecek yerel eğitim politikaları geliştirilememiştir. Son yıllarda hükümet programlarında ve stratejik bölgelerde yer alan düşünce, eğitimde yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılacağına ilişkin eğilimi göstermektedir.

Türk eğitim sistemi incelendiğinde, merkezi ve katı bürokratik yapının çözüm üretme gücünü yitirdiği görülmektedir. Türkiye’de coğrafi ve nüfus faktörlerinden kaynaklanan bölgeler arası eşitsizlik, eğitime ulaşma ve eğitimin kalitesi perspektifinde dengesizlik merkezi politikaların katı tutumu ile çözümlenmemiştir.

Türk eğitim sisteminin temel sorunları arasında yer alan öğrenciler arasında imkân ve fırsat eşitsizliği, kadın-erkek eşitsizliği gibi ülkenin insan kaynakları açısından önemli sorunları toplumsal ve kültürel yapının iyi analiz edilerek her bölgeye özgü farklı çözüm yollarının araştırılması ile çözümlenebilir. Bu anlamda Türk Milli Eğitimi’nin temel sorunlarını, kamu yönetimi sorunu kapsamında inceleyebiliriz.

Değişen dünya, sürekli olarak bilginin üretimde kullanılan ana girdi olduğunu ve uzmanlaşmış kalifiye insan gücünü ön plana çıkarmaktadır. İletişim teknolojilerinde ortaya çıkan yenilikler toplumların kültürel alt yapısını değiştirmiş ve bilgi teknolojilerini hâkim kılmıştır.

Siyasal, kültürel ve sosyal bu değişimlere paralel olarak merkezi yönetim yetkilerinden bir kısmını yerel yönetim birimleri ve sivil toplum kuruluşları ile paylaşmak zorundadır. Ekonomik krizler, küresel toplumun baskısı ve yerel toplumun dinamik yapısı devletleri buna mecbur kılmaktadır.

Eğitim hizmetlerinde yerelleşme genellikle karar alma süreçlerinin daha alt birimlere kaydırılması ve göreceli olarak bu birimlere özerklik tanınması şeklinde gerçekleşmektedir. Toplumun eğitim ihtiyaçlarının sürekli olarak karşılanması amacıyla, merkezinde okulun bulunduğu, okulun özerkliğinin arttığı bir yapı ve bu yapının şekillendirdiği İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, eğitim

sistemindeki etkililiği ve esnekliği geliştirebilmektedir. Bu amaçla,yeni çıkarılan kanunla “Okul Aile Birliklerinin” etkinleştirilmesi düşünçesi ve okul odaklı yönetim anlayışının geliştirilmeye çalışılması belirli sorunlarla karşılaşmaktadır. Okul merkezli uygulamalar genellikle kıt kaynaklara ulaşabilmek için yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Okulun, ekonomik olarak işletilebilmesi için gerekli finansal kaynağın bulunması aşamasında okul müdürleri ile yerel halk karşı karşıya gelmektedir. Okul müdürleri kamu işletmeciliğinin en küçük örneği olarak okullarına sürekli olarak kaynak bulmak zorundadır. Okula dayalı eğitimin yeniden düzenlenmesi ve yöneticilerin işletme sorumlusu vasfından eğitimci vasıflarına tekrar dönebilmeleri için, karar alma süreçlerinde en küçük yönetim birimlerinde bir ortaklaşırma ve bölgeselleştirme yapılması uygun olacaktır. Bu yaklaşımla özellikle kendileri de kaynak yetersizliği çeken küçük belediyelerin okullara yardımları sınırlı ve yeterli olmamaktadır. Okulların personel ihtiyacını karşılamaktan çok, okul bahçesinin temizliği gibi periyodik bakımlar yerel yönetimlerin sunabildikleri fiziki hizmetlerdendir.

Türk eğitim sisteminde, bina, ekipman gibi eğitim ve öğretim imkanlarının kullanılacağı fiziksel unsurların oluşturulmasında son yıllarda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu iyileşmelerin yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile koordineli yürüttüğü arsa üretimi ve bina yapımı faaliyetlerinin etkisi olduğu söylenebilir. Belediyelerin, siyasal ve toplumsal amaçlı uyguladıkları sosyal politikalar ile faaliyette buldukları bölgelerde okul müdürlükleri ile çok sık karşılaşan yerel yönetim birimleridir. Okulların bahçe tanzimleri, dış ve iç bina için boya temini, kültürel faaliyetler için toplantı ve tiyatro salonlarının yapılması, okul bahçelerine spor salonu inşaatları belediyelerin eğitim hizmetlerindeki fiziki yardımlarıdır.

Belediyelerin eğitim hizmetlerinde en önemli ve kapsamlı çalışmaları yaygın eğitim çalışmalarıdır. Küreselleşme sürecinin değişen üretim felsefesine uygun olarak şekillenen yaygın eğitim, örgün eğitim dışında kalan bütün vatandaşları hedef kitlesi olarak tanımlamıştır. Bu çalışmaların, siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal pek çok nedeni bulunmaktadır. 1990’lı yıllardan itibaren yerel yönetim anlayışındaki değişimlere paralel olarak, yaygın eğitim çalışmaları vatandaş-kamu yönetimi birimi arasında önemli bir bağın

kurulmasına yardımcı olmuştur. Belediyelerin yaygın eğitim faaliyetlerinin en önemli yararlarından biri kent kültürünün oluşması, bilinçlenme ve aidiyet algısının gelişmesidir. İnsan kaynakları açısından yerel iş gücü talebine uygun olarak düzenlenen kurslar ara eleman olarak yetişen bireylerin ekonomiye katkıda bulunmasını ve bireysel gelişimlerine destek olurken, toplumsal barışa da destek vermektedir.

Belediyelerin sadece nitelikli iş gücü üzerine teknik kurslar düzenlemelerinin yanında toplumda dezavantajlı gruplar olarak da tanımlanan, yaşlı, engelli, kadın, çocuk, genç ve işsizlere yönelik önemli yaygın eğitim faaliyetlerinde de bulunmaktadır. AB projeleri ile de desteklenen bu projeler, hayat boyu öğrenim başlığı altında toplanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bu yeni anlayışa uygun olarak Çıraklık ve yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nü, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü olarak değiştirerek, AB uyum sürecinin bir yansıması olarak yerel yönetimlerle işbirliği içinde hayat boyu eğitim programlarını yürütmektedir.

Aile ve çocuk sağlığından, evlilik okullarına, engellilerin bağımsız birer birey olmalarını sağlamaya yönelik özelleştirilmiş kurslardan, sadece kişisel gelişimi destekleyecek hobi amaçlı kurslara kadar belediyelerin yaygın eğitim çalışmaları bulunmaktadır. Türkiye'de bugün büyük küçük bütün belediyeler, yaygın eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu kurslardan İstanbul Ankara, İzmir gibi Büyükşehir Belediyelerinin düzenlemiş oldukları kurslar 15-20 yıla yakın bilgi birikimleri ile kurumsal bir yapıya kavuşmuşlar ve dünya ölçeğinde önemli ve başarılı uygulamalar geliştirmişlerdir.

Belediyeler, yerel halkın ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kreş ve anaokulu da açıp işletebilmektedir. Bu kurumlarda genellikle belediye personeli öncelikli olmak üzere çalışan kadınların öğrenim çağındaki çocukları yararlanmaktadır. Bu eğitim kurumlarının personeli ve müfredatı da Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimi altındadır. Son yıllarda belediyeler, eğitim hizmetlerini il ve ilçenin büyüklüklerine göre belirli merkezlerde toplamaktadır. "Toplum ve Kültür Merkezleri" olarak kurulan entegre tesislerde, toplantı salonları, eğitim ve seminer odaları, işlikler, dinlenme ve spor alanları da bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyelerinin toplumun tüm kesimlerine ulaşabilmek için özel

üretmiş tesislerinde fizyoterapi ve hidroterapi merkezleri, kapalı yüzme havuzu da bulunabilmektedir. Bu merkezler, toplumdaki bireylerin sosyalleşebilmesi ve hizmetlere rahatça ulaşabilmesi açısından önemli işlevleri beraberinde getirmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde yerel yönetimler önemli gelişmeler kaydetmişlerdir. Belediyelerinde hizmet veren kuruluşlar olduğu düşünülürse İSMEK örneğinde olduğu gibi belediye personeli olmak için (otopark görevlisi, servis görevlisi vb.) bu kurslardan başarı ile mezun olmak yeni iş imkanları açmaktadır.

Yerel yönetimlerin eğitim hizmetleri genellikle Büyükşehir Belediyeleri tarafından başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Ancak bu hizmetlerde belediyeye sahip olan siyasi partinin tercihleri ön planda bulunabilmekte, hizmetin kamusal faydası göz ardı edilebilmektedir. Yerel yönetimlerin eğitim faaliyetleri, genellikle hizmetlerin siyasal amaçlarla kullanıldığı yönünde eleştirilerle karşılaşabilmektedir. Belediyeler eğitim hizmetlerini Eğitim daire Başkanlığı ya da Sosyal ve Kültürel Hizmetler Başkanlıkları koordinatörlüğünde sunarken ilgi bazı bölümleri de eğitim hizmetlerine katkıda bulunmaktadır.

Özellikle ilçe belediyelerinin mahalle konaklarına bağlı, ilk ve ortaokul öğrencilerine hizmet veren kütüphane, etüt ve internet odaları, öğrencilerin rahatça eğitim alabildikleri mekânlardır. Bu merkezlerde uzman eğitimciler aracılığıyla çocukların dersleri konusunda ek eğitim almaları, etüt çalışmaları yapmaları, kitap okumaları ve internet erişime ulaşmaları planlanmıştır. Bu hizmetlerle koordineli olarak yapılan, izci kampları ve yaz spor okulları ise öğrencilerin bedensel ve psikolojik gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bu merkezlerde eğitim hizmetleri yanında, muhtaç öğrencilere sunulan kitap, giyecek ve gıda yardımları da sistematik olan eğitim hizmetlerindedir.

Görüldüğü gibi yerel yönetimlerin eğitim hizmetleri fiziki yardımlar ve toplumsal amaçlı yaygın eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır. Refah devleti uygulamalarının küreselleşme süreci ile kesintiye uğraması ya da içeriklerinin toplumun en muhtaç kesimine hizmet edecek şekilde kısıtlanması, sosyal belediyecilik kavramının gelişmesine neden olmuştur. Belediyeler özellikle yaygın eğitim faaliyetlerini, kendilerine bağlı eğitim ve öğretim verebilecek

niteliğe sahip eğitimci ya da öğretmenlerle Milli Eğitim Bakanlığı'nın taşra birimlerinin kontrolünde ve denetiminde yürütürler. Eğitim programları bakanlık ile beraber organize edilmekte ve sertifika bakanlık taşra teşkilatı tarafından verilmektedir. Siyasal açıdan eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi ve yerel yönetim birimleri tarafından özerk olarak uygulanması Türkiye'de sorunlu bir alana işaret etmektedir. Yukarıdaki hizmetler göz önüne alındığında, yerel yönetimlerin eğitim faaliyetleri merkezi otorite tarafından kontrol edilen ve izin verildiği sürece yapılan faaliyetlerdir. Bunun temel nedeni egemenlik haklarında eğitim ve öğretim hizmetlerinin katı ve durağan bir toplum öngörüsü ile uygulanmasıdır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında milli eğitim sistemi, yeni bir ulus devlet inşa etmek için kullanılan modernleşme projesinin en önemli aktörü olmuştur. Kurucu unsurlar, eğitim sistemini katı, merkeziyetçi ve bürokratik yapı ile cumhuriyet değerlerine ve felsefesine sahip öğrencilerin yetiştirilmesi ve ekonomik kalkınma amaçları için önemli bir araç olarak görmekteydiler. Harf devrimi, eğitim ve öğretimin birleştirilmesi (tevhid-i tedrisat), yeni ve modern eğitim kurumlarının kurulmaya çalışılması, geleneksel toplumun yeni bir ulus devlete dönüştürülmesi için kullanılan siyasi bir alandı. Yaşanan gelişmeler incelendiğinde küreselleşme sürecinin, ulus devletin hâkimiyet alanını yok etmese de küresel ve yerel siyaset aktörleri ile beraber kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Devlet bu gün için varlığını ve etki alanını korumaya devam etse de yeni kamu yönetimi felsefesinin şekillendirdiği yerellik, halkın karar alma süreçlerine katılımı, şeffaflık ve kamu işletmeciliği anlayışı ile dönüşüm sürecine girmiştir. Bu süreç içinde bölgeselleşme ve yerel toplumların talep ve istekleri ön plana çıkmıştır. Türkiye'de son kırk yıldır süren Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki sorunların temelinde, katı ve merkeziyetçi ulus devlet anlayışının izlerini bulmak mümkündür. Anadilde eğitim sorunu, ulus devletin dolayısıyla Türkiye'nin çözülmesi oldukça zor konularındandır. Ancak modern toplumlarda merkezi politikalar demokratikleşmenin önünde bir engel olarak durmaktadır. Güçlü devlet algısı, toplumu oluşturan farklı halk kitlelerinin katılımcı demokrasi anlayışı ile çelişmekte, yerel halk kültürel, siyasal ve sosyal şartlarına uygun katılım süreçleri istemektedir. Milli Eğitim sisteminin en önemli

sorunlarından olan kaynak yetersizliği, yerelleşme yaklaşımları ile çözümlenebilir. Oldukça kıt olan kaynakların merkezi planlama ile verimli kullanılamaması, yerel nitelikteki sorunlarda, taşra yöneticilerinin tavsiyelerine dikkat edilmemesi, analizlerin merkezden yapılarak yanlış ve yerinde olmayan kararların alınması ekonomik bir sorundur. Alınabilecek çözümler ise bürokrasinin çarkları arasında beklemekte çağın en önemli kavramı olan zamandalık ise yerine getirilememektedir. Yerel yönetimler, halka en yakın kuruluşlar oldukları gibi karar alma süreçleri hızlı olan yönetim birimleridir. Sorunun belirlenmesi ve çözülmesi aşamasında yerel halkın anında müdahale ettiği bir sistem yerel kaynakların nitelikli kullanıma yol açabilmektedir. Bu açıdan insan ve müfredat programları dışında, fiziksel planlama yerel yönetimlere devredilmelidir.

Bununla birlikte eğitim hizmetlerinde niceliksel özelliklerin yanında kalitatif özelliklerin de ön plana alınması gerekmektedir. Öğretmenlerin nitelikleri ve performansları eğitim sisteminin önemli sorunlarından. Başta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu olmak üzere taşra atamalarında yaşanan problemler, coğrafi ve siyasal şartlardan doğan nedenlerle taşrada görev yapmanın zorluğu eğitimin kalitesini etkilemektedir. Öğretmenler genellikle puantaj metotlarına yabancı oldukları bir coğrafya ve kültürle karşılaşmakta, mecburi görev sürelerini doldurduktan sonra daha gelişmiş bölgelerde görev yapmak istemektedirler. Bu sorunun aşılması için son yıllarda çalışmaları planlan "Milli Eğitim Bölge Sistemi" yararlı olacaktır.

Türkiye'de eğitim ve öğretimin insan kaynakları açısından yerel yönetimler ile planlanması gerçekleştirilmesi oldukça zor olan bir siyasal karardır. Bununla birlikte kurulacak Milli Eğitim Bölge Yönetimi ile dil, kültür ve etnik farklılıklardan doğabilen aksaklıkların düzenlenmesi, insan kaynaklarının planlanması için yerel yönetimlerle işbirliğine gidilmesi, öğretmenlere isteklilik ve heveslilik konusunda yardımcı olma ihtimali bulunmaktadır.

Bugün Türkiye'de çözümlenmemiş bir sorun olarak, erkek çocuklarının okutulup kız çocuklarının okutulmaması bütünleşik bir eğitim sistemi yaklaşımı ile bütün kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra, yerel yönetimlerin halkı ikna etme ve halkla en fazla iletişim kuran kamu birimi olarak sosyo-kültürel faktörleri

etkili kullanması ile çözülebilir. Dil, din, etnik köken gibi sosyolojik farklılıkların bilinmesi ve yerel şartlara uygun eğitimcilerin görevlendirilmesi için uzun vadeli planlamaların yapılması bu konuda yardımcı olacaktır. Gelecekteki nitelikli işgücü ve kaliteli bir insan kaynağına sahip olabilmek, Türkiye'nin demografik potansiyelini ekonomik kalkınma için kullanabilmek için eğitim kalitesinin yükseltilmesi, bölgeler arası farklılıkların azaltılması nitelikli öğretmenlerin yetiştirilerek, planlama, uygulama ve raporlama sisteminin yerel ölçekte halkın talep ve isteklerine uygun olarak yeniden yapılandırılması yararlı olacaktır.

SONUÇ

Küreselleşme İle Birlikte Değişen Yerel Yönetim Anlayışı ve Eğitime Yansımaları isimli bu yüksek lisans çalışmasında, dünyada son yıllarda yaşanan gelişmelere paralel olarak, Türkiye’de şekillenen yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde yerel yönetimlerin eğitim sistemindeki yeri araştırılmıştır.

Küreselleşme süreci yoğun eleştirilerle karşılaşmasına rağmen, dünyayı değiştirmeye devam etmektedir. Hangi görüş için de ele alınırsa alınsın küreselleşme bir dizi çelişkili değişim ve dönüşümü ortaya çıkarmıştır. Önce ekonomik etkileri hissedilen süreçte, özellikle gündelik hayat ve kamu yönetimi önemli düzeyde etkilenmiştir.

Küreselleşme ulus devleti dönüştürürken, yerel yönetim birimlerini ve toplulukları ön plana çıkarmıştır. Derin eşitsizliklere yol açan ekonomik ve sosyal bir süreç olarak gelişen yeni dünya düzeninde, devletin rolü ve ağırlığı giderek daha da azalmaktadır. Küreselleşme ile bilgi toplumuna geçiş hızlanmış ve nitelikli işgücü daha önemli hale gelerek üretim teknikleri esnekleşmiştir. Bu dönemde ekonomik rekabet bilgi teknolojisi ile şekillenmektedir. Refah Devleti sonrasında, uluslararası krizlerin ana nedenlerinin sosyal harcamalar olduğu düşüncesi ağırlık kazanırken, devletlerin sağlık, eğitim, sosyal yardım politikaları azalarak nitelik değiştirmiştir.

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı, küreselleşmenin bu değişimlere paralel olarak idare hukukundaki etkisidir. Halkın karar alma süreçlerine katılımı ile temsili demokrasi krizi aşılmaya çalışılırken, devletin merkezîyetçi, hantal ve bürokratik yapısı eleştirilere neden olmuştur. Devletin, kamu işletmeciliği prensibi ile verimli ve etkin çalışabilmesi, yetki, görev ve sorumluluklarını azaltmasına ve yerelleştirmesine bağlıdır. Bu süreçte, yerel toplulukların istek ve beklentileri önem kazanmış, bu talepler küresel toplum tarafından da kabul görmüştür. Yönetim yapısına uygun olarak her devlet, bu beklentileri karşılayacak yasal değişikliklere gitmek zorunda kalmıştır. Bu dönüşüm uluslararası kuruluşlar olan Birleşmiş Milletler, Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası tarafından etkin olarak desteklenmiştir.

Türk milli eğitim sistemi merkezi otorite tarafından yönetilmektedir. Öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini planlanması, programlanması, yürütmesi, takip ve denetim altında bulundurmakla görevli olan Milli Eğitim Bakanlığıdır.

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışına uygun olarak milli eğitim sisteminde bir dönüşüm süreci yaşanmakta, eğitim ve öğretimin küreselleşme kavramının niteliklerine uygun olarak yapılması planlanmaktadır. “Bölgesel Danışma Kurulları”, “Milli Eğitim Bölgeleri” gibi çalışmalar merkezin, stratejik planlama yaptığı çalışmalardır. Bu çalışmaların yanı sıra “okul merkezli” yönetim anlayışı ve “Okul Aile Birliklerinin” etkinleştirilmesi yaşama geçirilmiştir.

Yerelleşme siyasal anlamda, karar alma süreçlerinin alt birimlere devredilmesidir. Bu devirde özerklik, yerelleşmenin derecesini belirleyen en önemli unsurdur. Uluslararası örneklerinde görüldüğü gibi eğitim hizmetlerinde yerelleşme, ülkelerin yönetim yapılarının etkisi altındadır. Türk idare sistemi gibi katı merkezîyetçilik felsefesi ile oluşturulan yapılarda, yerelleşme oldukça sınırlı belki de yok denecek kadar azdır. Ancak değişen dinamik toplum, günümüzde merkezi otoritelerin idari yapılarında, siyasal bölgeselleşmeyi ve yerelleşmeyi içine alacak şekilde yeniden organizasyonel değişiklikler almaya zorlanmaktadır.

Bu gelişmelere paralel olarak yerel yönetimler özellikle de belediyeler, eğitim alanındaki faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Okullara ve öğrencilere fiziki yardımların yanı sıra, küreselleşme süreci ile sosyal devlet anlayışının terk edilmesine karşılık olarak sosyal belediyecilik çalışmaları hız kazanmıştır. Bugün, büyük küçük bütün belediyelerin yerel toplulukların beklentilerine uygun olarak eğitim faaliyetleri bulunmaktadır. Bu faaliyetlerin büyük çoğunluğu belediyelerin sosyal ve kültürel daire başkanlıklarınca düzenlenen ve çoğunlukla tek bir merkezde toplanan hizmetleri genellikle sistematik ve planlıdır. Bu eğitimlerin, ekonomik, sosyal ve kültürel sonuçları bulunmaktadır. Farklı uygulamalar ve nitelikleri açısından değişiklikler göstermekle birlikte belediyeler bu çalışmalarını gün geçtikçe artırmaktadır.

Yerelleşme bağlamında milli eğitim sisteminin tüm toplum kesimlerini kapsayacak, beklenti ve isteklerini karşılayacak etkin ve esnek bir yapıya sahip olduğunu söylemek oldukça zordur. Yerel yönetimlerin eğitim faaliyetleri yaygın

eğitim, sağlık ve kültürel eğitimler ve ğrenci yardımları dışında örgün eğitimi kapsamamaktadır. Belediyelerin eğitim ve ğretim hizmetlerini planlamak, programlamak konusunda yetkileri bulunmamaktadır.

Belediyeler yasalarla belirlenmiş alanlarda kendi finansal ve idari kaynaklarına uygun olarak eğitim hizmetlerini Milli Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatı ile ortaklaşa imzalanan anlaşmalarla, bakanlığın izni ve kontrolü altında yürütmektedirler.

Eğitim hizmetlerinde yerelleşme araştırmalarının alan araştırması olan anketleri de içine alacak şekilde derinleştirilmesi, yerel yönetim yetkilileri ile eğitimcilerin görüşlerini de kapsayacak şekilde geliştirilmesi araştırmaların etkinliği açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

AKBULUT, Örsan Ö.: **Küreselleşme ve Ulus-Devlet ve Kamu Yönetimi**, Ankara, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 2009.

AKDOĞAN, A. Argun: **Türk Kamu Yönetimi ve Avrupa Birliği Karşılaştırmalı Eleştirel Bir İnceleme**, Ankara, Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 1. Baskı, 2008.

AKDOĞAN, A.Argun: “Yerel Yönetimlere Halkın Katılımı: Sınırlılık ve Yeni Açılımlar” Yerel Yönetimler Kongresi- **Dünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bildiriler Kitabı**, 3-4 Aralık 2004.

AKTEL, Mehmet: **Küreselleşme ve Türk Kamu Yönetimi**, Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 1. Baskı, Temmuz, 2003.

AL, Hamza: “Küreselleşme, Bölgeselleşme Yerelleşme”, Ed. Veysel K. Bilgiç: **Değişik Yönleriyle Yerelleşme**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009. s. 49-68.

ATAMAN, Göksel, İşletme Yönetimi Temel Kavramlar&Yeni Yaklaşımlar, İstanbul, Türkmen Kitabevi 2001.

AYDIN, Didem: **TRT'nin Yaygın Eğitim Amaçlı televizyon Yayınlarının (2004-2008) Kamu Hizmeti Yayıncılığı Açısından Değerlendirilmesi**, İstanbul, T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Halk Eğitimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.

AYTAÇ, Tufan: **Eğitim Yönetiminde Yeni Paradigmalar Okul Merkezli Yönetim**, Ankara, Nobel Yayınları, Birinci Baskı, No 172, 2000.

BALCI BUCAK, Esengül, **Eğitimde Yerelleşme**, Ankara: Detay Yayıncılık, 2000.

BARKÇIN, "Savaş, Küreselleşme: Söylem ve Gerçek". İTO, **Türkiye'nin küreselleşmesi Fırsatlar ve tehditler I. Cilt**, İstanbul, İTO Yayınları Yayın No: 2008-1, 2008, s. 39-59.

BİLGİÇ, Veysel: **Değişik Yönleriyle Yerelleşme**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

BOZKURT Veysel, **Enformasyon Toplumu ve Türkiye**, İstanbul, Sistem Yayıncılık, 2000.

BOZLAĞAN, Recep ve DEMİRKAYA, Yüksel, **Türkiye'de Yerel Yönetimler**, Ankara, Nobel Yayınevi, 2008.

BOZLAĞAN, Recep, "Geleneksel Kamu Yönetimi Yaklaşımı, Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı ve Yerel Yönetimler" BOZLAĞAN, Recep ve DEMİRKAYA, Yüksel, **Türkiye'de Yerel Yönetimler**, Ankara, Nobel Yayınevi, 2008.

BUĞRA, Ayşe, **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika** İstanbul: İletişim Yayınları, 2010.

CANER, Cantürk, "AB Bütünleşme Politikalarında Yerel Yönetimlerarası İşbirliği ve Türkiye'nin Yapısal İşlevsel Bir Analizi" Ed. PARLAK, Bekir: **Yerel Yönetimler, Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar**, Bursa, Dora Basım, Yayın Dağıtım, 2010.

COŞKUN, Bayram, Ahmet NOHUTÇU, "Türkiye'de Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma: Kuramsal Tarihsel Perspektif Genel Değerlendirme ve Saptamalar", **Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması-I**, Ed. Ahmet Nohutçu, AsımBalcı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2005, 1-36.

COUNCIL OF EUROPE, **Hizmette Yerellik (Sunsiyidarite)İlkesinin Tanımı ve Sınırları**, Ankara, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No:1, 1995.

ÇAŞIN, Mesut Hakkı, ÖZGÖKER, Uğur, ÇOLAK, Halil: **Küreselleşmenin AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasına Etkisi – Avrupa Birliği**, İstanbul, Nokta Kitap, İstanbul; 2007.

ÇOŞKUN, Bayram, ÖZTÜRK, Kemal N.: “Yerel Yönetimlerde Etkinlik ve Etik”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 11 Sayı 2, Nisan 2002 s. 73-88.

DEDEOĞLU, Saniye ve SUBAŞAT, Turan: **Kalkınma ve Küreselleşme**, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2004.

DEMİREL, Özcan, **Karşılaştırmalı Eğitim**, Ankara, PegemA Yayıncılık, 2000.

DULUPÇU Murat Ali: **Küresel Rekabet Gücü Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme**, İstanbul, Nobel Yayınevi, 2001.

DURA, Cihan. ve Atik, Hayriye: **Avrupa Birliği, Gümrük Birliği ve Türkiye**, Ankara Nobel Yayın Dağıtım, 2007.

Ed. ACAR, Muhittin ve ÖZGÜR, Hüseyin: **Çağdaş Kamu Yönetimi II Konular, Kuramlar Kavramlar**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2004.

Ed. MENGİ, Ayşegül: **Yerellik ve Politika, Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi**, İstanbul, İmge Kitabevi, 2009.

EĞİLMEZ A. Mahfi: **IMF, Dünya Bankası ve Türkiye**. İstanbul, Creative Yayıncılık, 1997.

EMREALP, Sadun: **Yerel Yöneticinin 1 Nisan Rehberi**, İstanbul, UCGL-Medya Yayınları, 2007.

ERKAN, Hüsnü: **Ekonomi Sosyolojisi**, İzmir, Barış Yayınları, 4. Baskı, 2000.

ERYILMAZ, Bilal, ÇEVİK, Hasan Hüseyin, SÖZEN, Süleyman: Kamu Yönetimi, **Kamu Yönetimi**, Ed. Süleyman Sözen, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2979 Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1933, 2013.

FREEMAN, Chris ve SOETE Luc, Yenilik İktisadı, Çev: Ergun TÜRKCAN, Ankara, TUBİTAK Yayınları-Akademik Dizi 2, Birinci Basım, 2003, s.2.

GERAY, Cevat, “Belediyelerin Eğitim İşleri”, TÜRK BELEDİYESİLER DERNEĞİ VE KONRAD ADENEUR VAKFI, **Yerel Yönetimlerin Eğitim ve Kültür İşlevleri**, Ankara, Erk Matbaacılık, Ekim 1993.s. 3-12.

GIDDENS, Anthony: **Sosyoloji**, Yayına Hazırlayan: Cemal Güzel, İstanbul, Kırımızı Yayınları, 1. Baskı, Şubat 2008.

GÖNÜLAÇAR, Şener: **Kamuda İç Denetçiler İle Müfettişler Arasındaki Görev Örtüşmesi Sorununa Bir Çözüm Önerisi**: İngiltere eğitim sisteminde iç denetim ve teftişin rol ve sorumlulukları. Mali Hukuk Dergisi S. 148,2010, s. 25–32.

GÖRMEZ, Kemal: Yerl Demokrasi ve Türkiye, Yerl Yönetim ve Belediyeler, Ankara, Vadi Yayınları, 1997.

GÖZLER, Kemal, **İdare Hukuku**, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2800 Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1758, 2013.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, **Türkiye'nin Yönetim Yapısı**, Güncelleştirilmiş 10. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008.

GÜLCAN, Murat Gürkan. **AB ve Eğitim Sureci: AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri ve Politikaları Yapısal Uyum Modeli**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2005.

GÜNDAY, Metin, **İdare Hukuku**, Ankara, İmaj Yayıncılık, 7. Baskı, 2003.

HIRST, Paul ve THOMPSON, Grahame: **Küreselleşme Sorgulanıyor**, Çevirenler: Çağla Erdem ve Elif Yücel, Ankara, Dost Kitabevi, 1998.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİ MERKEZİ: **Yerel Yönetimler Sosyal Hizmet Rehberi**, Ankara, Yayın No:6, 2005.

İLHAN, İbrahim Halil: **Küreselleşmenin Eğitime Etkileri**, Ankara, T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, 2009.

İstanbul Ticaret Odası:**AB Eğitim Programları'na Katılım**. İstanbul, İTO Yayınları, 2005.

İTO, **Türkiye'nin küreselleşmesi Fırsatlar ve tehditler I. Cilt**, İstanbul, İTO Yayınları Yayın No: 2008-1, 2008.

JAMESON, Fredric: **Globalization and Political Strategy**, New Left Review, No. 4, July-August, 2000.

KARTAL, Alparslan: **Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Türkiye'ye Yansıması Olarak Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı**. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2006.

KAZGAN, Gülten: **Küreselleşme ve Ulus Devlet**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2000.

KELEŞ, Ruşen: **Yerinden Yönetim Ve Siyaset**, İstanbul, Cem Yayınevi, 2006.

KESKİN, Nuray E.: "Eğitimde Reform", **Kamu Yönetimi I. Ulusal Kurultayı**, Malatya 18-19 Aralık 2003.

KORAY, Meryem: "Küreselleşme Süreci ve Ulus Devlet, Ekonomi Siyaset Tartışmaları" **Küreselleşme ve Ulus-Devlet**, Der: Meryem Koray, İstanbul, YTÜ Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayını, 2001.

KORKMAZ, Nilgün, **Eğitimde Yerinden Karar Verme Yetkisinin Kullanımı ve Mali Sorumluluklara İlişki Görüşleri**, Kocaeli, T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2009.

KÖSECİK, Muhammet: “Avrupa Birliği Entegrasyonu ve Ulusal Kamu Yönetimleri”, Ed. ACAR, Muhittin ve ÖZGÜR, Hüseyin: **Çağdaş Kamu Yönetimi II Konular, Kuramlar Kavramlar**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2004, s. 3-33.

MURAT, Sedat: **Dünden Bugüne İstanbul’da Eğitim**, İstanbul, İTO Yayın No: 2009-8. 2009.

NADAROĞLU, Halil: **Mahalli İdareler**, İstanbul, Beta Yayınları, 1989.

NOHUTÇU, Ahmet, BALCI, Asım: **Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması-I**, İstanbul Beta Yayınlar, 2005.

OKÇABOL, Rifat: **Halk Eğitimi İstanbul**, Der Yayınları, 1994.

OKÇABOL, Rifat: **Halk Eğitimi**, Ankara, Ütopya Yayınevi, 2006.

ÖKMEN, Mustafa, “Türkiye’de Merkezi Yönetim –Yerel Yönetim İlişkileri ve Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, Ed. Recep Bozlağan ve Yüksel Demirkaya, **Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Ankara, Nobel Yayınevi, 2008.

ÖKMEN, Mustafa, Bekir Parlak, **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler, İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuat**, Bursa: Alfa Aktüel Yayınevi 2010.

ÖMÜRGÖNÜLŞEN, Uğur, **Kamu Sektörünün Yönetim Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Teni Kamu İşletmeciliği**, (Der). M. Acar ve H. Özgür Çağdaş Kamu Yönetimi, Ankara, Nobel, Yayınevi, 2003.

ÖRNEK, Acar: **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Metinler Matbaacılık, 1988.

ÖZDEMİR, Mustafa. **Yerel Yönetimler ve Eğitim**. Ankara: TODAİE Yüksek Lisans Tezi, 1996.

ÖZGEN, Vildan: **Eğitim Hizmetlerinde Yerelleşme ve Hizmet Kalitesi**, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

ÖZKAN, **Küreselleşme ve Avrupa Birliği Bütünleşme Sürecinde Türkiye**, İstanbul, Tasam Yayınları, 2004.

ÖZYURT, Cevat: **Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma**, Açılım Kitap Yayınları, İstanbul, 2005.

PEHLİCAN, Fatih: **Türkiye, Fransa ve İngiltere Eğitim Sistemlerinde Öğretimsel Etkinliklerin Denetiminin Yapısal Olarak Karşılaştırılması**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.

SAĞLAM, Mustafa: **Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1999.

SARIOĞLU, Servet ve İŞÇİOĞLU, Deniz: "Avrupa Kentsel Şartı'ndaki Özürlü Hakları", Ed. MENGİ, Ayşegül: **Yerellik ve Politika, Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi**, İstanbul, İmge Kitabevi, 2009. S. 255-264.

SUBAŞAT, Turan: "Küreselleşme ve Devletin Rolü", Ed. DEDEOĞLU, Saniye ve SUBAŞAT, Turan: **Kalkınma ve Küreselleşme**, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2004.s 55-67.

SÜTLÜOĞLU, İmdat: **İdarenin Yeniden Yapılanması ve Yerel Yönetimler**, 2003.

ŞAHAN, Gülsün: **Almanya İlkokullara Devam Eden Türk Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Faktörlerin Bir Analizi**, Ankara, T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bildim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2012.

ŞENKAL, Abdülkadir: **Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika**, İstanbul, Alfa Yayınları 3. Baskı, 2011.

ŞENSES, Fikret: "Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Fırsat mı, Engel mi?", Ed. DEDEOĞLU, Saniye ve SUBAŞAT, Turan: **Kalkınma ve Küreselleşme**, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2004.s 13-55.

TATLIDİL, Meltem Öz: **Küreselleşme Sürecinin Eğitim Üzerine Etkileri ve Öğretmen Kimliği**, T.C. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2009.

TEKELİ, İlhan: **Türkiye İçin STK'lar ve Katılımcı Demokrasi Yazıları**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İlhan Tekeli Toplu Eserler 22, 2012.

TOPRAK, Zerrin, **Yerel Yönetimler**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

TORTOP, Nuri: Mahalli İdareler, Ankara, TODAİ Yayınları No 212, 1986.

TÜRK BELEDİYECİLİK DERNEĞİ VE KONRAD ADENEUR VAKFI, Yerel Yönetimlerin Eğitim ve Kültür İşlevleri, Ankara, Erk Matbaacılık, Ekim 1993.

TÜRKOĞLU, İrfan, **Türkiye'de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanları'nın Mali Özerklik Algılaması**, Ankara, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No: 2009/389, 2009.

TÜRKOĞLU, R: "Eğitimde Yerelleşme Sorununa Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ve Yerel Yönetim Yasa Tasarısının Getirdiği Çözümler Konusunda Yerel Yöneticilerin Görüşleri", **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 5, Sayı 8, 2004, Güz, s 1-17.

TÜSİAD, **Yerel Yönetimler Sorunlar, Çözümler**, İstanbul, Ajans Medya Reklamcılık, 1997

VERSAN, Vakur: **Kamu Yönetimi Siyasi ve İdari Teşkilat**, İstanbul, Der Yayınları, Onuncu Basım, 1990.

Veysel K. Bilgiç: **Değişik Yönleriyle Yerelleşme**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

YELDAN, Erinç: **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi, Bölüşüm, Birikim ve Büyüme**, İstanbul, İletişim Yayınları 15. Baskı, 2011.

YILDIRIM, İbrahim: **Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim**, Ankara, Seçkin yayınevi, 2004.

YILMAZ, Aytekin: **Romantizmden Gerçeğe Küreselleşme**, Ankara, Minima Yayıncılık, 2007.

İNTERNET KAYNAKLARI

AKTAN, Çoşkun Can, Vural, İstiklal: **Globalleşme Sürecinde Çokuluslu Şirketler**, (Erişim), <http://www.canaktan.org/ekonomi/cok-uluslu/aktan-makale.pdf> 22.04.2014.

ASLAN, Seyfettin ve ALKIŞ, Mehmet: “Küresel Sivil Topluma Kavramsal Bir Bakış”, **Uluslar arası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi** Cilt 9 Sayı 18 2013, s. 299-310. (Erişim), <http://www.ijmeb.org/index.php/zkesbe/article/download/365/pdf> 19.02.2014.

AYDINLI, Halil İbrahim: **Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Süreci (Post-Fordizm) ve Sanayi Ötesi Yaklaşımlar**, Kamu-İş C.:7 S:4, 2004, (Çevrimiçi) <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/743a.pdf> 22.02.2014.

DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) (Erişim), <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/1/plan9.pdf> 21.05.2014.

DPT-ÖİK: **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kamu Yönetimin İyileştirilmesi ve Yeniden Yapılandırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, 2000, (Erişim) <http://www.vavek.org.tr/docs/belgeler-2.pdf> 01.04.2014.

DÜNYA BANKASI: **Türkiye’de Temel Eğitimde Kalite ve Eşitliği Geliştirilmesi: Zorluklar ve Seçenekler**, 2011 (Erişim), <http://siteresources.worldbank.org/TURKEYINTURKISHEXTN/Resources/4556871326904565778/EducationQualityReport2011-tr.pdf> 10.04.2014.

İSMEK: **Katalog**, 2014, (Erişim), <http://ismek.ibb.gov.tr/ismek-el-sanatlari-kurslari/webedition/File/ekitap/ismekkatalogweb.pdf> 11.05.2014.

İstanbul Büyükşehir Büyükşehir Belediyesi, **Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK)** <http://ismek.ibb.gov.tr/ism/kurumsal.asp>

Kalkınma Bakanlığı: **10. Kalkınma Planı (2014-2018)**, 2013, (Erişim), http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/OnuncuKalk%C4%B1nma_Plan%C4%B1.pdf 28.05.2014.

KORAY, Meryem: **“Reel” Küreselleşme veya Küreselleşmenin Realitesi**, İstanbul: Çalışma ve Toplum Dergisi Makale, 2005, (Erişim) <http://www.calismatoplum.org/sayi7/makale1.pdf> 01.05.2014

KURT, Türker: “Eğitim Yönetiminde Yerelleşme Eğilimi”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Mart, Cilt 14, No 1, 2006, s. 61-72. (Erişim), www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/Cilt-14-No1-2006Mart/61-72.pdf10.04.2014.

MAHİROĞLULLARI, Adnan: **Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi**, İstanbul, İ.Ü. Journal, 2010. (Erişim) <https://www.google.com.tr/webhp?Sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=k%C3%BCr eselle%C5%9Fme%20pdf> 25.04.2014.

MEB Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu 2013. (Erişim), http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_02/14013735_ortaretimrapor2013.pdf 11.03.2014.

MEB, **2010 Yılı Bütçe Raporu**, (Erişim), www.sgb.meb.gov.tr/but_kesin_hesap/2010.../2010_Butce_Raporu.doc 15.04.2014.

MEB, **2013 Yılı Faaliyet Raporu**, (Erişim), http://icden.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_04/09014350_2010.faaliyet.raporu.web.pdf 15.04.2014.

MEB: **Projenin Amacı**.2004, (Erişim) http://mebgep.meb.gov.tr/tr/index.php?view=article&catid=19%3Amebgep&id=9%3Aprojenn-amaci&format=pdf&option=com_content&Itemid=61 15.06.2014.

MEB:TEDP **Strateji Raporu**, 2007 (Erişim), http://tedp.meb.gov.tr/doc/Pubs/07.01.29%20White%20Paper%20Final%20Draft%20January%202007_Tr.pdf 15.06.2014.

NARULARajneesh ve DUNNING H. John. Endüstriyel Kalkınma, Küreselleşme ve Çok Uluslu Şirketler, Gelişmekte Olan Ülkeler için Yeni Gerçeklikler, Çev. Hidayet Keskin, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2008, C.13, S.2 s.415-443. (Erişim), http://sablon.sdu.edu.tr/fakulteler/iibf/dergi/files/2008_2_24.pdf 28.04.2014.

RG. **Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 2011**, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm> (Erişim) 01.04.2014.

RG. **Milli Eğitim Temel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**, 2004. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5257.html> (Erişim), 01.04.2014.

RG.: **Belediye Kanunu**, 2005. (Erişim), <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5393.html> 01.01.2014.

RG.: **Büyükşehir Belediye Kanunu**, 2005. (Erişim), <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5216.html> 01.01.2014.

RG.: **İl Özel İdaresi Kanunu**, 2005. (Erişim) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm> 01.01.2014.

RG.: **Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun**, 2004. (Erişim), <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html> 27.05.2014.

RG.: Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2006.
(Erişim) http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26080_0.html 01.01.2014.

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, **Eğitim ve Kültür**, (Erişim), <http://www.abgs.gov.tr/index.php?l=1&p=91> 01.05.2014.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, “**IX.Kalkınma Planı, 2012 Yılı Programı**”,
(Erişim)http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/13490/2012PROGRAM_BKK_30102011.pdf 10.05.2014.

TİRELİ, Münir: **Küreselleşme ve Yoksulluk: Birleşmiş Milletler (UNDP) ve Dünya Bankası Göstergeleri Işığında Bir Analiz**, Ankara, Yayınlanmamış Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, 2009. (Erişim) http://www.sosyalyardimlar.gov.tr/upload/sosyalyardimlar.gov.tr/mce/2012/_genel/kuresellesme_ve_yoksulluk_birlesmis_milletler_undp_ve_dunya_bankasi_gostergeleri_isiginda_bir_analiz_munir_tireli.pdf 18. 01. 2014.

TOKSÖZ, Fikret, ÖZGÜR, Ali Ercan, ULUÇAY, Öykü, KOÇ, Levent, ATAR, Gülay, AKALIN, Nilüfer: **Yerel Yönetim Sistemleri, Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya Çek Cumhuriyeti, İstanbul, TESEV Yayınları**, 2009.
(Erişim) <http://www.tesev.org.tr/assets/publications/file/Yerel%20Y%C3%B6netim%20Sistemleri.pdf> 22.02.2014.

ÖZET

Halil Görmüş, Küreselleşme ile Birlikte Değişen Yerel Yönetim Anlayışı ve Eğitime Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.

1970'li yıllar ile birlikte dünyada sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilirken, küreselleşmenin gerçekleşmesine paralel olarak pek çok değişiklik olmuştur. Yerel Yönetimlerde oluşan demokratikleşme ve şeffaflık anlayışı küreselleşme sürecinin yerelleşmeyi desteklemesinin etkilerindedir. Türkiye, küreselleşme ve AB uyum süreci ile birlikte kamu yönetiminde önemli değişiklikler getiren bir reform sürecine girmiştir. Yeni Kamu Yönetimi anlayışı merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki paylaşımını konu alırken, eğitim sisteminin yeniden kavramlaştırılmasında belediyelere önemli sorumluluklar ve görevler yüklemektedir. Bu anlamda, ilköğretim ve halk eğitimi kavramlarının yeniden tartışılması ile eğitimin amacı ve niteliği konusunda küresel ölçekte yapılan düzenlemeler, yerel yönetimler tarafından hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmaktadır.

21. Yüzyılda eğitim hakkı, yaşı ne olursa olsun bütün insanların temel hakkı olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda küreselleşme ile birlikte yerel çözümlerin, eğitimde yerelleşme eğilimlerinin önemi artmaktadır. Bu çalışma, yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte eğitim sistemi içindeki yerini araştırmaktadır.

Anahtar Sözcükler

- 1. Küreselleşme**
- 2. Yeni Kamu Anlayışı**
- 3. Yerel Yönetim**
- 4. Eğitim**
- 5. Yaygın Eğitim**

ABSTRACT

Halil Görmüş, The Globalization Process, Changing The Local Governanc and Implications for Education, Master Thesis, Istanbul, 2013.

1970s, along with the world's industrial society, an information society was adopted and have been many changes take place in parallel with globalization. Understanding of democratization and transparency of local government, supporting the process of globalization localization effects. Turkey, together with EU adaptation process of globalization and, in the process of public administration reform that make significant changes. New Public Management, subject to the sharing of power between the central government and local governments, while the re-education system in definitions important responsibilities and tasks for the municipalities. In this sense, the concepts of public education in primary and re-discussion of the purpose and nature of education on a global scale in the regulations to be issued by local governments quickly and effectively implemented.

21. Century, the right to education, whatever the age has been recognized as a fundamental right of all human beings. At the same time local solutions with globalization, increasing importance of the decentralization trends. In this study, in conjunction with local authorities, especially municipalities, the new public management approach, exploring its place in the education system.

Key Words

1. Globalization
2. New Public Management
3. Municipality
4. Education
5. Non-formal education